

การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

อัจฉราภรณ์ บาลศรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มกราคม 2561

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

อัจฉราภรณ์ บาลศรี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2561
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

ADMINISTRATION ACCORDING TO THE FOURSANGAHAVATTHU OF GENERAL BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOL ADMINISTRATORS: GROUP 10

ACHARAPORN BANSRI

A THEMTIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDCATION
DEPARTMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
JANUARY 2018
(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนให้คำแนะนำอย่างดียิ่งมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ พระฟูตระกูล พุทฺธรกฺขิโต,ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่เมตตาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไข รูปแบบ และรูปเล่ม จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดีทุกประการ

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูศรีธรรมโกศล,ดร. พระครูสังวรจิตตานุรักษ์ และอาจารย์ ดร.จำปี โยธารินทร์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย โดยให้คำแนะนำปรับปรุงเนื้อหาสาระเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณครูผู้สอน บุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวบาลศรี ซึ่งเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งต่อผู้วิจัยตลอดเวลา ช่วยให้สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเรียบร้อย รวมถึงเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท (รหัส 57) สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า อีกทั้งขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มิได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์อันใดที่พึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาบูชาพระคุณบิดา มารดา และบูรพาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณท่าน

อัจฉราภรณ์ บาลศรี

5721150532008 : สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา ; ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)
คำสำคัญ : หลักสังคหวัตถุ 4 / การบริหาร

อัจฉราภรณ์ บาลศรี : การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ADMINISTRATION ACCORDING TO THE FOUR SANGAHAVATTHU OF GENERAL BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOL ADMINISTRATORS: GROUP 10 คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พระฟูตระกูล พุทธรกฺขิโต, ปร.ด. 109 หน้า. ปี พ.ศ. 2561.

สารนิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ จำนวน 30 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม มีค่าระหว่าง 0.22 - 0.67 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (One-way ANOVA) วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ กลุ่ม 10 โดยรวมพบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านสมานัตตตา ด้านอัตถจริยา ด้านทาน ด้านปิยวาจา ตามลำดับ

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีสถานภาพ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านทาน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (Null Hypothesis)

3) ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เมื่อสิ้นปีการศึกษา เช่น การให้ หรือแจกวัตถุทานต่างๆ เพื่อเป็นขวัญและกาลังใจในการทำงาน ไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ให้กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ผู้บริหารควรคิดก่อนพูด และควรพูดให้กำลังใจครู ไม่ใช้คำพูดที่หยาบคาย ให้ความช่วยเหลือครูด้วยความเอื้อเฟื้อ จริงใจไม่ควรเห็นประโยชน์ส่วนตน ควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอต้นเสมอปลาย

5721150532008 : MAJOR : MASTER OF EDUCATION ; M.Ed.
(EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
KEYWORDS : SANGAHAVATTHU / ADMINISTRATION

ACHARAPORN BANSRI : ADMINISTRATION ACCORDING TO THE FOUR SANGAHAVATTHU OF GENERAL BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOL ADMINISTRATORS: GROUP 10 THESIS ADVISOR : PHRAKHRUSUTHEEVARASANR, PH.D. 111 P. 2018.

This thesis has a purpose 1) to study the management of the sacred object 4 2) to compare the opinions of teachers and 3) to study the management recommendations of the 4 sacred objects of the administrators of the buddhist scripture school, group 10 in kalasin province the samples were teachers in prathom suksa school, department of general education, group 10 in kalasin province year 2016 103 persons tools used to collect data It is a five-level scale rating questionnaire 30 items consistency Index (Index of Item Objective Congruence : IOC) values between 0.67 - 1.00 power of classification of questionnaire values are between 0.22 - 0.67 and the reliability of the questionnaire 0.904 statistics used in data analysis Frequency percentage mean standard deviation t-test and F-test (One-way ANOVA) Data analysis by computer program

The research's results revealed the following findings

1) Management of the sacred objects 4 of the administrators of the general episcopal school, group 10 overall, it was found that teachers in prathom suksa school, group 10 in kalasin province, had the highest level when considering each side, the average order was from the lowest to the smallest on the subject of verbal abuse

2) The hypothesis test found that teachers with status Different levels of education and work experience. There is no difference in opinion and overall opinion. The eating side. Classified by work experience. Does not follow hypothesis The results of the hypothesis (Null Hypothesis).

3) Teachers of prathachaiyutthaya school, group 10, kalasin province have the following suggestions: management should motivate subordinates to perform their duties with responsibility at the end of the school year, or distributions to be morale and joy in work do not say sneaky words I feel like a little bit of depression for the subordinates, such as the executive should think before and should encourage teachers. educational personnel do not use vulgar words help all teachers with generosity sincerely, should not see their own benefits should be of collective interest be generous to the subordinates manage with honesty and integrity.

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		**จ**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		**ฉ**
สารบัญ		**ช**
สารบัญตาราง		**ฌ**
สารบัญภาพ		**ฐ**
บทที่		
1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
	1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
	1.6 ขอบเขตของการวิจัย	4
	1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	5
2	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**8**
	2.1 หลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4	8
	2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	23
	2.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	35
	2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา	39
	2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
3	**วิธีการดำเนินการวิจัย**	**43**
	3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	43
	3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	44
	3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
	3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย	45
	3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
	3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	48
	3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	49

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่		
4	**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**	**50**
	4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	50
	4.2 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	50
	4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
5	**สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ**	**72**
	5.1 สรุปผลการวิจัย	72
	5.2 อภิปรายผลการวิจัย	75
	5.3 ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม		**84**
ภาคผนวก		**89**
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	90
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	92
	ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)	96
	ภาคผนวก ง ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	100
	ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	102
ประวัติผู้วิจัย		**109**

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 51

4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม 52

4.3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 53

4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ 54

4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ อัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ 55

4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านสมานัตตตาคือความเสมอต้นเสมอปลาย 56

4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวม จำแนกตามสถานภาพ 57

4.8 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวม จำแนกตามสถานภาพ 57

4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามสถานภาพ 58

4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามสถานภาพ 58

4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามสถานภาพ 59

4.12 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่า เคารพนับถือ จำแนกตามสถานภาพ 59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.13	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามสถานภาพ	59
4.14	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา จำแนกตามสถานภาพ	60
4.15	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามสถานภาพ	60
4.16	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามสถานภาพ	61
4.17	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา	61
4.18	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 จำแนกตามระดับการศึกษา	61
4.19	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทานคือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามระดับการศึกษา	62
4.20	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามระดับการศึกษา	62
4.21	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามระดับการศึกษา	63
4.22	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่า เคารพนับถือ จำแนกตามระดับการศึกษา	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.23	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา	64
4.24	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา	64
4.25	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 สมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา	65
4.26	แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตาคือ ความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา	65
4.27	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	66
4.28	แสดงผลวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	66
4.29	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทานคือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	67
4.30	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	67
4.31	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	68
4.32	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ **หน้า**

4.33 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์จำแนกตาประสบการณ์ในการทำงาน 69

4.34 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน 69

4.35 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน 70

4.36 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน 70

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	4

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันถือว่าเป็นยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมจึงกลายเป็นปัญหาที่ทำให้หลายๆ ฝ่ายต่างต้องหันกลับมาทบทวนด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ. 2555 - 2559) จึงได้กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญ และเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆ ให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สานึกในคุณธรรมจริยธรรม มีความเพียร มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็ง และเอื้อต่อการพัฒนาคน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม, 2553) ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545, ออนไลน์ หมวด 1 มาตรา 6 มีความมุ่งหมายและหลักการว่า ในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนให้นำหลักพุทธธรรมทางศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาชีวิต (เสาวนีย์ สิชฌวัฒน์ 2548, หน้า 71)

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนในทุกสาขาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารภาครัฐหรือเอกชน จะต้องรู้และทำความเข้าใจ และถือเป็นพันธกรณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะต้องยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมให้มากขึ้น ตั้ง แต่ระดับสถานศึกษานักเรียนต้องได้รับการอบรม ดูแล และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตลอดเวลา การศึกษาเป็นรากฐานอันสำคัญในการสร้างความมันคง และความเจริญงอกงามก้าวหน้าของชาติ ถ้าการบริหารการศึกษาของชาติมีคุณภาพนั่นก็หมายถึง ประชาชนในชาติมีคุณภาพตามไปด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงนับเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด และบุคลากรผู้บริหารโรงเรียนก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง การที่จะบริหารบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารงานให้โรงเรียน ผู้บริหารจะต้องบริหารบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะต้องเป็นผู้บริหารที่มีศักยภาพ มีทักษะวิสัยทัศน์ จึงจะทำให้การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างสูงสุด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2540, หน้า 7-8)

การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในอดีตที่ผ่านมา ได้มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนในด้านพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรม ต่อมาคณะสงฆ์และกรรมการศาสนาได้มองเห็นความสำคัญของการศึกษาวิชาการสมัยใหม่ที่พระภิกษุและสามเณรควรได้รับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงได้จัดทำหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อันเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 (กองพุทธสาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557 หน้า 1) เพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาอันจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมซึ่งยังถือได้ว่าสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายโดยเทียบชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญจัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสม แก่ภาวะของพระภิกษุสามเณรที่จะศึกษาได้โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นต่อพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา (กมล รอดคล้าย 2532, หน้า 26-27) ซึ่งมุ่งให้พระภิกษุสามเณรมีบุคลิกภาพเหมาะสมตามสมณะเพศช่วยให้มีความรู้ ทั้งทางโลกและทางธรรมปรับตัวเข้ากับสังคมได้ และไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์ ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติ ธรรมแผนกสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2558 มีจำนวน 407 โรงเรียน พระภิกษุสามเณรที่เข้ารับการศึกษาจำนวน 47,899 รูป ซึ่งจากสถิติจำนวนนักเรียนแสดงให้เห็นว่าจำนวนนักเรียนที่เข้ารับ การศึกษามีจำนวนลดลง (สถิติข้อมูล โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานกลุ่ม 10, 2558 ครั้งที่ 2,กองพุทธศาสนาศึกษา ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ) จังหวัด กาฬสินธุ์ มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งได้มีการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 10 แห่งจำนวนครู 97 รูป/คน เจ้าหน้าที่ 34 คน โดยแต่ละแห่งได้มีความพยายามในการบริหาร จัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาพร้อมทั้งให้เกิดการสอดรับกับพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 1 มาตรา 9 (4) ในบริหารจัดการการส่งเสริมมาตรฐาน วิชาชีพครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 7)

ตามประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2553 (หมวด 4 ข้อ 13) กำหนดให้มี กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตามการจัดการศึกษาของโรงเรียนภายในกลุ่มโดยให้จัดตั้งกลุ่มตามประกาศของคณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้ออกประกาศคณะกรรมการฯ ว่าด้วยโรงเรียนกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2555 กำหนดให้มีโรงเรียน จำนวน 14 กลุ่มโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ประกอบด้วยโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคอีสาน มี 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม

10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีการบริหารงานโดยมีผู้บริหารเป็นบรรพชิต ทั้ง 10 โรงเรียน มีครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนเป็นบรรพชิตและฆราวาส ในการทำงานที่มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปนั้น ต้องอาศัยหลักธรรมต่อผู้ร่วมงานที่สอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 เกี่ยวกับทาน ปิยะวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตาในการทำงานกับผู้ร่วมงานและยังไม่เคยสำรวจการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหวังในการนำผลการวิจัย ข้อสรุป ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นองค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

1.3 สมมติฐานการวิจัย

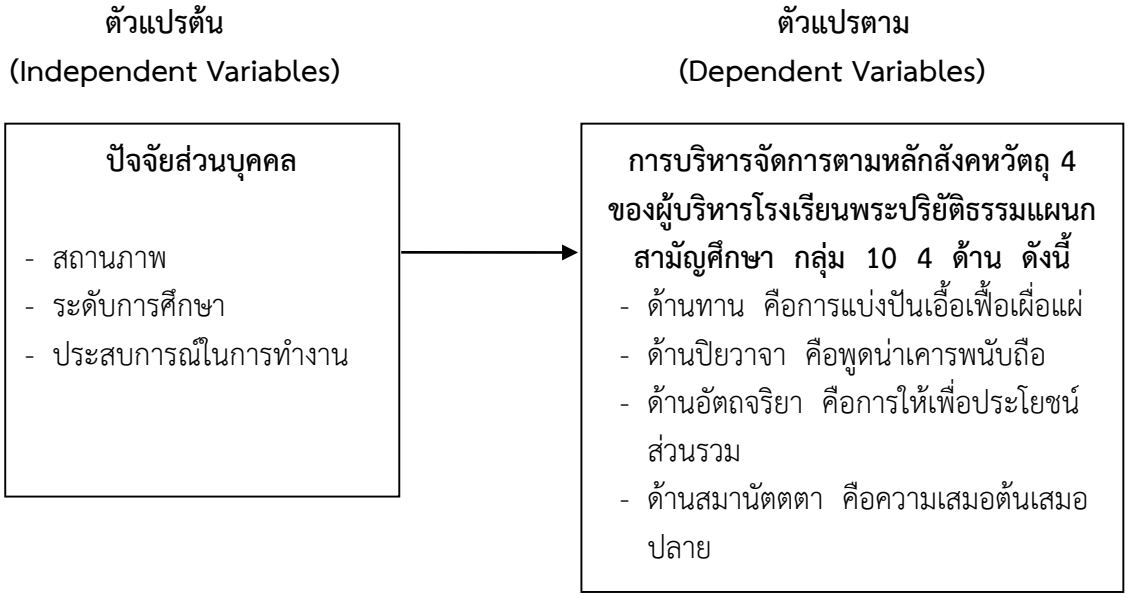
1.3.1 ครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 แตกต่างกัน

1.3.2 ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 แตกต่างกัน

1.3.3 ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 แตกต่างกัน

1.4 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมา สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามลำดับ ดังนี้ (พระครูปริยัตยานุกิจ สุจิตฺโต/เพียรสองชั้น 2555,หน้า 18)

ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในด้านการบริหารต่อไป

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

1.5.4 สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นประโยชน์ในการการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

1.6. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

1.6.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 10 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 140 รูป/คน (สถิติข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานกลุ่ม 10, 2559 ครั้งที่ 2 กองพุทธศาสนาศึกษา ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ) นำมาเทียบกับตารางสำเร็จรูปของเครซี่ และมอร์แกน (R.V.Krejcie and E.W.Morgan) เทียบกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 รูป/คน

1.6.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.6.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) บรรพชิต 2) คฤหัสถ์ ระดับการศึกษาแบ่งเป็น 2 ระดับคือ 1) ปริญญาตรี 2) ปริญญาโท ประสบการณ์ในการทำงานแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ 1) ไม่เกิน 5 ปี 2) 6 – 10 ปี 3) 11 ปีขึ้นไป

1.6.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ใน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย

1.6.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การวิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1) ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2) ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ 3) ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ 4) ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย

1.6.4 ขอบเขตด้านสถานที่

ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 10 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนชัยมงคลวิทยา 2) โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดกลาง 3) โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก 4) โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดปฐมแพงศรี 5) โรงเรียนหนองบังพัฒนาวิทยา 6) โรงเรียนไชยวารวิทยาเสริม 7) โรงเรียนวัดบุญฑริกาวาส 8) โรงเรียนสมเด็จปริยัติ 9) โรงเรียนพระประยัติธรรมสามัญวัดประชานิยม 10) โรงเรียนพระปริยัติธรรมโพธิธรรมวิทยา

1.6.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ได้แก่ ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ปีการศึกษา 2559

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารตำแหน่งผู้อำนวยการ

หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง การนำหลักธรรมไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนรอบข้าง เพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น ให้เกิดความรักใคร่นับถือยิ่งขึ้น มีทั้งหมด 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ทาน หมายถึง การประยุกต์ใช้การให้ เสียสละ แบ่งปันแก่ผู้อื่นในการทำงาน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไปใช้ในการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ นุ่มนวล เหมาะแก่ บุคคล เวลา สถานที่พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พูดในทางสร้างสรรค์ พูดให้เกิดเกิดพลังใจไปใช้ในการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

อัตถจริยา หมายถึง การบำเพ็ญประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ตามกำลังสติปัญญาความรู้ ความสามารถกำลังทรัพย์ และเวลาที่มีอย่างไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่ตนหรือผู้อื่นไปใช้ในการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

สมานัตตตา หมายถึง การวางตนให้เสมอต้นเสมอปลายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติโดยอาศัยความรัก ชอบ โกรธ โลภ และหลงเป็นเหตุ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไปใช้ในการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

ครูผู้สอน หมายถึง พระภิกษุ ฆราวาส ที่ปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง สถานศึกษาที่วัดจัดตั้งขึ้นโดยขออนุญาตจัดตั้งขึ้นไปตามลำดับจนถึงเจ้าคณะจังหวัด (เจ้าสำนักเรียนคณะจังหวัด) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น – ตอนปลายระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการโดยมีนักเรียนที่เป็นพระภิกษุและสามเณรมาศึกษา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ที่เขตพื้นที่ภาคอีสาน มี 4 จังหวัดได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาอยู่ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 10 โรงเรียนดังนี้ 1)โรงเรียนชัยมงคลวิทยา 2)โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดกลาง 3)โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก 4)โรงเรียนพระปริยัติธรรมปฐมแพงศรี 5)โรงเรียนหนองบัวพัฒนาวิทยา 6)โรงเรียนไชยวารวิทยาเสริม 7)โรงเรียนวัดบุญฑริกาวาส 8) โรงเรียนสมเด็จปริยัติ 9)โรงเรียนพระปริยัติสามัญวัดประชานิยม 10)โรงเรียนพระปริยัติธรรมโพธิธรรมวิทยา

สถานภาพ หมายถึง ครูผู้สอนที่มีสถานภาพเป็นบรรพชิต และฆราวาส ที่ทำการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เท่านั้น

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของครูผู้สอนแบ่งเป็น 2 ระดับคือ 1) ปริญญาตรี 2) ปริญญาโท

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ผู้บริหาร ครูผู้สอน หรือเจ้าหน้าที่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ไม่เกิน 5 ปี 2) 6 – 10 ปี 3) 11 ปีขึ้นไป

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เรื่องการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ซึ่งได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.1 หลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
2.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4

2.1.1 ความหมายของสังคหวัตถุ 4

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ 2544, หน้า 263) กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 นี้ พระพุทธเจ้าทรงอุปมาเหมือนกับพาหนะที่จะนำคนไปสู่ ความสุขความเจริญในโลก เพราะสังคมของมนุษย์เราจำเป็นต้องอิงอาศัยธรรมะทั้งสี่ประการนี้ ทรงชี้อีกมุมที่ตรงกันข้ามว่าถ้าหากว่าสังคมปราศจากเสียซึ่งธรรมทั้งสี่ประการแล้ว แม้มารดา บิดา ก็จะไม่ได้รับการนับถือบูชาจากบุตรธิดา โลกจะอยู่ไม่ได้เลย จึงเรียกวาธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์ก็มีอยู่ 2 ฝ่าย คือ อามิสสังคหะ คือ สงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของ ธัมมสังคหะ คือ สงเคราะห์โดยธรรม ถ้าเรามองในแง่ของคนที่แสวงหาที่พึ่ง สิ่งนี้ก็เป็นการสนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐานของคน เช่น ต้องการความรักและได้รับความรักความอบอุ่น ความปลอดภัย ต้องการที่พึ่งพำนักอาศัย ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ หรือว่าต้องการร่วมกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น ก็ต้องมีธรรมะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว หลักที่จะให้เกิดการยึดเหนี่ยวทางใจกันขึ้นมาสรุปรวมอยู่ที่ สังคหวัตถุ แม้แต่แนวคิด การแสวงหาเครื่องรางของขลังที่ชาวบ้านเขาแสวงหากันแนวของพระเครื่องนั้น คือ เมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี แคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งหลายได้องค์ธรรมทั้งสี่ประการนี้ คือ

1. ทาน การให้ เป็นลักษณะการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ของแก่คนอื่นที่ควรแก่การให้ การให้มีอยู่ 2 อย่างใหญ่ๆ คือ 1.1 การให้ด้วยจิตคิดอนุเคราะห์ หมายถึงการอนุเคราะห์ การสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้วยอัธยาศัยไมตรีโอบอ้อมอารีต่อบุคคลเหล่านั้น เขาประสบความเดือดร้อนความขาดแคลน ก็สงเคราะห์เขาเท่าที่จะสงเคราะห์กันได้ และบางคราวเป็นเรื่องของอัธยาศัยไมตรี ในทำนองที่แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงกันมีของอะไรก็แบ่งกันกินแบ่งกันใช้เป็นการสร้างอัธยาศัยไมตรีอย่างที่คนไทยเราถือว่า “รั้วคนดีกว่ารั้วสังกะสี รั้วเหล็กกำแพง” อย่างบ้านในชนบทเห็นได้ชัดมาก ถ้าไม่มีหนอนบ่อนไส้ ไม่มีใครสามารถขโมยได้ เพราะถึงขโมยก็ออกไปนอกหมู่บ้านไม่ได้ ประเดี๋ยวก็จับได้ นี้คือลักษณะโครงสร้างสังคมไทยที่เรานิยมเอาธรรมะไปสั่งสอนกนมา ก่อให้เกิดเป็นความปรารถนาดี ความหวังดีต่อกันว่า

“เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี” การอนุเคราะห์ คือ แสดงความมีน้ำใจ และการสงเคราะห์ให้ในกรณีที่เขาขาดแคลน เราก็สงเคราะห์เขา 1.2 การให้เพื่อบูชาคุณความดี เช่น การทำบุญตักบาตร การให้อาหารให้เสื้อผ้าแก่พ่อแม่ ปู่ ยา ตายาย ในวันตรุษจีน สงกรานต์ การเสียภาษีให้แก่รัฐ เหล่านี้เป็นการให้ด้วยสำนึกถึงคุณความดีการให้ก็เป็นการปฏิบัติธรรมะเหมือนกัน อย่าลืมว่าขอบข่ายของการให้พอถึงจุดหนึ่งเมื่อเราเป็นพวกเดียวกับเขาแล้ว หนักนิดเบาหน่อยก็ทนกันไป กลายเป็น “อภัยทาน” คือ การให้อภัย เมื่ออภัยกันได้ ก็เข้าอกเข้าใจกันต่อมาก็กลายเป็น “ธรรมทาน” คือ จะพัฒนาไปจากจุดที่วัตถุทาน แต่มาถึงจุดหนึ่ง สามารถว่ากล่าวตักเตือนกันได้ อย่างคนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่นชนบท ท่านสามารถจะดุด่าเด็กที่เหมือนกับลูกหลานของท่านได้ เวลามีปัญหากรณีพิพาทอะไร ท่านผู้นี้ไปพูด บางทีก็เลิกแล้วต่อกันได้ นี่เพราะอะไร เพราะท่านผู้นี้ได้สร้างสมบารมีด้วยการสงเคราะห์ในเชิงวัตถุธรรมมาก่อนมีการให้อภัยในความผิดพลาดบกพร่อง อยู่ในฐานะที่ว่าตักเตือนกันได้ คนเรากว่าจะปรับตัวขึ้นมาอยู่ในจุดนี้ได้ก็ต้องใช้เวลาสร้างบารมีพอสมควร หลวงพ่อบางองค์ในต่างจังหวัด มีการมีงานภายในวัด ตำรวจไม่ต้องมาตรวจการณ์ ไม่ต้องมาทำอะไร หลวงพ่ออยู่องค์เดียวใครไม่กล้าทำอะไรหรอกจะไปก่อเรื่องก่อราวขึ้นไม่ได้ อย่างนี้หลวงพ่อต้องมีบารมีอยู่มากจนเด็กๆ เรียกหลวงปู่หมดแล้วฉะนั้นสมภารในต่างจังหวัดจึงจำเป็นจะต้องเป็นพระแก่ๆ เพราะเป็นเรื่องของบารมี ถ้าไม่มีบารมีเราทำงานไม่ได้อยู่เป็นหลวงปู่ แล้วสามารถที่จะควบคุมอะไรใครก็ได้

2. ปิยวาจา เจรจาที่อ่อนหวาน ตรงกนข้ามกับคำหยาบแต่ในเชิงปฏิบัติแล้ว ปิยวาจา คือ เจรจาถ้อยคำอันเป็นที่รัก วาจาเป็นที่รักผู้กล่าวด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น ซึ่งบางครั้งอาจเป็นคำดุคำตักเตือนก็ได้ แต่ถ้าหากวาพูดด้วยความรัก หวังดีปรารถนาดี ถือว่าเป็นธรรมเครื่องสงเคราะห์กัน ถ้าหากอัธยาศัยเริ่มมีความรัก ความปรารถนาดีต่อไปจะกระจายตัวไปเอง คือจะพูดคำสัตย์ คำจริงเอง จะไม่ยุยงให้คนเหล่านั้นเขาแตกแยกกันเพราะรัก หวังดีต่อเขาจะพูดเฉพาะเรื่องที่มีประโยชน์ มันก็จะกระจายตัวเอง เป็นวจีสุจริตครบทั้งสี่ แต่เริ่มที่ ปิยวาจา คือ วาจาอันเกิดจากใจที่มีความรักและหวังดี ปิยวาจาบางครั้งถ้อยคำอาจไม่ไพเราะ ไม่อ่อนหวาน หากพูดด้วยความปรารถนาดี หวังดี ยังอยู่ในขอบข่ายของปิยวาจา

3. อัตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น จะเห็นว่ามีทั้งกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ก็ช่วยเหลือขวนขวายในกิจการงาน อย่างในบ้านในเมืองเรา เราก็ช่วยเหลือกันไถนาก็ช่วยเหลือกันไถนา มีกิจการอะไรก็ตาม เช่น ปลูกบ้านต่างจังหวัดบ้านหลังหนึ่งขนาด 2-3 ห้อง ปลูกไม่กี่วันก็เสร็จ เพราะมาช่วยเหลือกันนี้เรียกว่าประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยกันด้วยวาจา คือ พูดในทางที่เสริมสร้างความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แนะนำชี้แจงแสดงเหตุผล การกระทำบางอย่างต้องคิดใจเขาใจเรา เช่น อยู่ใกล้เคียงเพื่อนคนหนึ่งต้องการจะอ่านหนังสือเราเขย่าวิทยุเสียงลั่นไม่เป็นอัตถจริยา เพราะทำลายประโยชน์อีกฝ่ายหนึ่งที่เขาจะพึงได้ ข้อนี้ ชั้นของวินัยมีวินัยบางข้อเสริมอัตถจริยา เช่นภิกษุรูปหนึ่งกำลังท่องปาฏิโมกข์อยู่ เราไปชวนคุย เป็นการทำลายประโยชน์ ท่านก็ปรับเป็นอาบัติปาจิตตีย์ นั้นคือ สอนให้ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกันเกื้อกูลกันในบางครั้งบางคราว เราไม่สามารถจะทำได้ แต่อย่าถึงกับไปทำลายประโยชน์เขา เช่น เราช่วยเหลือเขาไม่ได้ แต่อย่าถึงกับไปทำลายประโยชน์ของเขาอย่างนี้พออยู่กันภายในสังคมได้อย่าลืมว่า ตัวประโยชน์ที่มักจะพูดเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย การ

กระทำอะไรต้องมุ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับการกระทำเหล่านั้น เมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่คนอื่นก็กระทำ เช่น ช่วยสร้างสะพานบ้าง ชวนกันขุดถนน ขุดลอกคูคลองบ้าง ล้วนเป็นคุณความดีที่เป็นจุดยึดเหนี่ยวทางใจให้คนอื่นเขาเกิดความนิยมนับถือ นี่เป็นอัตถจริยา คือประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน ไม่ได้หมายความว่า กะเกณฑ์ให้คนใดคนหนึ่งประพฤติเพียงฝ่ายเดียว แต่ทุกคนก็ต้องประพฤติให้เป็นประโยชน์ต่อกัน

4. สมานัตตตา ความมีตนสม่ำเสมอ ไม่ถือตัว ได้แก่การวางตนเหมาะสมแก่ฐานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเป็นไม่แสดงอาการขึ้นๆ ลงๆ 3 วันดี 4 วันร้าย กำหนดทิศทางลมไม่ค่อยถูกว่าจะเอาอย่างไงกันแน่ อีกหนึ่งอย่าง คือ ไม่ลืมตน เช่น เคยเป็นเพื่อนเป็นฝูงกันมาพอได้ดีหน่อยก็ลืมเพื่อน ต้องแสดงอัธยาศัยไมตรีให้ปกติ แม้คนไม่ชอบพูดชอบคุยอะไรก็ต้องทักทายปราศรัย เรื่องที่ออกจะปฏิบัติยาก ดูนิทานเปรียบเทียบออกจะฟังง่าย บางเรื่องเป็นการยอมรับนับถือฐานะกันอย่างสหาย 3 คน เป็นขอทาน คนหนึ่งราชรถมาเกย ได้เป็นพระราชา อีกคนหนึ่งคิดว่าเพื่อนเราเป็น พระราชาก็แบ่ง แต่งตัวขอทานเข้าไป อันนี้เป็นการไม่ให้เกียรติ ไม่ยกย่องเพื่อนในฐานะที่ชอบที่ควร เพื่อนก็ให้เงินหน่อยหนึ่งแล้วไล่ออกจากเมืองไปเลย อีกคนหนึ่งนับถือว่าเพื่อนก็คือเพื่อนแต่ในที่ต่อสาธารณชน ก็ต้องวางตัวให้ความเคารพรับถือตามสมควรแก่ฐานะของเพื่อน นี้ คือ เป็นหลักของสมานัตตตา วางตนเหมาะสมแก่ฐานะที่ตนเป็นไม่ใช่วาพอมีสมานัตตตาแล้วสมภารจะลงเล่นกับลูกวัด คือ ต้องวางตนเหมาะสมแก่ฐานะอีกประการหนึ่งก็คือ ไม่ถือตัวเกินไป เวลาได้ดีไม่หลงตัวลืมตน คางคกขึ้นวอมะพร้าวตื่นตก ยาจกตื่นมี ขี้ข้าได้ดี ที่โบราณพูดว่า คางคกขึ้นวอ คือ ถ้าทำอะไรๆ มันเกินๆ ไปก็เสียหลักของสมานัตตตา แทนที่คนจะเกิดความนับถือ กลับไม่พอใจชิงชังเอา ได้หลักทั้งสี่ประการนี้ เป็นการปฏิบัติของคน แต่ไม่ได้หมายความว่า กะเกณฑ์ให้คนใดคนหนึ่งเป็นทุกฝ่ายต้องแสดงออกซึ่งอัธยาศัยเหล่านั้น เช่น เพื่อนกันก็ต้องเสมอต้นเสมอปลายแสดงความเป็นกัลยาณมิตร แม้ในยามวิบัติก็ไม่ทอดทิ้งกัน หลักของสมานัตตตา คือ มีตนเสมอแต่ต้องไม่วางตัวต่ำเกินไป เพื่อต้องการให้คนอื่นเขาเห็นว่าเราไม่ถือเนื้อถือตัวเล่นหัวจนไม่เป็นเวลาวางตัวสูงเกินไปก็เสียคุณธรรมทั้งสี่ประการนี้ มีในบุคคลใดก็ตาม จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนไว้ได้ก่อให้เกิดความเคารพ ความรัก ความนับถือต่อกันและกัน เป็นเหมือนพาหนะที่จะนำพาคนไปสู่ความสุขความเจริญที่ต้องการได้ เป็นจุดยึดเหนี่ยวทางใจ ภายในจากครอบครัวเป็นต้นไปจนถึงสังคมคนกลายเป็นพระเครื่อง 4 องค์ ที่ก่อให้เกิดผลทางเมตตามหานิยม คงกระพันชาตรี และแคล้วคลาดแท้ๆ ทั้งเป็นพุทธวิธีครองใจคน เป็นจุดที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจคนไว้ได้

พฤกษา พุทธรักษ์ (2550, หน้า 48) ยังได้กล่าวถึง พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชัยมงฺคโล) ที่ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมปฏิบัติที่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผู้อื่นไว้ได้คือ สังคหวัตถุ 4 อย่างได้แก่

1. ทาน การให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ปั่นนั้น ย่อมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจแก่ผู้รับให้ระลึกนึกถึงความเป็นผู้มีน้ำใจโอบอ้อมอารีของผู้ให้ ผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ ย่อมเป็นที่รักแก่ชนทั้งหลาย คนหมู่มากย่อมคบค้าสมาคมด้วย สมดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก คนหมู่มากย่อมคบเขา

2. ปิยวาจา การเจรจาที่อ่อนหวาน คือวาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนตามฐานะ ย่อมเป็นที่ชื่นใจเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ฟังหรือคู่สนทนา ไม่มีใครชอบวาจาที่หยาบคายแข็งกระด้าง หรือ

วาจาที่กาวร้าว ที่ไร้มารยาท ไม่รู้กาลเทศะ และวาจาที่ไม่ไพเราะ ไม่สมฐานะระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังและคู่สนทนาด้วย คนเราจะได้ดีหรือถึงความเสื่อมก็ด้วยวาจานั่นแหละ เป็นข้อสำคัญประการหนึ่ง โบราณท่านจึงกล่าวไว้ว่า ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หมายความว่า วาจาที่ดี ที่สุภาพ ที่ไพเราะอ่อนหวานนั้นแหละเป็นข้อปฏิบัติที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการครองใจคน และจะได้ดีก็เพราะวาจานั้นแหละส่วนคำว่า เลข ณ ที่นี้ หมายถึง วิชาความรู้ยังเป็นรอง คือจะเป็นคนมีความรู้สูงแต่ถ้าปากไม่ดีเสียแล้ว ยอมหวังความเจริญในชีวิตได้ยาก เพราะคนปากเสียไม่อาจผูกใจใครไว้ได้จะหาคนคบหาสมาคมเป็นมิตรสหายที่ดีที่จริงใจต่อกนได้ยาก ปิยวาจา คือวาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนต่อกันตามฐานะเท่านั้นแหละที่จะเป็นเครื่องผูกใจผู้อื่นได้ยืนยาว

3. อัตถจริยา การประพฤติสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หมายความว่า ความเป็นผู้มีน้ำใจ ไม่นิ่งดูดาย รู้จักสงเคราะห์และช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นให้สำเร็จ รู้จักช่วยกระทำกิจอันเป็นประโยชน์บุคคลอื่นหรือแก่สังคมส่วนรวม ตามความหมายสมแก่ฐานะและโอกาส ไม่เป็นคนแล้งน้ำใจช่วยใครไม่เป็น คือไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวจัด ยามที่ผู้อื่นหรือสังคมประสบความทุกข์เดือดร้อนก็มีจิตคิดช่วยเหลือ

4. สมานัตตตา คือความเป็นผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว ก็คือ ความประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้า หรือได้ดิบได้ดีขึ้นไป ก็ไม่ถือตัวหรือทำตัวเย่อหยิ่งกับญาติพี่น้องหรือมิตรสหายเดิม เคยคบค้าหรือปฏิบัติดีต่อกัน เคยเคารพนับถือกันมาอย่างไรก็คงประพฤติปฏิบัติดีต่อกัน เคารพนับถือกันอยู่อย่างนั้น ความเป็นผู้มีตนเสมอนี้ เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี

อรศิริ เกตศรีพงษ์ (2550, หน้า 43-46) ได้ให้ความหมายว่า สังคหวัตถุ 4 คือ สิ่งที่เป็นเครื่องสงเคราะห์และยึดเหนี่ยวน้ำใจซึ่งกันและกัน 4 ประการ

ทาน คือ การแบ่งปันวัตถุสิ่งของ รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานหรือเอกสารที่ใช้ในการทำงาน เช่น หากเพื่อนร่วมงานขาดเหลืออุปกรณ์สิ่งของ ก็นำมาแบ่งปันกันใช้ การเริ่มต้นด้วยการแบ่งปันวัตถุสิ่งของภายนอก จะช่วยสร้างนิสัยให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีการให้การรับ (Give and Take) เพราะนอกเหนือจากการแบ่งปันเรื่องของความรู้ประสบการณ์อันเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) แล้วการแบ่งปันเอกสารต่างๆ ที่ใช้ในการทำงานก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้วงจรของความรู้มีการขับเคลื่อนโดยเป็นการแบ่งปันความรู้ที่เป็นความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ด้วย

ปิยวาจา คือ การแบ่งปันคำพูดดีๆ คำพูดที่ไพเราะ พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะ พูดให้กำลังใจกัน ซึ่งในมุมมองของผู้เขียนเห็นว่า “ปิยวาจา” มีความสำคัญมากต่อการจัดการความรู้ในองค์การเพราะการจะนำเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในกระบวนการจัดการความรู้เพื่อที่จะดึงความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ออกมาแลกเปลี่ยนกันนั้นต้องใช้ลักษณะของการ “พูดแลกเปลี่ยนกัน” เป็นหลัก

อัตถจริยา คือ การแบ่งปันความรู้ การให้ความช่วยเหลือในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) เป็นสิ่งที่ต้องทำได้ยากกว่าการแบ่งปันความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ดังนั้น หากองค์กรในสามารถปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรมี “อัตถจริยา” แล้ว ก็ไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไปที่จะทำให้คนใน

องค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน เพราะเมื่อเพื่อนร่วมงานขาดความรู้ในเรื่องใด หรือต้องการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องใด ผู้ที่มีความรู้ก็จะแบ่งปันให้โดยไม่หวงความรู้ หรือถ้าไม่ได้ขาดความรู้ แต่ขาดกำลังคนเพื่อนคนอื่นๆ ก็ยินดีที่จะเข้าไปช่วยให้งานสำเร็จ หรืออาจเรียกได้ว่า ทำให้พนักงานในองค์กรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน

สมานัตตตา คือ การมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอจริงใจต่อกันความเสมอต้นเสมอปลายจะช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ไม่ระแวงกัน และเป็นการสร้างความไว้วางใจกัน เชื่อใจกัน (Trust) เพราะถ้าคนในองค์กรไม่มีความไว้วางใจกัน หรือไม่เชื่อใจกัน พนักงานก็จะไม่อยากนำความรู้ประสบการณ์ เทคนิคในการทำงานต่างๆ มาแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ดังนั้น จึงถือได้ว่า “สมานัตตตา” เป็นแรงกระตุ้นในระยะยาวที่จะผลักดันให้คนในองค์กรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

พัชรินทร์ ศรีสุวพันธ์ (2551, หน้า 9) ได้กล่าวถึง สังคหวัตถุ 4 ในทางจริยศาสตร์ โดยความหมายของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ที่ให้ความหมายตามหลักจริยศาสตร์สังคมของพุทธศาสนาไว้ว่าเรื่อง สังคหวัตถุ 4 หรือหลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคมเพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบ และความเคารพนับถือแก่ผู้อื่น หรือสังคมของชุมชนต่างๆ คือ

1. ทาน หรือการให้เป็นสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรเป็น เพราะ ทาน หมายถึง ธรรมทาน หรือการบริจาคทางจิตใจ อามิสทาน หรือการบริจาควัตถุ

2. ปิยวาจา หรือการเจรจาใช้คำพูดของตนเองต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยน ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะ และเหมาะสมแก่สังคมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเห่านั้นเคารพนับถือปิยวาจานี้ ใช้กบมิตรภาพสหายของตน ย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจาสุภาพอ่อนโยนกับอาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคมในเรื่อง ปิยวาจานั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจได้ทุกขณะ

3. อัตถจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้น มีหน้าที่ทางมนุษย์สัมพันธ์ทุกระดับชั้น มีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงค์เคราะห์ซึ่งกันและกัน

4. สมานัตตตา หมายถึง การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัว และให้เข้ากบสังคมของชุมชนได้ทุกชั้น

ไสว มาลาทอง (2552, หน้า 33) ได้ให้ความหมายของหลักสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกนและกน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นไม่ตระหนี่ถี่เหนี่ยว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้ จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมบ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สิ่งของที่เราหามาได้ มิใช่สิ่งจีรังยังยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าได้ทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่งเพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษย์สัมพันธ์อันดีให้

เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

3. อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

4. สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายคุณธรรมข้อนี้ จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

รัตนะ ปัญญาภา (2553, หน้า 22) กล่าวว่า สังคหวัตถุธรรมเป็นหลักของการประสานใจสังคหวัตถุธรรมคือ การบำเพ็ญการสงเคราะห์คือ ปฏิบัติตามหลักการสงเคราะห์หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 อย่าง ได้แก่ 1) ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือหรือสงเคราะห์กันด้วยปัจจัย 4 ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะน่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ชักจูงในทางที่ดีงาม พูดให้กำลังใจ ให้เกิดความเข้าใจกัน สมานสามัคคี เกิดไมตรีรักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3) อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้านแรงกายและขวนขวาย ช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับคนอื่นได้วางตนเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคปฏิบัติตนสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต 2554, หน้า 412) สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสงเคราะห์ คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจา พูดจา น่ารัก น่านิยมนับถือ อัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้ เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน การบริหารตามหลักทานหลักของทาน การให้สิ่งของของ ตนแก่คนที่ควรให้ สถาบันครอบครัวการให้สิ่งของเป็นสิ่งที่หัวหน้าครอบครัวต้องเรียนรู้ คือต้องรู้จัก การให้โดยเฉพาะการแบ่งปันทรัพย์สินหรือมรดกให้แก่สมาชิกในครอบครัวต้องทำด้วยความยุติธรรม ปราศจากอคติ ทานในทางพระพุทธศาสนามี 2 อย่าง คือ อามิสทาน การให้สิ่งของ และธรรมทาน การให้ธรรมะ ความหมายคุณธรรมและจริยธรรม ความหมายของคำว่าคุณธรรมนี้ มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้เสนอแนวคิดซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ได้แก่ “คุณธรรม” คือ คุณ + ธรรมะ คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งรวมสรุปว่า คือ สภาพคุณงาม ความดี

อรอนงค์ มหามิตร (2554, หน้า 15) กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธโดยเป็นภาษาบาลีแยกออกเป็น 2 ศัพท์ คือ สังคห 1 วัตถุ 1 สังคหแปลเป็นภาษาไทยว่า สงเคราะห์มีความหมายว่า ช่วยเหลือ อุดหนุน วัตถุ ในที่นี้หมายความว่า เรื่อง เมื่อนำคำศัพท์ทั้ง 2 คำมารวมกันจะมีความหมายว่า เรื่องความช่วยเหลือ จะช่วยเหลือกันด้วยวิธีอย่างไรบ้างมี 4 อย่าง จึงจะถือว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นได้ สังคหวัตถุ แปลว่า หลักการ

สงเคราะห์หรือหลักสังคมสงเคราะห์ หมายความว่า เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นหมู่ เป็นสังคม คนในสังคมจะต้องรู้จักสงเคราะห์ อนุเคราะห์กันตามฐานะ คนในสังคมจึงจะมีความรักใคร่ปรองดองกัน ซึ่งจะทำให้สังคมราบรื่น มีความสงบธรรมที่เป็นหลักการสงเคราะห์นี้มีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. ทาน เป็นการให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ หมายความว่า คนเราเกิดมามีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการให้ จะเห็นได้ชัดก็คือ บิดา มารดา ให้ปัจจัยดำรงชีพทุกอย่างแก่บุตรธิดา ครูอาจารย์ ให้วิชาความรู้แก่ลูกศิษย์ ซึ่งการให้ของมีอยู่ 2 อย่าง คือ อามิสทานเป็นการให้วัตถุสิ่งของ กับ ธรรมทานเป็นการให้ธรรมหรือวิชาความรู้แก่ผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันวัตถุเพื่อเป็นปัจจัยร่วมกัน

2. ปิยวาจา เจรจาด้วยถ้อยคำน่ารัก ไพเราะอ่อนหวาน หมายความว่า การพูดจาน่ารักพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ การพูดนอกจากจะเป็นวาจาที่ไพเราะอ่อนหวานแล้ว ต้องเป็นวาจาที่เป็นสัจจะและมีประโยชน์แก่ผู้ฟังและยังจะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวน้ำใจได้มั่นคง

3. อัตถจริยา ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น หมายความว่า การทำประโยชน์แก่คนอื่น

4. สมานัตตตา ความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ถือตัว หมายความว่า มีจิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้ง หรือรังเกียจ เห็นคนอื่นได้ดีมีความสุขก็ไม่ริษยา แรกคบเป็นอย่างไร ต่อไปก็เป็นอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง การวางตัวอย่างนี้ย่อมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 คือ หลักคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี ที่มีการอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข เพราะมีเครื่องประสานสัมพันธ์หรือเครื่องยึดเหนี่ยวผูกพันกันไว้ มีหลักธรรมเป็นเครื่องประสานไม่ให้แตกแยกออกจากกัน ถ้าสังคมใดใช้หลักธรรมในการบริหารงาน ก็จะทำให้สังคมนั้นเกิดแต่ความสุข เพราะบุคคลในสังคมมีธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

2.1.2 องค์ประกอบของหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

พระมหาเสน่ห์ ไชยสุกา (2552, หน้า 33) ได้กล่าวไว้ว่า ทาน คือการให้ การแบ่งปัน การสงเคราะห์ “ทาน” ในสังคหวัตถุข้อนี้ได้แก่ การให้ทุกประเภท คือให้เพื่อสงเคราะห์ผู้รับ เจตนาของการให้อยู่ที่ต้องการยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้รับเป็นสำคัญ เช่น ญาติพี่น้องแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ หรือเฉลี่ยข้าวปลา อาหารแก่กันเป็นต้น

ปิยวาจา คือการเจรจาคำที่น่ารัก ได้แก่การพูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน ทำให้ผู้ฟัง เกิดความเบิกบานสำราญใจ คำพูดที่เราพูดกันอยู่ทุกวันนี้มี 2 ชนิด คือ คำพูดออกไปแล้วทำให้ คนฟังเกลียดชังคนพูด คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรักคนพูด คำพูดประเภทที่ 1 คือ คำพูด ที่ทำให้คนฟังเกลียดคนพูด หมายถึงคำที่ไม่สุภาพต่างๆ ซึ่งรวมเรียกว่า คำหยาบ มีหลายชนิดเช่น 1. คำด่า 2. คำประชด 3. คำกระทบ 4. คำแดกดัน 5. คำหยาบช้า คำจำพวกนี้รวมเรียกว่า อัปปิยวาจา คือคำพูดไม่เป็นที่รัก คำพูดประเภทที่สอง คือ คำพูดที่เป็น ปิยวาจา ตามนัยแห่งสังคหวัตถุ ข้อนี้ หมายถึงคำพูดที่อ่อนโยน ตรงกันข้ามกับคำพูดหยาบคายดังกล่าวนั้น เช่น คำด่า คุณ ท่าน ผม เธอ ฯลฯ ตลอดจนคำอื่นๆ ตามที่นิยมกันว่าสุภาพในหมู่ชนนั้นๆ เช่น ลุง ป้า น้า อา พี่ น้อง ฯลฯ รวมความว่าเป็น ปิยวาจา คือคำที่ไพเราะจับใจของคนฟังนั่นเอง

อัตถจริยา แปลว่า ประพฤติประโยชน์ ได้แก่ การบำเพ็ญประโยชน์ ธรรมะข้อนี้มุ่งถึง การปรับปรุงตัวเอง 2 ประเด็นคือ ก. การทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ ข. การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ในประเด็นแรกที่ว่าทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ หมายความว่า ทำให้ตัวเรามีค่า มีราคา มีความดีที่ พอจะเป็นประโยชน์แก่คนอื่นได้ด้วยวิธีทำตัวให้เป็นคนมีประโยชน์อาจทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาอบรมและการฝึกฝนตน ให้เป็นคนมีสมรรถภาพพอที่จะช่วยคนอื่นได้ เมื่อรวมความแล้วคนมีประโยชน์ก็คือคนมีกำลังในตัวคือ มีกำลังกาย มีกำลังความคิด มีกำลังปัญญา มีกำลังทรัพย์ ฯลฯ ในประเด็นที่สองคือ การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์เรื่องนี้เป็นเรื่องจ่ายกำลังออกไปช่วยคนอื่น คนใจกว้างจึงทำได้ ส่วนคนใจแคบเห็นแก่ตัวทำไม่ได้การทำสิ่งเป็นประโยชน์แก่คนอื่นนั้นโปรดอย่าเข้าใจว่าต้องถึงกับยอมตัวลงเป็นคนใช้ของคนอื่น ไม่ใช่อย่างนั้น ความมุ่งหมายเพียงเพื่อบำเพ็ญตน ให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น แสดงอัธยาศัยอันน่ารักน่านับถือเท่านั้นการบำเพ็ญประโยชน์ดังกล่าวนี้ เช่น ช่วยเหลือเพื่อนบ้านในคราวมีกิจ ช่วยบอกกล่าว สั่งสอนวิชาความรู้ ช่วยหางาน ช่วยแนะทางอาชีพให้ คนที่บำเพ็ญประโยชน์จะต้องปฏิบัติตนอีกอย่างหนึ่งคือ เว้นจากการกระทำที่จะเป็นภัยแก่ผู้อื่นเสียทั้งสิ้น แม้แต่ของเล็กน้อย เช่น ทิ้งเศษแก้วตามถนนหนทาง หรือทำลายสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ให้เสียหาย

สมานัตตตา แปลว่า ความเป็นผู้มีตนเสมอโดยความหมายทางปฏิบัติ ผู้ศึกษา ควรจำไว้ว่า สมานัตตตา คือ การวางตัวสมกับฐานะ คือหมายความว่า เรามีฐานะเป็นอะไร เช่น ลูกเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นสามี เป็นภรรยา เป็นครู เป็นศิษย์ฯลฯ ก็ให้วางตัวสมกับที่ตัวเป็น อย่าเย่อหยิ่งจองหองเกินฐานะ อย่าปล่อยให้ต่ำต้อยน้อยหน้าจนเกินดี การปรับปรุงตนเอง วางตนเองให้พอเหมาะสมกับฐานะของตัวนั่นแหละ คือสมานัตตตา

จากองค์ประกอบของสังคหวัตถุธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมประจำใจของผู้ถือปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายโดยชอบ เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ในสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลทุกเพศทุกวัย ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งด้านวัยฐานะ หน้าที่การงาน อุปนิสัย ความรู้ ความประพฤติ มีทั้งคนดีและคนเลว มีทั้งแข็งแรงและอ่อนแอหากไม่มีการปกครอง สังคมก็จะสับสนวุ่นวาย ไม่มีระเบียบวินัย เกิดการเอารัดเอาเปรียบ การปกครองจะช่วยควบคุมดูแลสังคมให้มีความเรียบร้อย มีความสุขซึ่งกล่าวได้ว่าโรงเรียนก็เป็นสังคมเล็กที่สุดและมีความสำคัญในระบบสถาบัน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ ผู้บริหาร บุคลากรครู ควรนำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน นำการบริหารจัดการกับสังคมได้เป็นอย่างดี และเป็นรากฐานการพัฒนาสถาบันอื่นๆ ต่อไปได้ไม่ยากเพื่อที่จะสู่ความเป็นปึกแผ่นในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมไทย

2.1.3 เกี่ยวกับทาน

วศิน อินท์สระ (2560, ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า ทาน ตามตัวอักษรแปลวาการให้ จำแนกเป็นการให้สิ่งของเครื่องอุปโภค เรียก อามิสทาน การให้ธรรม คำแนะนำสั่งสอน ชักจูงในทางที่ดีเรียกว่าธรรมทานการให้อภัยไม่ถือโทษล่วงเกินของผู้อื่นโดยเฉพาะเมื่อเขารู้สำนึกผิดแล้วมาขอโทษ เรียกว่าอภัยทานการงดเว้นไม่เบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นก็เป็นอภัยทาน

เหมือนกัน อามิสทาน การให้วัตถุสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภค รวมเรียกว่า ปัจจัย 4 นั้นเป็นความจำเป็นสำหรับผู้อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นการแสดงน้ำใจต่อกัน ทำให้ผู้มีใจผูกพันกันในด้านความสำนึกคุณ การให้ด้วยวัตถุประสงค์ 3 อย่าง การให้วัตถุสิ่งของ ผู้ให้ย่อมมีวัตถุประสงค์ต่างกัน ให้เพื่ออนุเคราะห์บ้างให้เพื่อสงเคราะห์บ้าง ให้เพื่อบูชาคุณบ้าง การให้แก่คนลำบากยากจน แร้นแค้นบากหน้าเข้ามาพึ่งพิงขอความช่วยเหลือ การให้แก่ผู้น้อย ช่วยเหลือเขาให้พ้นความลำบากด้วยความกรุณา เรียกว่าให้เพื่ออนุเคราะห์ การให้แก่คนเสมอกันเพื่อรักษาไมตรีและน้ำใจกันไว้ เป็นการแบ่งปั่นเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกนตามโอกาสที่มาถึงเข้าเรียกว่าให้เพื่อสงเคราะห์ท่าน 3 ประเภท หรือทายก 3 จำพวกทานทาสะ บางที่เรียก ทาสทาน ท่านหมายถึงการให้ของเลวเป็นทาน คำว่าเลวนั้น หมายถึงเลวกวาที่ตนบริโภคใช้สอยเองที่ท่านเรียกทาสทานเพราะอธิบายวาตกเป็นทาสของความตระหนี่ ทานสหาย บางที่เรียกสหายทาน หมายถึงการให้ของที่เสมอกันอย่างเดียวกันกับที่ตนบริโภคใช้สอยตนบริโภคใช้สอยอย่างไร เมื่อถึงคราวจะให้ผู้อื่นก็ให้อย่างนั้นเหมือนการให้แก่เพื่อนฝูง ผู้ให้ของเช่นนั้นท่านเรียกวา ท่านสหาโย ทานสามี บางที่เรียก สามีทาน การให้ของที่ดีกว่าตนบริโภคใช้สอย ส่วนมากเมื่อจะให้แก่ผู้ควรเคารพ ทายกมักให้ของดีเท่าที่ตนจะพอหาได้ เช่น ของที่นำไปให้ มารดาบิดา ครูอาจารย์ พระสงฆ์ หรือนักพรตผู้ประพฤติธรรม ประเภทของอามิสทาน อามิสทาน คือ การให้วัตถุสิ่งของ เครื่องอุปโภค รวมเรียกว่า ปัจจัย 4 มีความจำเป็นสำหรับคนที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นการแสดงน้ำใจต่อกัน ทำให้มีจิตใจผูกพันกันในด้านความสำนึกคุณก็เป็นสาราณียธรรมข้อหนึ่งใน 6 ข้อ หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สังฆทาน คือ การให้แก่สงฆ์หรือให้แก่หมู่คณะการทำของน้อยให้ผลมากพูดสำหรับการทำบุญกับพระก่อน ตำราทางพระพุทธศาสนาบอกเราว่า การทำบุญจะให้มีผลมากนั้นต้องประกอบด้วยสัมปทาคุณ 4 ประการ สัมปทา 4 (ความถึงพร้อม ความพร้อมแห่งองค์ประกอบ) ซึ่งจะทำให้ทานที่บริจาคแล้วมีผลยอดเยี่ยม 1) วัตถุสัมปทา ความพร้อมแห่งวัตถุในที่นี้หมายถึงผู้รับ (ปฏิคาหก) หรือทักขิไณยบุคคลเป็นผู้พรั่งพร้อมด้วยคุณธรรมสูงมากเท่าใดยอมทำให้ทานที่บริจาคแล้วมีผลมากขึ้นเท่านั้น 2) ปัจจัยสัมปทา ความพร้อมแห่งปัจจัย ในที่นี้ หมายถึงสิ่งของที่ทายกนำมาทำบุญ (ไทยธรรม) นั้นได้มาโดยทางบริสุทธิ์ ชอบธรรม 3) เจตนาสัมปทา ความพร้อมแห่งเจตนาในที่นี้ หมายถึงมีเจตนาดี เจตนาเพื่ออนุเคราะห์หรือบูชาคุณโดยบริสุทธิ์ใจ มิได้หวังลาภยศหรือชื่อเสียง มีเจตนาดีทั้ง 3 กาลคือก่อนให้กาลังให้ หลังจากให้แล้วรักษาเจตนาอันเป็นกุศลไว้ได้ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยปัญญาในการให้มิใช่ให้ด้วยความเขลา 4) คุณาติเรกสัมปทา ความพร้อมแห่งคุณพิเศษของปฏิคาหก คือผู้รับมีคุณพิเศษ ท่านระบุไว้ในตำราว่า ทักขิไณยบุคคลออกจากนิโรธสมาบัติใหม่ๆ ในตำราทางพุทธศาสนาได้เล่าไว้หลายเรื่องว่า พระสารีบุตรบ้าง พระโมคคัลลาบ้าง พระมหากัสสปะบ้าง ออกจากนิโรธสมาบัติใหม่ๆ กำลังหิว พิจารณาหาคนที่ท่านควรจะไปโปรดในวันนั้น เพราะเมื่อท่านไปรับอาหารจากท่านผู้ใดในวันนั้น เขาจะต้องได้สมบัติเป็นอันมาก ท่านจึงมักไปสงเคราะห์คนจนเพื่อให้เขาได้มีความสุขขึ้น อานิสงส์ของอามิสทาน พระพุทธองค์ทรงแสดงอานิสงส์ของอามิสทานไว้ 5 ประการแก่สีหเสนาบดี สีหบดีแห่งนครเวสาลี ดังนี้ 1) ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนเป็นอันมาก 2) คนดีทั้งหลายย่อมพอใจคบหาสมาคมกับเขา 3) ชื่อเสียงอันดีงามย่อมฟุ้งขจรไป 4) เป็นผู้แกล้วกล้าเมื่อเข้าที่ประชุมไม่เก้อเขิน 5) เมื่อสิ้นชีพย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

สรุป ทาน คือการให้ การแบ่งปันสิ่งของ การให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธเคือง มีจิตเมตตา ปรารถนาดีต่อครู มีจิตใจอันแผ่ไมตรี แสดงความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันช่วยเหลือกัน ด้วยสิ่งของตลอดจนให้ความรู้แนะนำสั่งสอน เป็นต้น

2.1.4 เกี่ยวกับปิยวาจา

พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล 2554, ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ปิยวาจา หมายถึง วาจาที่น่ารัก ก่อให้เกิดความดูดดื่มใจ ในทางธรรมหมายถึง วาจาสุภาษิต มีประโยชน์ มีเหตุผลที่ทำตามแล้วให้เกิดประโยชน์ได้จริง ไม่ใช่วาจาที่พูดหลอกลวงประจบประแจงให้คนรัก คนหลงและเจือด้วยโทษ วาจาสุภาษิต นั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) พูดถูกกาลเวลา 2) พูดคำจริง 3) พูดอ่อนหวาน 4) พูดมีประโยชน์ 5) พูดด้วยเมตตาจิตใน ขุททกนิกาย สุตตนิบาต พระไตรปิฎกเล่ม 25 หน้า 411 พระองค์ทรงแสดงวาจาสุภาษิตว่าประกอบด้วยองค์ 4 คือ 1) กล่าวแต่วาจีที่ดี ไม่กล่าววาจาที่ชั่ว 2) กล่าวเป็นธรรม ไม่กล่าวคำที่ไม่เป็นธรรม 3) กล่าววาจาน่ารัก ไม่กล่าววาจาอันไม่น่ารัก 4) กล่าวคำจริง ไม่กล่าวคำเหลาะแหละรวมความว่าผิดวาจาก็คือวาจาสุภาษิต การพูดดี พูดถูกกาลเวลา พูดคำจริง พูดมีประโยชน์ พูดอ่อนหวาน และพูดด้วยจิตเมตตา ส่วนคำพูดน่ารัก พูดเพื่อให้คนอื่นรัก ให้คนอื่นหลงแต่ขาดลักษณะแห่งวาจาสุภาษิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำหลอกลวงแม้จะฟังดูน่ารักเพียงไรก็ตามที่ผู้พูดประดิษฐ์คิดขึ้นมา วาจาเช่นนั้นก็ไม่เป็นปิยวาจา เพราะคำพูดนั้นไปทำลายประโยชน์ของผู้ฟัง และยังได้ให้ความหมายของ “ปิยวาจา” เพิ่มอีกว่าเป็นการเจรจาที่อ่อนหวาน คือวาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนตามฐานะ ยอมเป็นที่ชื่นใจเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ฟังหรือผู้สนทนา ไม่มีใครชอบวาจาที่หยาบคายแข็งกระด้าง ดังมีนิทานชาวบ้านเล่าขานกันเป็นเชิงอุทาหรณ์ว่า มีกระทำชายนายหนึ่งเป็นคนมีศีรษะล้าน มีวัวหนุ่มกาลังดีรูปร่างงามคู่หนึ่งใครๆ เห็นก็อยากจะได้เป็นเจ้าของอยู่มาวันหนึ่งมีเศรษฐีคนหนึ่งชอบใจวัวคู่นี้มาก จึงไปเจรจาขอซื้อกับเจ้าของว่า “ไงเจ้าหัวล้าน วัวคู่นี้แกจะขายเท่าไร” เจ้าของวัวพอได้ยินวาจายกตนข่มท่านและเสียดแทงปมด้อยของตนเช่นนั้น ก็รู้สึกฉุนขึ้นมาทันที จึงตอบว่า “ข้าไม่ขาย” เศรษฐีจะบอกขึ้นราคาให้สักเท่าใด เจ้าของวัวก็ยืนกระต่ายขาเดียวว่าไม่ยอมขายให้ท่าเดียว เศรษฐีจนใจจึงกลับไปด้วยความผิดหวัง ต่อมาอีกไม่นานได้มีเพื่อนบ้านใกล้เคียงคนหนึ่งก็อยากจะได้วัวคู่นี้เหมือนกัน พอได้ยินข่าวว่าเศรษฐีเคยมาขอทุ่มเงินซื้อแต่ก็ไม่ได้เพราะมาเจรจาขอซื้อด้วยวาจาที่ยกตนข่มท่าน และด้วยวาจาที่เสียดแทงปมด้อยของเจ้าของวัว ซึ่งตนก็รู้อัธยาศัยของชายผู้นี้อยู่ว่าเป็นคนใจน้อย แต่ถ้าใครพูดถูกหู ถูกใจ อาจจะยกของให้เปล่าก็ได้ จึงได้ทดลองเข้าไปเจรจาขอซื้อด้วยกิริยามารยาทเรียบร้อย เมื่อไปถึงก็ยกมือไหว้ทักทายด้วยวาจาที่ไพเราะเสนาะหู วัวทั้งคู่นี้ฉันขอยกให้ เพื่อนบ้านคนนี้ไม่เหมือนเศรษฐีจอมเบ่งคนนั้น อย่างนี้ชิค่อยน่าคบค้าสมาคมด้วย จึงกล่าวว่า “พ่อพูดได้ไพเราะเสนาะหู วัวทั้งคู่นี้ ฉันยกให้” ด้วยกิริยาวาจาที่สุภาพไพเราะนั้น ได้วัวงามคู่นี้ ไปใช้ฟรี และเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันตลอดไป นิทานชาวบ้านเรื่องนี้ พอจะเป็นอุทาหรณ์ให้เข้าใจลึกซึ้ง ถึงหลักธรรมข้อวาจานี้ได้ดี

กล่าวโดยสรุป “ปิยวาจา” คือ การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับครูผู้สอนในการทำงาน ใช้วาจาสุภาพอ่อนหวาน ใช้คำพูดที่น่ารัก คำพูดเป็นของที่มีกันทุกคน พูดได้ทุกคน การพูดคำสุภาพอ่อนโยนเป็นการเพิ่มสง่าราศีแก่ตัวเอง เป็นการเสริมอำนาจแก่ตัวเอง ปิยวาจาคือพุทธวิธีครองใจคนที่ไม่ทำให้ผู้ใช้ต้องสิ้นเปลืองอะไรเลย

2.1.5 เกี่ยวกับอัตถจริยา

อัตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ ที่แปลอัตถจริยาว่า การประพฤติประโยชน์ นั้นเป็นการแปลตามตัวอักษรถือเอาตามความหมายว่า การบำเพ็ญประโยชน์ การทำตนให้เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและต่อคนทั้งหลาย คนเราเกิดมามีอวัยวะแขนขาเหมือนกันใครจะมีค่าตัวมาก หรือน้อยเพียงไรจะเป็นคนสูงหรือต่ำอย่างไร ก็สุดแล้วแต่เขาทำตัวให้เป็นประโยชน์มากน้อยเพียงไร บุคคลผู้บรรลุประโยชน์ตนแล้วก็ควรทำประโยชน์แก่ผู้อื่นบ้างตามกำลังสามารถ พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือช่วยตนเองได้แล้วก็ควรช่วยผู้อื่นด้วยในการดำเนินชีวิตนั้นควรให้ประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นประสานกันคือให้ได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย อันที่จริงไม่มีประโยชน์ตนที่ประกอบด้วยธรรม (คือถูกต้อง) อันใดที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และทำนองเดียวกัน ไม่มีประโยชน์ผู้อื่นอันใดที่ถูกต้องจะไม่เป็นประโยชน์ตนด้วย ประโยชน์ทั้งสองย่อมอาศัยซึ่งกันและกันดำเนินไป

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (17 กันยายน 2559, ออนไลน์) ได้อธิบายว่า “อัตถจริยา” แปลว่า การประพฤติประโยชน์ หมายถึง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยน้ำใสใจจริงด้วยความปรารถนาดีต่อกัน การบำเพ็ญ ประโยชน์แก่ส่วนรวม โดยไม่หวังผลประโยชน์เพื่อส่วนตน รวมถึงการขวนขวายช่วยเหลือผู้อื่นให้สำเร็จประโยชน์ตามที่เขาขอร้อง “อัตถจริยา” เป็นสังคหวัตถุ คือธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจกันไว้ได้ ้การบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่น แก่ส่วนรวมได้กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา กำลังความคิด กำลังบุญบารมี เป็นต้น ซึ่งเป็นไปโดยชอบ ถูกต้องคลองธรรม จัดเป็น อัตถจริยา ทั้งสิ้น

อัตถจริยา หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น (สงเคราะห์ประชาชน) ตรงกับ คำพังเพยที่ว่า “อยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น” นักบริหารทำอัตถจริยาได้ หลายวิฐี เช่น บริหารช่วยเหลือยามเขาป่วยไข้หรือเป็นประธานในงานพิธีของผู้ใต้บังคับบัญชา

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) (17 กันยายน 2559, ออนไลน์ หน้า 15) ได้อธิบาย เกี่ยวกับ อรรถ หรือประโยชน์ดังนี้ 1) อัตตัตถะ ประโยชน์ตน คือการบรรลุจุดหมายแห่งชีวิตตน ได้รับประโยชน์ 3 คือ ทิฏฐธัมมิกัตถะ สัมปรายิกัตถะและ ปรมัตถะ (ซึ่งจะอธิบายในลำดับต่อไป) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองเป็นผลที่เกิดกับตนโดยเฉพาะ เน้นการพึ่งตนเองได้ในทุกระดับเพื่อไม่ต้องเป็นภาระผู้อื่น หรือถ่วงหมู่คณะ และเพื่อความเป็นผู้พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นบำเพ็ญกิจต่างๆ อย่างได้ผลดี คุณธรรมที่เป็นแกนนำเพื่อการบรรลุประโยชน์ตนนี้ คือ ปัญญาและบำเพ็ญไตรสิกขา ในแง่ของการพัฒนาตนเองให้ดีบริบูรณ์ 2) ปรมัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น หรือประโยชน์ท่าน คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนผู้อื่น ให้บรรลุประโยชน์ หรือเข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิต คือ ทิฏฐธัมมิกัตถะ สัมปรายิกัตถะ และปรมัตถะ ประคับประคองให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้ เช่นเดียวกับตน จึงนับเป็นการทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ผลเกิดขึ้นกับคนอื่นนอกจากตัวเรา 3) อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ประโยชน์ร่วมกันของตนเองและผู้อื่น กล่าวคือ ทิฏฐธัมมิกัตถะ สัมปรายิกัตถะ และปรมัตถะ ได้เกิดขึ้นในสังคมโดยรวม โดยเฉพาะสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ที่เอื้ออำนวยแก่การปฏิบัติเพื่อบรรลุ อัตตัตถะ และการบำเพ็ญปรัตถะ ของทุกๆ คน คุณธรรมที่เป็นแกนนำให้บรรลุจุดหมายนี้ คือ วินัย และความสามัคคี หลักธรรมคำสอนที่จะนำมา

ปฏิบัติ คือ สาราณียธรรม 6 และ อปริหานิยธรรม 7 ประเภทของประโยชน์ 3 อย่าง หรือ อรรถประโยชน์ คือ 1) ทฏิฐธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน หรือจุดหมายขั้นต้น 2) สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์ภพหน้า เป็นประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิต 3) ปรมัตถะ คือ ประโยชน์อย่างยิ่ง หรือ ประโยชน์สูงสุด เป็นประโยชน์ที่เป็นสาระ แท้จริงของชีวิต พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (นครไธสง) กล่าวว่า “อัตถจริยา” หมายถึง การบำเพ็ญ ประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้ มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เหมือนคำที่ว่า “อยู่ก็ให้เขา ไว้ใจ ไปก็ให้เขาคิดถึง” คนที่ไม่นิ่งดูดาย มีอะไรพอที่จะช่วยเหลือคนอื่นและสังคมได้ก็เอาใจ ขวนขวายช่วยเหลือตามสติกำลัง ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “คนทำหมู่คณะให้งดงาม” อยู่ที่ไหนก็สร้างความเจริญที่นั้น วิธีทำตนให้เป็นประโยชน์และทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ อาจทำได้หลายวิธี เช่น การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ฝึกฝนอบรมตนให้เป็นคนเจริญด้วยความรู้ ความสามารถ เป็นบุตรที่ดีของ บิดามารดา เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เป็นนักเรียนที่ดีของสถานศึกษา เป็นพลเมืองที่ดีของ ประเทศชาติ ตลอดจนเป็นศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (นครไธสง), (18 กันยายน 2559, ออนไลน์) กล่าวโดยสรุป “อัตถจริยา” คือ การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่ผู้อื่น ดังบทที่ว่า “อาศัยเรือนท่านให้วิจารณ์ เห็นท่านทำการงานช่วยพร้อง แม้มีกิจโดยสาร นาเวศ พายค่อยช่วยค้าจ้วง จรดให้จนถึง”

2.1.6 เกี่ยวกับสมานัตตตา

สมานัตตตา แปลได้หลายนัยและความหมายดีๆ ทั้งนั้น เช่นความไม่ถือตัว คือไม่หยิ่ง ทะนงตัว การวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ความเป็นผู้เสมอกันในสุขและทุกข์ คือร่วมสุขร่วมทุกข์การ ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่ภาวะบุคคลและเหตุการณ์ การประพฤติได้ดังนี้เป็นข้อหนึ่งในการยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน สมานัตตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย หมายถึงการวางตนได้เหมาะสม มี ความหมาย 2 ประการคือ 1) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดา มารดา เป็นครู อาจารย์ เป็นเพื่อบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะที่ เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย 2) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย สมานัตตตา การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี) เมื่อนักบริหารไม่ทอดทิ้งผู้ร่วมงาน ทั้งหลาย เขาจึงจะสามารถสร้างทีมงานขึ้นมาได้นั่นคือถือคติว่า “มีทุกข์ร่วมทุกข์มีสุขร่วมเสพ” นักบริหารต้องกล้ารับผิดชอบในผลการตัดสินใจของตน ถ้าผลเสียตกมาถึงผู้ปฏิบัติตามคำสั่งของตน นักบริหารต้องออกมาปกป้องคนนั้น ไม่ใช่หนีเอาตัวรอดตามลำพัง ตัวอย่างคนที่มีสมานัตตตา ก็คือ คนที่เป็นเพื่อนตาย ดังในบทโคลงที่ว่า โคลงโลกนิติ (17 กันยายน 2559, ออนไลน์) เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว แหนงหนี หาง่ายหลายหมื่นมีมากได้ เพื่อนตาย ถ่ายแทนชีวาอาตย์ หายากฝากผีไข้ ยากแท้จักหา”

กล่าวโดยสรุป “สมานัตตตา” คือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง สร้างความเป็นภาวะผู้นำ เสมอต้น เสมอปลาย ผู้บริหาร บุคากรครูต้องเป็นผู้มีความเสมอต้นเสมอปลายเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเจอเหตุการณ์อย่างไร จะต้องปฏิบัติหน้าที่ไปอย่างมีมาตรฐาน ไม่เลือกปฏิบัติ จะต้องวางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่และทำได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ไม่เอารัดเอาเปรียบในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งๆ ที่ไม่ได้มีความสนิทสนมหรือรู้จักมักคุ้นกันมาก่อน แต่เกิดจากการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และประเภทของการปฏิบัติหน้าที่ของตน ซึ่งสังคหวัตถุธรรมเป็นหลักธรรมยึดเหนี่ยวน้ำใจคนให้รักใคร่เอ็นดู

2.1.7 หลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10 มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในสังคมไทยนั้น ภาพลักษณ์ของผู้บริหารจะต้องเปี่ยมด้วยคุณธรรมหลายประการจึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และการบริหารงานที่ประกอบด้วยคุณธรรมจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรไปสู่เป้าหมายได้ดีเสมอ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้ ความหมายของคุณธรรม ความสำคัญของคุณธรรม คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร และคุณธรรมกับหลักการบริหารซึ่งได้แก่ สังคหวัตถุ 4 อันเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจบุคลากร มี 4 ประการ คือ

1. ทาน คือ การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ปิยวาจา คือ พูดน่าเคารพนับถือ
3. อัตถจริยา คือ การให้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
4. สมานัตตตา คือ วางตนเสมอต้นเสมอปลาย

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารจัดการ ดังนี้

ทาน ในความหมายของการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านสวัสดิการ การจัดสรรวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดให้มีสวัสดิการต่างๆ ที่จะเอื้อในการปฏิบัติงาน สามารถอุทิศตนให้กับงานได้อย่างเต็มที่ เช่น การจัดที่ทำงานให้ถูกสุขลักษณะ การรักษาสุขภาพความปลอดภัย และการสงเคราะห์ในด้านต่างๆ ซึ่ง สอดคล้องกับความคิดของ

สุดาศิริ วศวงศ์ (2552, หน้า 19) ได้ให้แนวคิดว่า “สวัสดิการ” คือการบริการและประโยชน์พิเศษต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งนอกเหนือจากเงินเดือนหรือค่าจ้างประจำซึ่งองค์กรจะจัดให้ตามความต้องการของข้าราชการหรือลูกจ้างเพื่อให้มีกำลังใจในการปฏิบัติงานและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงเป็นสิ่ง ที่นายจ้างจัดให้ซึ่งตามปกติจะไม่เกี่ยวกับค่าของงานที่ทำให้แก่นายจ้างโดยตรง การที่ลูกจ้าง ได้รับสวัสดิการก็เพราะถือว่าลูกจ้างคือสมาชิกขององค์กรผลตอบแทนรูปแบบหนึ่งที่นายจ้างจัดให้ ลูกจ้าง เพื่อความสะดวกสบายหรือเพื่อกินดีอยู่ดีของลูกจ้างและหรือเป็นเรื่องที่นายจ้างจัดให้เพื่อ ความสะดวกและเพื่อเป็นการบำรุงขวัญให้กำลังใจแก่ลูกจ้างจนเกิดเป็นพันธสัญญาว่าคือส่วนหนึ่งของสภาพการจ้างงาน สิ่งที่จูงใจที่รักษาคนงานให้ทำงานกับองค์กรต่อไป เช่นเดียวกับความเห็นของ

จงกลวรรณ พิสิฐพันพร (2550, หน้า 2) ได้ให้แนวคิดว่า ต้องเพิ่มงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ค่อนข้างจำกัดเมื่อจัดสรรงบประมาณที่ได้มาเพื่อใช้ในการดำเนินงาน

ด้านใดแล้ว จำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้จ่ายอย่างเข้มงวดเพื่อไม่ให้งบประมาณบานปลายงบประมาณที่มี อย่างจำกัดส่งผลให้การพัฒนาบุคลากรไม่สามารถทำได้อย่างหลากหลายและทั่วถึง นอกนั้นต้องให้การสนับสนุนจากผู้บริหาร ขณะนี้มหาวิทยาลัยค่อนข้างจะให้ความสำคัญกับบุคลากรสายวิชาการ (สายอาจารย์) มากกว่าบุคลากรสายปฏิบัติงาน จึงค่อนข้างจะเน้นและให้การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในสายวิชากรมากกว่า

สรุปว่า “ทาน” คือได้แก่การให้การบริหารงานในด้าน การให้ การแบ่งปัน สวัสดิการ แรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจ

ปิยวาจา ในความหมายของการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ด้านนโยบายและการวางแผน การวางแผนเป็นนโยบายหลักของผู้บริหารการศึกษา เพื่อจะดำเนินการปฏิบัติงานนั้นๆ ให้กระจายไปทั่วถึงผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นักบริหารประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ

แก้วเวียง นำนาผล (2550, หน้า ก) แก้วเวียง นำนาผล ได้ให้แนวคิดว่านักบริหารหลายท่านคงคุ้นเคยกับคำว่า “นโยบาย” หรือคำว่า “การวางแผน” เพราะใช้นโยบายมามากและผ่านประสบการณ์การวางแผนมามาก เช่นเดียวกัน แต่ท่านเคยสงสัยหรือไม่ว่า เหตุใดผลการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจึงแตกต่าง และเมื่อประเมินนโยบายแล้วจึงได้ผลลัพธ์แตกต่างกันผู้เขียนจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้ข้อสรุปเบื้องต้นเกี่ยวกับ นโยบายและการวางแผนโดยเฉพาะทางการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักบริหารสถานศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับอุดมศึกษา ได้ใช้เป็นแนวทางในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เหมือนกันกับกระบวนการบริหารบุคลากร

พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล 2554, ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ปิยวาจา หมายถึง วาจาที่น่ารัก ก่อให้เกิดความดูดดื่มใจ ในทางธรรมหมายถึง วาจาสุภาษิต มีประโยชน์ มีเหตุผลที่ทำตามแล้วให้เกิดประโยชน์ได้จริง ไม่ใช่วาจาที่พูดหลอกลวงประจบประแจงให้คนรัก คนหลงและเจือด้วยโทษ วาจาสุภาษิต นั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) พูดถูกกาลเวลา 2) พูดคำจริง 3) พูดอ่อนหวาน 4) พูดมีประโยชน์ 5) พูดด้วยเมตตาจิตใน ขุททกนิกาย สุตตนิบาต พระไตรปิฎกเล่ม 25 หน้า 411 พระองค์ทรงแสดงวาจาสุภาษิตว่าประกอบด้วยองค์ 4 คือ 1) กล่าวแต่วาจีที่ดี ไม่กล่าววาจาที่ชั่ว 2) กล่าวเป็นธรรม ไม่กล่าวคำที่ไม่เป็นธรรม 3) กล่าววาจาน่ารัก ไม่กล่าววาจาอันไม่น่ารัก 4) กล่าวคำจริง ไม่กล่าวคำเหลาะแหละรวมความว่าผิดวาจาก็คือวาจาสุภาษิต การพูดดี พูดถูกกาลเวลา พูดคำจริง พูดมีประโยชน์ พูดอ่อนหวาน และพูดด้วยจิตเมตตา ส่วนคำพูดน่ารัก พูดเพื่อให้คนอื่นรัก ให้คนอื่นหลงแต่ขาดลักษณะแห่งวาจาสุภาษิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำหลอกลวงแม้จะฟังดูน่ารักเพียงไรก็ตามที่ผู้พูดประดิษฐ์คิดขึ้นมา วาจาเช่นนั้นก็ไม่เป็นปิยวาจา เพราะคำพูดนั้นไปทำลายประโยชน์ของผู้ฟังและยังได้ให้ความหมายของ “ปิยวาจา” เพิ่มอีกว่าเป็นการเจรจาที่อ่อนหวาน คือวาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนตามฐานะ ยอมเป็นที่ชื่นใจเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ฟังหรือผู้สนทนา ไม่มีใครชอบวาจาที่หยาบคายแข็งกระด้าง ดังมีนิทานชาวบ้านเล่าขานกันเป็นเชิงอุทาหรณ์ว่า มีกระทำชายนายหนึ่งเป็นคนมีศีรษะล้าน มีวัวหนุ่มกาลังดีรูปร่างงามคู่หนึ่งใครๆ เห็นก็อยากจะได้เป็นเจ้าของอยู่มาวันหนึ่งมีเศรษฐีคนหนึ่งชอบใจวัวคู่นี้มาก จึงไปเจรจาขอซื้อกับเจ้าของว่า “ไงเจ้าหัวล้าน วัวคู่นี้แกจะขาย

เท่าไร” เจ้าของวัวพอได้ยินวาจายกตนข่มท่านและเสียดแทงปมด้อยของตนเช่นนั้น ก็รู้สึกฉุนขึ้นมาทันที จึงตอบว่า “ข้าไม่ขาย” เศรษฐีจะบอกขึ้นราคาให้สักเท่าใด เจ้าของวัวก็ยืนกระต่ายขาเดียวว่าไม่ยอมขายให้ท่าเดียว เศรษฐีจนใจจึงกลับไปด้วยความผิดหวัง ต่อมาอีกไม่นานได้มีเพื่อนบ้านใกล้เคียงคนหนึ่งก็อยากจะได้วัวคู่นี้เหมือนกัน พอได้ยินข่าวว่าเศรษฐีเคยมาขอทุ่มเงินซื้อแต่ก็ไม่ได้ เพราะมาเจรจาขอซื้อด้วยวาจาที่ยกตนข่มท่าน และด้วยวาจาที่เสียดแทงปมด้อยของเจ้าของวัว ซึ่งตนก็รู้อัธยาศัยของชายผู้นี้อยู่ว่าเป็นคนใจน้อย แต่ถ้าใครพูดถูกหู ถูกใจ อาจจะยกของให้เปล่าก็ได้ จึงได้ทดลองเข้าไปเจรจาขอซื้อด้วยกิริยามารยาทเรียบร้อย เมื่อไปถึงก็ยกมือไหว้ทักทายด้วยวาจาที่ไพเราะเสนาะหู วัวทั้งคู่นี้ฉันขอยกให้ เพื่อนบ้านคนนี้ไม่เหมือนเศรษฐีจอมเบ่งคนนั้น อย่างนี้ซิค่อยน่าคบค้าสมาคมด้วย จึงกล่าวว่า “พ่อพูดได้ไพเราะเสนาะหู วัวทั้งคู่นี้ ฉันยกให้” ด้วยกิริยาวาจาที่สุภาพไพเราะนั้น ได้วัวงามคู่นี้ ไปใช้ฟรี และเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันตลอดไป นิทานชาวบ้านเรื่องนี้ พอจะเป็นอุทาหรณ์ให้เข้าใจลึกซึ้ง ถึงหลักธรรมข้อวาจานี้ได้ดี

สรุปว่า “ปิยวาจา” คือ ได้แก่การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับบุคลากรในการทำงาน

อัตถจริยา ในความหมายของการบริหารจัดการ ได้แก่ การทำตนให้เป็นประโยชน์ คือ คนที่จะครองใจคนอื่นได้ต้องเป็นคนมีประโยชน์อยู่ในตัว วิธีทำตัวให้มีประโยชน์อาจทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาอบรม และการฝึกฝนตนให้มีสมรรถภาพพอที่จะช่วยคนอื่นได้ เมื่อรวมความแล้ว คนมีประโยชน์ก็คือคนที่มีกำลังในตัว คือ กำลังกาย กำลังคิด กำลังปัญญา และกำลังทรัพย์ คนที่จะช่วยคนอื่นได้จะต้องเป็นคนมีกำลังเหล่านี้อยู่ในตัว เพราะฉะนั้นที่ว่าบำเพ็ญตนให้เป็นคนมีประโยชน์ก็คือสร้างกำลังทั้งสี่ไว้ในตัวเอง กำลังเหล่านี้แต่ละอย่างเป็นเสน่ห์ทำให้คนอื่นรัก การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหาร การทำตนให้เป็นประโยชน์นั้น ก็คือการทำตนให้มีคุณค่า อยู่ที่ไหนก็สร้างความเจริญที่นั้น

สรุปว่า อัตถจริยา คือ ได้แก่การปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างด้านระเบียบวินัย เพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

สมานัตตตา ในความหมายของการบริหารจัดการ ได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำ ปฏิบัติตนในทางที่ดีอย่างสม่ำเสมอ การที่ผู้บริหารต้องการบุคลากรที่ดีมีวินัยอย่างเคร่งครัด แน่นอนผู้บริหารจำเป็นจะต้องวางตนหรือปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้มีจิตสำนึก มีคุณธรรม จริยธรรม ในองค์กรที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ “ข้าราชการ” จะต้องมีวิสัยทัศน์ และร่วมกันดำรงความมั่นคงรุ่งเรืองของบ้านเมือง โดยมีวิจารณญาณมีความเสียสละและมุ่งมั่น ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สังคม และประเทศชาติอย่างเต็มกำลัง ความสามารถตามแนวทางที่

สรุปว่า สมานัตตตา คือ ได้แก่การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

2.2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ได้มีนักการศึกษาคิดค้นและทฤษฎีการบริหาร ดังนี้

หลักการบริหารงานตามหลักการปกครอง ความรู้เกี่ยวกับหลักการปกครองและการบริหารงาน ได้กล่าวถึงหลักการปกครองและการบริหารงานโดยนำทฤษฎีการบริหารในรูปแบบต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการปกครองและการบริหาร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวความคิดดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปกครองและ บริหารสถานศึกษาได้ซึ่งหลักการปกครองและการบริหารงานต่างๆ มีดังนี้ (ความรู้เกี่ยวกับหลักการปกครองและการบริหารงาน,2550) กระบวนการบริหาร ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารที่เรียกว่า (POSDCORB) ดังนี้ P = Planning การวางแผน O = Organizing การจัดองค์การ S = Staffing การสรรหาคนเข้าทำงาน D = Directing การอำนวยการ Co = Coordinating การประสานงาน R = Reporting การรายงาน B = Budgeting การงบประมาณ การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการบริหารที่มีความสำคัญต่อการบริหารงาน ทุกประเภท เป็นการเตรียมตัวล่วงหน้า เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีแก้ปัญหา ตลอดจน วิธีการที่ดีที่สุด ง่านที่สุด รวดเร็วที่สุด และสอดคล้องกับทรัพยากรทางการบริหารเพื่อการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการบริหารจะต้องปฏิบัติโดย การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ โดยการรวบรวมข้อมูลต่างๆ วิเคราะห์ข้อมูลกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบาย ซึ่งต้องสามารถปรับได้เมื่อมีความจำเป็น

การจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง กระบวนการบริหารที่กับการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายและแนวปฏิบัติเดี่ยวกับบุคคล เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่คือใช้คนให้ทำงานให้ได้ดีที่สุดในระยะเวลาที่สั้นที่สุดสิ้นเปลืองทรัพยากรน้อยสุดโดยทุกคนมีความสุข และพึงพอใจในการทำงานการอำนวยการ (Directing) หมายถึง ขั้นตอนและภาระหน้าที่ที่สำคัญของกระบวนการบริหารงาน ซึ่งจุดสำคัญอยู่ที่การวินิจฉัยสั่งการให้เป็นไปตามแผนงานและเป้าหมายที่กำหนดและ ต้องคำนึงถึงขั้นตอนการวินิจฉัยสั่งการโดยละเอียดรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและจะต้องไม่ยึดตัวบุคคลไม่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล

การประสานงาน (Co-ordinating) หมายถึง กระบวนการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลเป็นสำคัญ ผู้บริหารจะต้องสร้างบรรยากาศความร่วมมือร่วมใจการประสานงานสามัคคีจัดคนในองค์การให้ได้รับความรู้ความเข้าใจซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด

การรายงาน (Reporting) หมายถึง การนำเสนอการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวจะด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร เป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องควบคุมดูแลและ อำ นวยประโยชน์ตลอดจนเทคนิคในการจัดทำรายงานเสนอแนะข้อคิดเห็นพร้อมแนวทางในการแก้ปัญหา

การจัดงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง กระบวนการที่สำคัญในการกำหนดและควบคุมการใช้จ่ายเงินในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด คือถูกต้องทันเวลาเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุด การบริหารเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎีสาขาหนึ่ง มีองค์ประกอบของความรู้ มีกฎมีเกณฑ์ ทฤษฎีบริหารนำมาจากศาสตร์สาขาอื่นๆ โดยนำมาศึกษาค้นคว้าวิจัยใน

เชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อนำผลไปปฏิบัติส่วนการบริหารหรือการจัดการขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละบุคคลที่จะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ทฤษฎีการบริหาร มีดังนี้

1. การบริหารงานบุคคล (Personnel management theory)
2. ทฤษฎีความต้องการลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's need hierarchy theory)
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg' theory of moral Development)
4. ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ (Human relations theory)
5. ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Personnel management theory)
6. การบริหารงานบุคคล (Personnel management theory)

ในการบริหารนั้น มีการนำทฤษฎีเชิงจิตวิทยามาใช้จำนวนมาก เพราะการบริหารเป็นการทำงานกับ "คน" และทฤษฎีจิตวิทยาก็พูดเรื่อง "คน" การศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวกับการควบคุมกำกับพฤติกรรมของมนุษย์ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และภาวะผู้นำจึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้บริหาร

ดักลาส แมคเกรเกอร์ (Douglas McGregor; อ้างถึงในสมบัติ นพรัก, 2552) ได้ค้นพบแนวคิด "พฤติกรรมองค์การ" และสรุปว่ากิจกรรมการบริหารจัดการล้วนมีสาเหตุรากฐานมาจากทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ (Human behaviors) ซึ่งเป็นไปตามกรอบทฤษฎีการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ วิธีการจูงใจคนมีอยู่ 2 วิธีคือ 1. จูงใจตามแบบทฤษฎี X (Theory X) 2. จูงใจตามแบบทฤษฎี Y (Theory Y) การที่ผู้บริหารจะเลือกใช้วิธีการจูงใจคนแบบใด ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้บริหารว่าจะมอง คน (ผู้ใต้บังคับบัญชา) แง่มุมไหนผู้บริหารอาจมองคนได้ 2 แบบ คือ 1.1 ถ้ามองแบบทฤษฎี X จูงใจแบบดังเดิม 1.2 ถ้ามองแบบทฤษฎี Y จูงใจแบบมนุษย์สัมพันธ์ได้ แนวความคิดตามทฤษฎี X (Theory X) ทัศนคติของผู้บริหารแบบเก่ามักมองคน (ผู้ใต้บังคับบัญชา) แบบเก่า (Traditional) คือ มองแบบทฤษฎี X โดยคิดว่าคนที่ทำงานส่วนใหญ่แทบทุกคนล้วนเป็นคนเกียจคร้าน ชอบเกี่ยงงาน ขาดความรับผิดชอบ เห็นแก่ตัว ไม่ยินดียินร้ายกับผลประโยชน์ส่วนรวม ชอบเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ และมีทัศนคติไม่ดี ชอบต่อต้านการเปลี่ยนแปลง วิธีการบังคับให้คนทำงาน คือ 1. ผู้บริหารต้องทำหน้าที่สั่งการบังคับบัญชา ตรวจสอบควบคุมลูกน้องอย่างใกล้ชิด 2. ต้องกำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับขึ้นมาเพื่อให้คนทำตาม 3. มีการลงโทษคนที่ทำผิด ให้รางวัลคนที่ทำงานดี แนวความคิดแบบทฤษฎี Y (Theory Y) นักบริหารที่มองคนแบบทฤษฎี Y จะมีความคิดว่า 1. คนทุกคนต่างมีโอกาสเป็นคนดี มีความขยันขันแข็ง สามารถรับผิดชอบ และควบคุมตนเองได้ 2. ทุกคนมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และจะทุ่มเทให้กับงานและองค์กรอย่างเต็มที่ โดยต้องการเพียงการสนับสนุนและกำลังใจเท่านั้น 3. ทุกคนสามารถมีความคิดริเริ่มในการทำงาน แก้ไขปัญหา และมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองได้ถ้าได้รับโอกาส วิธีการสร้างสิ่งจูงใจและแรงบันดาลใจเพื่อให้คนอยากทำงาน ตั้งใจทำงาน มีความรับผิดชอบและควบคุมตนเองได้คือ 1. องค์กรควรออกแบบงานไปในทางที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ทำงานทุกคนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาร่วมกับฝ่ายบริหาร เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คนกล้าคิดมีความความคิดริเริ่ม กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ผู้บริหารต้อง

เลิกทำตัวเป็นเจ้านาย แต่ต้องทำหน้าที่เป็นผู้คอบชี้แนะ ให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้เขาได้คิด เสนอความเห็นที่แตกต่างได้โต้แย้งได้ ตัดสินใจเองได้ไม่ใช่ทุกอย่างต้องไปรวมศูนย์ที่เบื้องบน นายเท่านั้นที่คิดเป็น คิดถูก 2. ต้องสร้างระบบการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยบุคคลหลายระดับเข้ามาร่วมทีมที่เรียกว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative management) โดยมีผู้บริหารเป็นหัวหน้าทีมที่คอยให้คำแนะนำให้กำลังใจกับผู้ร่วมทีมในฐานะเพื่อนร่วมงาน ไม่ใช่ผู้คุมที่คอยข่มขู่ลงโทษตลอดเวลา 3. ต้องทำให้เป้าหมายของคนและขององค์กรตรงกันนั่นคือความสำเร็จความก้าวหน้าขององค์การ คือความสำเร็จ ความก้าวหน้าของผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ทุกคน เช่น จัดสวัสดิการที่ดี มีโบนัส เลื่อนตำแหน่ง ฯลฯ แต่ต้องมีความเป็นธรรม

ทฤษฎีความต้องการลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's need hierarchy theory) ทฤษฎีความต้องการลา ดับขั้นของมาสโลว์ (Abraham Maslow; อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2550) ถือได้ ว่าเป็นทฤษฎีพื้นฐานที่สุด ที่เมื่อกล่าวถึงเรื่องแรงจูงใจ คนส่วนใหญ่ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจก็มักจะรู้จักหรือเคยได้ยินมาก่อน อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ แม้ว่าจะเป็นทฤษฎี ที่เกิดขึ้นมานาน (ประมาณปี ค.ศ.1954) และมีข้อวิจารณ์หลายประการ แต่ปัจจุบันก็พบว่า เป็นทฤษฎีที่อธิบายเนื้อหาความ ต้องการของบุคคลได้ดีในระดับหนึ่งและสามารถเข้าใจได้ง่าย และหลายองค์การก็นำไปประยุกต์ใช้ ในการตอบสนองความต้องการของบุคคลในองค์การ ทฤษฎีนี้ จึงเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานที่ เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ในองค์การที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักมากที่สุด มาสโลว์ คาดคะเนว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนเป็นเหมือนกันหมด เขาพบว่า แม้ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน ความพึงพอใจในความต้องการเหล่านั้นมีวิถีทางที่แตกต่างกัน แต่ตัวความต้องการ เหล่านั้นยังคงเหมือนกัน มาสโลว์อธิบายความต้องการบุคคล สามารถเรียงเป็นลำดับขั้นได้จากต่ำ ไปสูงดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของลำดับขั้นความต้องการ เช่น ความต้องการอาหาร ความต้องการน้ำ อากาศ อุณหภูมิที่พอเหมาะความต้องการทางเพศ ความต้องการพักผ่อน รวมถึงความต้องการปัจจัยสี่ เพื่อความอยู่รอด (Survival) ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของคน และคนส่วนใหญ่จะมีความต้องการอยู่ระดับนี้มากที่สุด

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เป็นความต้องการขั้นที่สอง เกิดขึ้น เมื่อความต้องการด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยใน ชีวิตการได้มีงานทำ การมีบ้านที่อยู่อาศัย การได้รับการปกป้องจากภัยอันตรายทั้งด้านร่างกายและ จิตใจ

3. ความต้องการทางสังคม (Social needs) เป็นความต้องการขั้นที่สาม เกิดขึ้นเมื่อความต้องการความปลอดภัยได้รับการตอบสนองแล้ว เป็นความต้องการความรัก การมีเพื่อนการได้รับความเข้าใจ การได้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ การได้รับการยอมรับจากคนอื่นและรู้สึกมีส่วนร่วมกับกลุ่ม

4. ความต้องการได้รับการนับถือ (Esteem needs) หรือมีคุณค่า รวมถึงการนับถือตนเองเป็นความต้องการขั้นที่สี่ เกิดเมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนอง การเห็นว่าตนเองมีคุณค่า ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากคนอื่น ความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง

และต้องการที่จะประสบความสำเร็จมีเกียรติหรือมีชื่อเสียง องค์ประกอบต่างๆ ที่แสดงว่าได้รับการยกย่องนับถือ เช่น การได้รับการยกย่อง การได้รับความสนใจ การได้รับการเลื่อนขั้น การได้รับตำแหน่งที่สูง

5. ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองตามความเป็นจริง (Self-actualization needs) หรือความต้องการความสำเร็จในชีวิตของตน เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของ Maslow เกิดขึ้นเมื่อความต้องการขั้นต่ำกว่าได้รับการตอบสนองแล้ว คือ ความต้องการเพื่อตระหนัก รู้ความสามารถของตนตามสภาพที่เป็นจริง เข้าถึงความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของตนเอง โดยไม่มีการบิดเบือน พิจารณาตนเองอย่างมีใจเป็นธรรม ยอมรับได้ทั้งที่ส่วนที่เป็นข้อบกพร่อง และส่วนที่เป็นความสามารถที่ดีของตนเอง ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มความสามารถ และได้พัฒนาศักยภาพสูงสุดของตนเอง โดยทำเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ Maslow เชื่อว่า คนทุกคนมีความมุ่งหมายในชีวิต เพื่อบรรลุถึงความสมปรารถนาในระดับนี้ เพื่อเป็นคนโดยสมบูรณ์ ตัวอย่าง ลักษณะของคนที่มี Self-adtualization ได้แก่ มีเป้าหมาย ให้ความสำคัญกับงาน มีบุคลิกที่เป็นจริง มีความสามารถในการจัดการอารมณ์ ใจกว้างมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถ่อมตนไม่โอ้อวด เข้าใจและเห็นอกเห็นใจคนอื่น มีจริยธรรม มีความกล้าหาญ มีวินัยใจตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง บูรณาการ (Integrated) ทั้งความคิดและการกระทำ ในองค์การหากพนักงานมี Self-adtualization พวกเขาจะเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าสูงสุดขององค์การ และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิผลสูงสุด กลุ่มของความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย และความต้องการทางสังคมรวมเรียกว่าความต้องการ ที่ขาดแคลนหรือไม่สมบูรณ์ (Deficiency needs) Maslow มีแนวคิดว่า หากความต้องการเหล่านั้นไม่ได้รับการตอบสนอง คนจะไม่สามารถพัฒนาเป็นคนที่ไม่สมบูรณ์ได้ (Healthy) ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจในทางตรงกันข้าม ความต้องการขั้นสูงอีก 2 ขั้นขึ้นไป คือ ความต้องการได้รับการนับถือ และความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองตามความเป็นจริง เรียกว่าเป็นความต้องการเจริญงอกงาม (Growth Needs) หากความต้องการเหล่านี้ได้รับการตอบสนองจะช่วยให้คนเติบโต และพัฒนาศักยภาพของพวกเขาอย่างสูงสุด

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kohlberg' theory of moral development) ทฤษฎีของโคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg อ้างถึงใน แพรภัทร ยอดแก้ว, 2551) เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจากทฤษฎีของพีอาเจต์ แต่โคลเบิร์กได้ปรับปรุงวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมทั้งได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น แต่ได้ทำการวิจัยในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป เช่น ประเทศไต้หวัน เตอรกี และแม็กซิโก เป็นต้น โคลเบิร์ก ได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีระบบการให้คะแนนอย่างมีระเบียบแบบแผน ผู้ที่จะใช้วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรมจะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษ วิธีการวิจัยที่โคลเบิร์กใช้ก็คล้ายคลึงกับวิธีการของพีอาเจต์มาก คือ สร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทา” หรือ “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นอยู่กับวัยของผู้ตอบ

โคลเบิร์กได้คำจำกัดความของจริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกผิด และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา โคลเบิร์กเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรม เป็นผลจากการพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความ

เข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนั้นโคลเบิร์กยังพบว่า ส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ 10 ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายขั้นจากอายุ 11-25 ปี การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา โคลเบิร์กได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10-16 ปี และได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละรับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น (Stages) ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์กมีทั้งหมด 6 ขั้นตอนคำอธิบายของระดับและขั้นต่างๆ ของพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก มีดังต่อไปนี้ ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมหรือระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Pre - conventional level) ระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น บิดามารดา ครูหรือเด็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะได้รับรางวัลหรือการลงโทษ พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รางวัลพฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ โดยบุคคลจะตอบสนองต่อกฎเกณฑ์ซึ่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนเองกำหนดขึ้น จะตัดสินใจเลือกแสดงพฤติกรรมที่เป็นหลักต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น จะพบในเด็ก 2 – 10 ปี โคลเบิร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and obedience orientation) เด็กจะยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจเหนือตนโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อไม่ให้ตนถูกลงโทษ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อหลบหลีกการถูกลงโทษ เพราะกลัวความเจ็บปวด โคลเบิร์กอธิบายว่า ในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลที่ตามมาของพฤติกรรมเป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่าถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ทำสิ่งนั้นอีก พฤติกรรมใดที่มีผลตามมาด้วยรางวัลหรือคำชม เด็กก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ถูก” และจำทำซ้ำอีกเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ของตน (Instrumental relativist orientation) ใช้หลักการแสวงหารางวัล และการแลกเปลี่ยนบุคคลจะเลือกทำตามความพอใจตนของตนเอง โดยใช้ความสำคัญของการได้รับรางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นวัตถุหรือการตอบแทนทางกาย วาจา และใจ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องของสังคม ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการผลประโยชน์ รางวัล และสิ่งแลกเปลี่ยนเป็นสิ่งตอบแทน โคลเบิร์ก อธิบายว่า ในขั้นนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎ ข้อบังคับ เพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทนหรือ รางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนกับคนอื่น เช่น ประโยค “ถ้าเธอทำให้ฉันฉันจะให้....”

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional level) พัฒนาการจริยธรรม ระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก หรือของชาติเป็นสิ่งที่ควรจะทำหรือทำความผิด เพราะกลัวว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาซึ่งจะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่รักษามาตรฐานทางจริยธรรม โดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะ

เกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น ในวัยรุ่นอายุ 10 – 16 ปี โคลเบิร์ก แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับ “เด็กดี” (Interpersonal concordance of ‘good boy , nice girl’ orientation) บุคคลจะใช้หลักทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ใช้เหตุผลเลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับโดยเฉพาะเพื่อน เพื่อเป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของเพื่อน ไม่เป็นตัวของตัวเอง คล้อยตาม การชักจูงของผู้อื่น เพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี พบในวัยรุ่นอายุ 10 -15 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อต้องการเป็นที่ยอมรับของหมู่คณะ การช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้เขาพอใจและยกย่องชมเชย ทำให้บุคคลไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน โคลเบิร์ก อธิบายว่า พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐาน หรือความคาดหวังของบิดามารดาหรือเพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึงพฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ หรือไม่ประพฤติผิดเพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ

ขั้นที่ 4 กฎและระเบียบ (Law-and-order’ orientation) จะใช้หลักทำตามหน้าที่ของสังคม โดยปฏิบัติตามระเบียบของสังคมอย่างเคร่งครัด เรียนรู้การเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ปฏิบัติตามหน้าที่ของสังคมเพื่อดำรงไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ในสังคม พบในวัยรุ่นอายุ 13 – 16 ปี ขั้นนี้แสดงพฤติกรรม เพื่อทำตามหน้าที่ของสังคมโดยบุคคลรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของเขาในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั้น จึงมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมกำหนดให้หรือคาดหมายไว้ โคลเบิร์ก อธิบายว่า เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎหมาย และข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้องคือคนที่ปฏิบัติตามระเบียบบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณ หรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post-Conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ เป็นหลักจริยธรรมของผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ผู้ทำหรือแสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรม ด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่จะปฏิบัติตามการตัดสินใจ “ถูก” “ผิด” “ควร” “ไม่ควร” มาจากวิจารณญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่เป็นสมาชิก กฎเกณฑ์-กฎหมายควรจะตั้งบนหลักความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกทำให้บุคคลตัดสินข้อขัดแย้งของตนเอง โดยใช้ความคิดไตร่ตรอง อาศัย ค่านิยมที่ตนเชื่อและยึดถือเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจจะปฏิบัติตาม สิ่งที่สำคัญมากกว่าโดยมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นจริยธรรมที่เป็นที่ยอมรับทั่วไป โคลเบิร์ก แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรือหลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract Orientation) บุคคลจะมีเหตุผลในการเลือกกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้ เคารพการตัดสินใจที่จะกระทำด้วยตนเอง ไม่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมของตนและมาตรฐานของสังคม ถือว่ากฎเกณฑ์ต่างๆ เปลี่ยนแปลง ได้โดยพิจารณาประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก พบได้ในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามมาตรฐานของสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน โดยบุคคลเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก จึงไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น

สามารถควบคุมบังคับใจตนเองให้พฤติกรรมที่ถูกต้องจะต้องเป็นไปตามค่านิยมส่วนตัว ผสมผสานกับมาตรฐานซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคม โคลเบิร์ก อธิบายว่า ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรมที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่

แนวคิดของ เวเบอร์ เป็นต้นแบบของการแบ่งประเภทของผู้นำ คือผู้นำที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานตามกฎหมายนั้นมีหลายประเด็น การมีอำนาจตามกฎหมายช่วยให้บุคคลมีความเป็นผู้นำอยู่ทางหนึ่งแล้ว ถ้ายิ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวด้วย เช่น ความรู้ ความสามารถ สติปัญญา การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ความยุติธรรม ความเสมอต้นเสมอปลาย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ก็จะช่วยเสริมอำนาจตามกฎหมายให้ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ลำดับการดำรงตำแหน่งอย่างเดียว มิได้หมายความว่าผู้ร่วมงานจะยอมรับศรัทธาและปฏิบัติตามเสมอไป การมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวจึงมีความสำคัญต่อผู้นำเป็นอย่างมากถูกต้องสมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะใช้เป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูกในขั้นนี้การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไขโดยคำนึงถึงประโยชน์ และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ขั้นที่ 6 หลักการคุณธรรมสากล (Universal ethical principle orientation) เป็นขั้นที่เลือกตัดสินใจที่จะกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้ว ขั้นนี้แสดงพฤติกรรมเพื่อทำตามหลักการคุณธรรมสากล โดยคำนึงถึงความถูกต้องยุติธรรมยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจ มีความยืดหยุ่นและยึดหลักจริยธรรมของตนเอย่างมีสติด้วยความยุติธรรม และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคลละอาย และเกรงกลัวต่อบาป พบในวัยผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญา โคลเบิร์ก อธิบายว่า ขั้นนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชนและเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขั้นนี้สิ่งที่ “ถูก” และ “ผิด” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ (Human relations theory) ทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ เป็นแนวคิดทางการบริหารที่มีการเสนอขึ้นมาในยุคดั้งเดิม จะเน้นที่โครงสร้างขององค์การ การสร้างหลักการบริหารที่มีกฎเกณฑ์ขึ้นมาใช้ มองความสัมพันธ์ระหว่างคนและกลุ่มคนในองค์การจากตำแหน่ง ให้คนในองค์การมีความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการเท่านั้น (ภาวนียา ไชยคำ, 2551) นักทฤษฎีในยุคต่อมา (นักมนุษย์สัมพันธ์) ได้โจมตีแนวคิดของนักทฤษฎี ในยุคคลาสสิกว่าเน้นที่การจัดโครงสร้างขององค์กรที่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่ ประสิทธิภาพของการทำงานโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริง เช่น ความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนไม่เปิดโอกาสให้คนมีความสัมพันธ์ส่วนตัวต่อกัน ไม่เปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา มีโอกาสพูดคุยกันในฐานะเพื่อนร่วมงาน เพื่อระบายความคับข้องใจความไม่พอใจต่างๆ ที่เกิดจากการทำงาน หรือทำกิจกรรมในทางสังคมร่วมกัน จากการนำเอาหลักการบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific management) มาใช้โดยมีการจัดทำมาตรฐานการทำงานที่ดีที่สุด ประหยัดที่สุดและใช้เวลาการทำงานน้อยที่สุดมาเป็นมาตรฐานในการทำงาน มีการกำหนดให้จ่ายค่าตอบแทนตามมาตรฐานของงาน ผลการนำไปใช้ คือสามารถใช้

ได้ผลดีในระยะแรกๆ แต่เมื่อใช้ไปนานๆ ปรากฏว่าเงินสามารถใช้เป็นแรงจูงใจคนได้ในวงจำกัด สามารถใช้ได้ผลกับคนเพียง 10 – 30 % เท่านั้น โดยเงินจะใช้ได้ผลกับคนที่ทำงานระดับล่าง

แนวคิดของนักทฤษฎีมนุษย์สัมพันธ์ อาจแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติหรือความรู้สึกที่มีต่องาน ต่อองค์กร ต่อเพื่อนร่วมงาน ตลอดจนพฤติกรรมหรือการกระทำของคนที่เกิดขึ้นในการทำงาน ความเชื่อ “ถ้าคนมีความรู้สึกที่ดีต่องาน มีความสุขที่ได้ทำงาน จะส่งผลให้มีความตั้งใจที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จได้อย่างดี” 2. ส่วนที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจ ความเชื่อ “การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจูงใจจะช่วยให้สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่ทำงานได้” การศึกษาในแนวนี้อาจแบ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่ม 2.1 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของการจูงใจ (Content theory of motivation) เช่น พยายามหาคำตอบว่ามนุษย์มีความต้องการอะไร แตกต่างกันอย่างไร และจะมีผลต่อพฤติกรรมต่างๆ อย่างไรได้บ้าง 2.2 กลุ่มที่เน้นที่กระบวนการในการจูงใจ (Process theory of motivation) เพื่อจะหาคำตอบว่าจะมีวิธีการจูงใจอย่างไรที่จะทำให้คนมีพฤติกรรมตามที่เราต้องการได้ นักมนุษย์สัมพันธ์และนักจิตวิทยา ศาสตราจารย์เอลตัน เมโย (Prof. Elton Mayo) และคณะได้ทำการศึกษาวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 1924 ถึง ค.ศ. 1932 ที่โรงงานผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าของบริษัทเวสเทิร์นอิเล็กตริก (Western Electric Company) ในเมืองฮอว์ธอร์น มลรัฐอิลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษาวิจัยครั้งนี้รู้จักกันดีในนาม “การศึกษาวิจัยฮอว์ธอร์น (Hawthorne studies) ศาสตราจารย์เมโยเป็นคนแรกที่ค้นพบว่า “พฤติกรรมขงอมนุษย์ในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจหรือการจูงใจทางด้านการเงินเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความต้องการทางด้านจิตใจหรือเรื่องราวทางด้านสังคมที่ไม่ได้เกี่ยวกับการเงินโดยตรงด้วย” วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อต้องการค้นหาว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้คนขยันทำงานมากขึ้นอย่างแท้จริง และต้องการทราบว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวกำหนดผลผลิตสูง-ต่ำขององค์กร หรือของคนที่ทำงานอยู่ในองค์กร โดยใช้วิธีการศึกษา 3 วิธี คือ 1. การศึกษาทดลองภายในห้อง (Test Room Studies) เป็นการศึกษาพฤติกรรมของคนที่ทำงาน เพื่อทดสอบว่าสภาพแวดล้อมและสภาพการทำงาน มีผลต่อการทำงานของคน หรือไม่อย่างไร ผลที่ได้รับคือ 1.1 ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมและสภาพการทำงาน (Environmental factors) มีผลการทำงานของคนบ้าง แต่ปัจจัยทางด้านสังคม (Social factors) มีผลต่อการจูงใจคนมากกว่า 1.2 การยึดปัจจัยอะไรเพียงอย่างเดียวมาใช้เป็นเครื่องจูงใจคน โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยด้านอื่นๆ ด้วยเป็นสิ่งที่ผิดพลาดแน่นอน 1.3 การได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากผู้บริหารมีผลต่อการทำงานของคนงาน

2. การศึกษาโดยการสัมภาษณ์ (Interviewing studies) เป็นการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาถึงทัศนคติของคนงานที่มีต่องานต่อผู้บริหาร และต่อองค์กร โดยสัมภาษณ์คนงาน 2,100 คน ผลที่ได้รับคือ 2.1 มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการของคนงาน 2.2 กลุ่มคนงานที่รวมตัวกัน มีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดผลผลิตในการทำงานของคนงาน 2.3 คนงานมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กรและผู้บริหาร 2.4 กลุ่มแบบไม่เป็นทางการในองค์กร มีความสำคัญต่อการควบคุมคุณภาพการทำงานของคนงานอย่างมาก เพื่อหาคำตอบว่า กลุ่มคนที่รวมตัวกันในองค์กรมีบทบาทต่อการทำงาน และการกำหนดผลผลิตของคนงานอย่างไร จึงมีการศึกษาโดยวิธีการที่ 3 คือ 3. การศึกษาโดยการสังเกต (Observational studies) เป็น

การศึกษาโดยวิธีการสังเกตผลที่ได้รับคือ 3.1 กลุ่มทำงาน คือ ระบบทางสังคมระบบหนึ่งซึ่งเป็นระบบย่อยขององค์กร และมีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานขององค์กรโดยรวม 3.2 องค์กรปฏิบัติภารกิจ 2 ด้าน คือ ทางด้านการผลิตและการสร้างความพึงพอใจในงานให้สมาชิก 3.3 พฤติกรรมของคนในองค์กรถูกกำหนดโดยความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ความต้องการ และอารมณ์ของคนและกลุ่มคน 3.4 ภายในองค์กรที่เป็นทางการนั้น มีองค์กรที่ไม่เป็นทางการแฝงอยู่ด้วย กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการในองค์กร ต่างมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมค่านิยม และความรู้สึกนึกคิดของคนในองค์กรได้เท่าๆ กัน 5. ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership theory) ทฤษฎีภาวะผู้นำได้พัฒนามาเป็นแม่แบบผู้นำหรือผู้บริหารองค์การในปัจจุบัน ซึ่งแบบของผู้นำนี้ได้มีการแยกศึกษาพิจารณาเป็นหลายแบบหลายอย่าง สุดแต่จะพิจารณาว่าแบบของผู้นำในลักษณะใด เช่น พิจารณาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้นำสถานการณ์ การปฏิบัติงานหรือลักษณะของสังคม เป็นต้น ดังนั้นเพื่อได้แนวความคิดในเชิงรูปธรรม จึงเสนอรูปแบบของการเป็นผู้นำตามแนวความคิดของนักการศึกษาที่มีปรัชญาต่างๆ กันโดยสังเขป ดังนี้ (ยงยุทธ เกษสาคร, 2549) การแบ่งประเภทผู้นำตามลักษณะการบริหารงาน ลิปปิทท์ (Lippitt) แบ่งผู้นำเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian or autocratic leader) เป็นผู้นำแบบเผด็จการ ซึ่งมีลักษณะการบริหารงานดังนี้ 1.1 การสังการใช้อำนาจกดขี่บังคับตลอดเวลา 1.2 ยึดถือตัวเองเป็นสำคัญ การตัดสินใจแก้ปัญหาหรือการวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์ และมุ่งประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม 1.3 นโยบายวัตถุประสงค์เป้าหมาย เป้าประสงค์ การจัดระบบงานมาตรฐาน การปฏิบัติงาน การบังคับบัญชาสั่งลงมาจากเบื้องบน (Top-down) ทางเดียว 1.4 ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้รับมาจะต้องผ่านหลายขั้นตอนผู้นำประเภทนี้จะคิดแล้วคิดอีกกว่าจะวินิจฉัยสั่งการได้ ทำให้งานล่าช้าคั่งค้าง 1.5 ผู้ช่วย (Assistant) ตามความรู้สึกของผู้นำประเภทนี้ จะหมายถึง ผู้ใต้บังคับบัญชา จึงไม่มีการแบ่งงานให้ผู้ช่วย ผู้ช่วยทำงานของหัวหน้างานให้สำเร็จ ไม่ใช่ทำงานของตนเองให้สำเร็จ 1.6 การตั้งกรรมการเป็นวิธีการกระจายความรบผิดชอบไปให้ผู้อื่น ไม่ใช่เพื่อฟังความคิดเห็นประธานเป็นผู้พูดคนเดียวตลอดการประชุม หรือไม่ก็เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นแล้วประธานสรุปเองตามความคิดของตนเอง แล้วถือว่าความคิดเห็นที่ประธานสรุปเองนั้นเป็นมติของที่ประชุม

2. ผู้นำแบบเสรี (Laissez-faire leader) เป็นผู้นำที่ปราศจากความรับผิดชอบคอย แต่ละนามผ่านเรื่องให้พ้นตัวไปเท่านั้น ผู้นำประเภทนี้จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานที่แน่นอน ถ้าเห็นว่าไม่ขัดต่อระเบียบยอมให้เปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ไปได้ตามความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือตามความต้องการของผู้บังคับบัญชาได้ง่ายๆ

2.2 ทำงานโดยปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ไปตามเรื่องไม่คำนึงถึงหลักการเหตุผล กฎเกณฑ์ กฎระเบียบปฏิบัติ จึงไม่ใคร่จะยุ่งกับใคร ผู้ใต้บังคับบัญชาคนใดจะทำอะไรอย่างไรก็ได้

2.3 ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่สามารถให้คำปรึกษาได้

2.4 ไม่มีการประเมินผลงาน ขาดการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic leader) เป็นแบบที่ดีที่สุดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเหนือความคิดเห็นของตน มีลักษณะการบริหารดังนี้

3.1 เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้ความคิด มีความคิดสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นและเลือกวิธีปฏิบัติงานของตนเอง

3.2 จัดสรรแบ่งงานและมอบหมายหน้าที่การงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชารับผิดชอบดำเนินการตามความเหมาะสมของแต่ละคนแต่ละหน้าที่

3.3 ให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ร่วมงาน และรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ เกิดสัมพันธภาพอันดี ระหว่างผู้นำกับผู้ร่วมงานเกิดความร่วมมือประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ การแบ่งประเภทผู้นำตามลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกและพฤติกรรมการทำงาน เกตเซลล์และกูบา (Getzels and Guba) แบ่งผู้นำออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบยึดองค์การเป็นหลัก (The nomothetic dimension leaders) ผู้นำแบบนี้คำนึงถึงนโยบาย และประโยชน์ของสถานบันหรือองค์การเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

2. แบบยึดบุคคลเป็นหลัก (The idiographic dimension leaders) ผู้นำแบบนี้คำนึงถึงความต้องการของบุคคลมากกว่านโยบาย และผลประโยชน์ของสถาบันหรือองค์การ

3. แบบประสานประโยชน์ (The transactional leaders) คือพิจารณาทั้งนโยบาย และประโยชน์ของสถาบันองค์การและบุคคลในองค์การเป็นหลัก

การแบ่งประเภทผู้นำตามแหล่งของอำนาจที่ได้มา เวเบอร์แบ่งผู้นำเป็น 3 ประเภท คือ

1. ผู้นำตามกฎหมาย (Legal leaders) เป็นผู้นำที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าโดยกฎหมาย จึงมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กฎหมายระบุไว้ให้เป็นผู้บริหารองค์การ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ประธานบริษัท ผู้จัดการฝ่ายต่างๆ ผู้บริหารระดับต้น โดยกฎหมายจะกำหนดคุณลักษณะของแต่ละตำแหน่งไว้ชัดเจนว่าผู้ใดจะดำรงตำแหน่งนั้นๆ ได้อย่างไร ผู้ใดมีคุณสมบัติครบถ้วนที่กฎหมายหรือกฎระเบียบกำหนดก็จะมาครองตำแหน่งนั้นได้

2. ผู้นำที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว (Charismatic leaders) เป็นผู้นำที่ได้อำนาจมาด้วยบารมีของตนเองจากความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ตรงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพิเศษ มีท่าทางบุคลิกลักษณะหรือความสามารถพิเศษเฉพาะตัว ซึ่งไปได้ทั้งในทางดีหรือทางเลว เช่น เมื่อเป็นนักเลงอันธพาลก็จะได้รับการยอมรับในหมู่นักเลงให้เป็นหัวหน้าแก๊ง เมื่อเป็นนักกีฬาก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นหัวหน้าทีม เป็นต้น

3. ผู้นำที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic leaders) เป็นผู้นำเฉพาะอยู่ในตำแหน่งที่เป็นที่เคารพยกย่องตามประเพณีนิยม เช่น ตำแหน่งผู้เป็นประมุขของประเทศ เป็นที่ยึดเหนี่ยวศูนย์รวมจิตใจปวงชนทั้งชาติ ตำแหน่งผู้บริหารสถาบันการศึกษา เป็นศูนย์รวมความคิดและตัวแทนของบุคลากรในองค์การ

แนวคิดของเวเบอร์ เป็นต้นแบบของการแบ่งประเภทของผู้นำ คือ ผู้นำที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานตามกฎหมายนั้นมีหลายประเด็น การมีอำนาจตามกฎหมายช่วยให้บุคคลมีความเป็นผู้นำ

อยู่ทางหนึ่งแล้ว ถ้ายิ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวด้วย เช่น ความรู้ ความสามารถ สติปัญญา การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความยุติธรรม ความเสมอต้นเสมอปลาย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ก็จะช่วยเสริมอำนาจตามกฎหมายให้ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น ลำดับการดำรงตำแหน่งอย่างเดียว มิได้หมายความว่าผู้ร่วมงานจะยอมรับศรัทธาและปฏิบัติตามเสมอไป การมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวจึงมีความสำคัญต่อผู้นำเป็นอย่างมาก

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหาร ดังนี้

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี 2550, หน้า 8) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละคน และรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์การ

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2550, หน้า 21) กล่าวว่า ทักษะด้านเทคนิควิธี ประกอบไปด้วยความรู้เกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอนและเทคนิควิธีในการปฏิบัติกิจกรรม เฉพาะทางของผู้บริหารประจำหน่วยงานและองค์กร ทักษะเหล่านี้ได้จากการศึกษาเล่าเรียนจากสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะการบัญชี งานการเงิน การตลาด งานช่าง และงานกฎหมาย ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหาร ต้องศึกษาให้มีความชำนาญ

ทองทิพภา วิริ ยะพันธุ์ (2550, หน้า 9) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องสร้างการยอมรับโดย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีมนุษย์สัมพันธ์ดี รู้จักการยืดหยุ่น เห็นคุณค่าผู้อื่นและรู้จักการให้ เกียรติผู้อื่นเพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปด้วยดี บริหารในรูปแบบการมีส่วนร่วมให้ทีมงานทุกคน เกิดความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของการทำงานร่วมกันยอมรับซึ่งกันและกันเพราะจะทำให้ได้รับความ ร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 29) กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์เป็นความสามารถในการคิดตัดสินใจทำงานร่วมกับคนอื่น และทำให้คนอื่นให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้แก่การจูงใจคนและการประยุกต์ภาวะผู้นำมาใช้ในการบริหารงาน

จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 29 - 30) กล่าวว่า ทักษะด้านเทคนิควิธี เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการทางเทคนิค และเครื่องมือที่จำเป็น เพื่อผลสำเร็จของงานที่ได้มาจากประสบการณ์ การศึกษาและการฝึกอบรมให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อรทัย แสงทอง (2552, หน้า 23-25) ได้ให้ความหมายว่าการบริหารงานของนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ได้ให้ทัศนะว่า การบริหารเป็นศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารย่อมจะให้ความรู้ที่เชื่อถือได้กับผู้บริหารว่าต้องกระทำอะไรภายในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะและช่วยให้พวกเขาคาดคะเนถึงผลลัพธ์ของการกระทำของพวกเขาได้ กำหนดขั้นตอนการบริหารไว้ 7 ขั้นตอนเป็นคำย่อยว่า POSDCORB คือ การวางแผน (Planning) การวางแผนแนวทางในการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงาน การจัดตัวบุคคล (Staffing)

หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหาการรักษาสภาพการทำงาน การควบคุมการปฏิบัติงานอำนวยการ (Directing) หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจและการสั่งการในกิจกรรมต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนทั้งในลักษณะทั่วๆ ไปและในลักษณะเฉพาะตลอดจนการให้คำแนะนำ และควบคุมการปฏิบัติงาน การประสานงาน (Co-ordination) หมายถึง การร่วมมือในการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันและกลมกลืนกัน การรายงาน (Reporting) หมายถึงการรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหาร และสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของกิจกรรมในหน่วยงานและการงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณการทำบัญชี

นันทิยา ศรีหลิ่ง (2553, หน้า 15-16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการวางแผนภายในองค์กร โดยอาศัยผู้นำหรือ ผู้บริหารในการใช้ทักษะเป็นผู้นำในด้านต่างๆ และส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลในองค์กรร่วมกันวางไว้ และได้ให้ความหมาย การบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง แนวทางในการบริหารจัดการด้านการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยอาศัยทักษะความรู้ความสามารถและการผูกสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และงบประมาณ ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอันจะเกิดแก่ผู้เรียน และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นพพงษ์ บุญยจิตราดุล (2553, หน้า 3) ได้ให้ความหมาย การบริหาร (administion) หมายถึง เป็นคำกลางในการบริหารกิจการที่เป็นสาธารณะประโยชน์หรือบริหารราชการแผ่นดิน เช่น รัฐประศาสนศาสตร์ เป็นศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารงานด้านการปกครองประเทศ การบริหารเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่หลายคนร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบการใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม การบริหาร ในฐานะเป็นศาสตร์ หมายถึง หลักการ ทฤษฎี กระบวนการ เทคนิค ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดเป็นนโยบายไว้

สุนทร โคตรบรรเทา (2554, หน้า 9) กล่าวว่า ทักษะด้านเทคนิควิธี ต้องมีความเขาใจและมีความชำนาญเกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการ วิธดำเนินการ และกลวิธีต่างๆ ของงานในองค์การถ้าเป็นองค์การทางการศึกษา ทักษะด้านเทคนิควิธีได้แก่ ทักษะที่ไม่เกี่ยวกับการสอนเช่น การเงินการบัญชีการจดตารางเรียน การจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้าง การซ่อมบำรุง และการดูแลอาคารสถานที่เป็นต้น

พรรณปพร โภคัง และคณะ (2555, หน้า 11 - 12) ได้อธิบายไว้ว่า ในการบริหารนั้นความสำเร็จจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีผู้นำทางการบริหาร (Authority should be equal to responsibility) หมายถึง อำนาจหน้าที่เท่ากับความรับผิดชอบ หมายความว่า ผู้บริหารที่ใช้อำนาจหน้าที่ในการสั่งการหรือการมอบหมายงานไปเพียงใด ย่อมต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นเท่าๆ กับอำนาจหน้าที่ของตรับผิดชอบในความสำเร็จ ความล้มเหลวที่เกิดขึ้น โดยจะโยนความรับผิดชอบไปให้

ผู้อื่นไม่ได้เห็นได้ว่าผู้บริหารเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ (Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) มากมายหลายประการโดยเฉพาะองค์กรขนาดใหญ่ที่มีภาระงานมากผู้บริหารไม่สามารถรับภาระงานทั้งหมดได้จำเป็นต้องมอบอำนาจให้บุคคลผู้ทำหน้าที่รองลงมาหรือผู้ช่วยหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นผู้ปฏิบัติแทนโดยผู้บริหารเป็นผู้มอบอำนาจให้ การมอบอำนาจนี้ควบคู่ไปกับการมอบความรับผิดชอบให้แก่ผู้ที่ได้รับความไว้วางใจให้รับภารกิจหน้าที่นั้น ผู้รับมอบอำนาจจะสามารถดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับงานได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยหลักการที่เรียกว่า “การกระจายอำนาจ” (Decentralization) จึงเป็นที่มาของการมอบอำนาจ (Reasons for Empowerment) โดยที่องค์กรจะได้รับประโยชน์จากการมอบอำนาจ คือ ผู้นำสามารถทำงานอื่นที่สร้างสรรค์องค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมต่อไปที่มีความสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

2.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2.3.1 หลักการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้บริหารสถานศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ นำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วยหลักการดังกล่าว 6 ประการ ได้แก่ (สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2546 : 24 – 35) 1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับนั้น โดยถือว่า เป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคลในการนำหลักนี้มาปฏิบัติจะต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรมและความยุติธรรม 2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของ รัฐได้ยึดถือหลักนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน พัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต จนเป็นนิสัยประจำชาติ ความถูกต้องดีงามเป็นเรื่องของศีลธรรมจริยธรรมวัฒนธรรมที่สังคมยอมรับว่าเป็นแบบอย่างที่พึงปฏิบัติ เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและลึกซึ้งกว่าเรื่องกฎหมายหรือหลักนิติธรรมอีกระดับหนึ่ง ปัญหาของการบริหารประเทศเราส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจ หลายครั้งขาดจิตสำนึกใช้อำนาจบริหารที่มีไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือเพราะความเกรงกลัวอิทธิพลที่บีบบังคับ

การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการจัดระบบการศึกษา เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์การที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้และนอกจากนั้นการตัดสินใจและการปฏิบัติงานของภาครัฐต้องมีความโปร่งใส เปิดเผยให้สาธารณชนตรวจสอบได้ เรื่องนี้เป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจลงทุนที่เหมาะสมของภาครัฐและเอกชน ประชาชนตัดสินใจได้ถูกต้อง และมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐมากขึ้นด้วย

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และได้เสนอความเห็นในการตัดสินปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่นๆ รัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลมีสิทธิมีส่วนร่วมในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะมีผล หรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนในมาตรา 60 และให้รัฐส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองรวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในมาตรา 76

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดี และผลเสียจากการกระทำของตน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และใช้อำนาจโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและมีความรับผิดชอบตาม บทบาทหน้าที่ของรัฐ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า และสร้างสรรค์สินค้าและบริหารที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน และหลักจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ รัฐบาลได้เข้มงวดในการใช้งบประมาณอย่างประหยัดและทบทวนให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างหมุนเวียนและบำรุงรักษา โดยการสร้างปลูกทดแทนใหม่ มีการปรับปรุงระบบงบประมาณ ระบบการบริหารบุคคลในภาครัฐ ปรับเปลี่ยนกฎหมายให้ทันสมัย และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม ค่านิยมในการทำงานของภาครัฐให้เพื่อสอดคล้องกับการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ทุกหน่วยงานในภาครัฐ จะต้องรายงานผลการดำเนินงาน และแสดงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่อสาธารณะ ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจในเรื่องการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าจากการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักของธรรมาภิบาล ดังกล่าวข้างต้นนั้นสามารถ

สรุปได้ว่า เป็นการดำเนินการต่างๆ โดยยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันได้

อย่างสงบ สุข โดยตั้งอยู่บนความถูกต้อง ยุติธรรม มีความโปร่งใส และมีส่วนร่วม โดยต้องเริ่มจากคุณธรรม ของตัวเองเป็นสำคัญ และเพื่อให้การปฏิบัติงานมีมาตรฐานเดียวกันส่งผลให้การบริหารองค์กรต่างๆ เกิดประสิทธิภาพและมีความคุ้มค่า

2.3.2 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษา

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของแนวคิดและหลักการจัดการศึกษา ดังนี้

จรวยพร ธรณินทร์ (2550, หน้า 8) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีทักษะ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ เป็นความสามารถในการบริการลูกค้า ประสานงาน สร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยน ข้อมูลผู้ปกครองและชุมชน

นันทา ผลบุญ (2550, หน้า 11) ได้สรุปการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามอำนาจบทบาทหน้าที่ และภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ การบริหารกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้านให้เป็นคนดี โดยใช้กระบวนการต่างๆ เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ ภารกิจขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องปฏิบัติหน้าที่และภารกิจในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

สุนทร โคตรบรรเทา (2550, หน้า 27- 30) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษามืออาชีพ ในยุคปฏิรูปการศึกษา ที่มีการเปลี่ยนแปลงบริบทต่างๆ ไปอย่างมากมายในปัจจุบันว่า ควรมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. มองกว้างไกลอย่างต่อเนื่องและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์
2. สามารถที่จะวิเคราะห์สถานการณ์ (Analyze Situation) เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย และนโยบายได้อย่างเหมาะสม
3. ไวต่อการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งสังคมภายนอกและภายในองค์กร ทั้งในและนอกเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งรู้จักวิเคราะห์ความเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาอีกด้วย
4. ความสามารถในการจัดระบบการสื่อสารให้ได้ผล (Effective Communication) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ทั่วถึงทุกระดับขององค์กร หน่วยงาน / สถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษามืออาชีพต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (It) เป็นอย่างดี
5. ความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resources Management) ต้องสามารถวางแผนบุคคล สรรหาคัดเลือกกำหนดระบบงบประมาณ ความก้าวหน้าในอาชีพการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ทราบแนวคิด ทัศนคติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารทรัพยากรบุคคล
6. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารสามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี ในการประพฤติปฏิบัติเพื่อ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่างไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน แสวงหาผลประโยชน์ ให้ต้นเองไม่ว่า จะทางตรงหรือทางอ้อม ทรรศนะของ (Vision) สามารถที่จะกำหนดกลยุทธ์ในการบริหาร (Strategic Management)

อัมพร พุดมี (2551, หน้า 8) ได้สรุปว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้

กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสรุปได้ว่าการบริหารการศึกษาสถานศึกษา หมายถึง การบริหารโรงเรียนเป็นการร่วมมือกันทำงาน

มนทิพย์ ทรงกิติพิศาล (2552, หน้า 33) ได้กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดการส่งเสริม ช่วยเหลือกันของผู้เกี่ยวข้องที่จะผลักดัน ให้แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

การบริหารและการจดการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย แต่จะบริหารและจัดการอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เป็นผู้ที่มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นให้จงได้ ทุ่มเทพลังกายและความคิดอย่างเต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่มมีวิสัยทัศน์ รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความสามารถในการจัดการองค์กรบริหารจัดการให้มีครูสอนอย่างพอเพียงมอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะกับศักยภาพ สอดรับกับภาระและปริมาณงาน ใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการบริหาร ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา ในปัจจุบันสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารอีกประการหนึ่ง คือ การทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่ที่รับผิดชอบ แม้งานสอนจะเป็นงานหลักแต่งานในหน้าที่พิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ที่ครูปฏิเสธไม่ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้ครูทุกคนรักในงานสอน มีการทำงานและเก็บงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ตามความมุ่งหมายทันการ ทั้งนี้การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีคุณภาพมาตรฐานระดับสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสูงสุดในตน มีความรู้และทักษะที่แข็งแกร่งและเหมาะสมเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้นไป และการดำรงชีวิตในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาข้นพื้นฐานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขันพื้นฐานจึงกำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2558, หน้า 2 - 3)

1. เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบ และกระบวนการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัยทันเหตุการณ์ทันโลกให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

2. เร่งพัฒนาความแข็งแกร่งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท รวมถึงเด็กพิการและด้อยโอกาสมีความรู้และทักษะแห่งโลกยุคใหม่ ควบคู่กันไปโดยเฉพาะทักษะการอ่านเขียนและการคิด เพื่อให้มีความพร้อมเข้าสู่การศึกษาระดับสูง และโลกของการทำงาน

3. เร่งปรับระบบสนับสนุน การจัดการศึกษาที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมีการประสานสัมพันธ์กับเนื้อหา ทักษะ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย มาตรฐานและการประเมินหลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

4. ยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียนที่สอดคล้องกับวิชาชีพ

5. เร่งสร้างระบบให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรคุณภาพที่แข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ มีความสามารถรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ และมาตรฐานได้เป็นอย่างดี

6. เร่งรัดปรับปรุงโรงเรียน ให้เป็นองค์กรที่มีความเข็มแข็งมีแรงบันดาลใจ และมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ชัดเจน เป็นสถานศึกษาคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ และมาตรฐานระดับสากล

7. สร้างระบบการควบคุม การจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ที่มีข้อมูลสารสนเทศและข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างพร้อมบริบูรณ์ และมีนโยบายการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาข้างต้น พอสรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานในกิจกรรมด้านต่างๆ ของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู อาจารย์ และองค์คณะบุคคลฝ่ายต่างๆ ของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและคุณภาพให้แก่เยาวชนในอันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.4 สภาพพื้นที่ที่ศึกษา

กาฬสินธุ์ (จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ออนไลน์) เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางหรือตอนบนของประเทศไทย จังหวัดกาฬสินธุ์มีอาณาเขตติดกับจังหวัดอื่นๆ ดังนี้ ทิศเหนือจรดจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดสกลนคร ทิศตะวันออกจรดจังหวัดมุกดาหาร ทิศใต้จรดจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดมหาสารคาม ทิศตะวันตกจรดจังหวัดมหาสารคามและจังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์แบ่งพื้นที่การปกครอง ออกเป็น 18 อำเภอ 135 ตำบล 1,584 หมู่บ้าน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มี 10 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดกลาง ที่อยู่ วัดกลาง อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 10 มีจำนวนครูประจำ 7 รูป/คน ครูพิเศษ 4 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 2 คน

2. โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดประชานิยม อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีจำนวนครูประจำ 8 รูป/คน ครูพิเศษ 10 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 2 คน

3. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดปฐมแพงศรี ที่อยู่ วัดปฐมแพงศรี อำเภอร่องคำ สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 10 มีจำนวนครูประจำ 3 รูป/คน ครูพิเศษ 6 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 5 คน

4. โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก ที่อยู่ วัดสิมนาโก อำเภอกุฉินารายณ์ สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 3 มีจำนวนครูประจำ 6 รูป/คน ครูพิเศษ 2 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 6 คน

5. โรงเรียนวัดบุญฑริกาวาส ที่อยู่ วัดบุญฑริกาวาสสังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 3 มีจำนวนครูประจำ 3 รูป/คน ครูพิเศษ 2 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 1 คน

6. โรงเรียนพระปริยัติธรรมโพธิธรรมวิทยา ที่อยู่ 296 ม.9 วัดอร่ามมงคล อำเภอยางตลาด สังกัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 10 มีจำนวนครูประจำ 4 รูป/คน ครูพิเศษ 8 รูป/คน เจ้าหน้าที่ 2 คน

7. โรงเรียนหนองบัวพัฒนาวิทยา ที่อยู่ 114 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีจำนวนครูประจำ 6 รูป/คน ครูพิเศษ 3 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 4 คน

8. โรงเรียนไชยวารวิทยาเสริม ที่อยู่ วัดไชยวาร ตำบลหนองบัว อำเภอหนองกุงศรี สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 10 มีจำนวนครูประจำ 4 รูป/คน ครูพิเศษ 5 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 2 คน

9. โรงเรียนสมเด็จปริยัติ ที่อยู่ วัดวีระวงศาวาส อำเภอสมเด็จ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 10 มีจำนวนครูประจำ 2 รูป/คน ครูพิเศษ 6 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 8 คน

10. โรงเรียนชัยมงคลวิทยา ที่อยู่ วัดชัยมงคล อำเภอกมลาไสย สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เขตพื้นที่การศึกษา 10 มีจำนวนครูประจำ 4 รูป/คน ครูพิเศษ 4 รูป/คน ครูบาลี 1 รูป เจ้าหน้าที่ 2 คน

อำเภอนามน อำเภอเขาวง อำเภอห้วยเม็ก อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอคำม่วง อำเภอท่าคันโท อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอสามชัย อำเภอนาคู อำเภอดอนจาน อำเภอฆ้องชัย ไม่มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 10 แห่ง มีจำนวนครูประจำ 47 รูป/คน ครูพิเศษ 50 รูป/คน ครูบาลี 9 รูป เจ้าหน้าที่ 34 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 142 รูป/คน (สถิติข้อมูล โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สำนักงานกลุ่ม 10, 2558 ครั้งที่ 2, กองพุทธศาสนศึกษา ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยรัตน์ คิดถูก (2550, หน้า 65) ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตของตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า “ครู คือ ผู้ที่มีความรู้มาก และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้

อบรมฝึกฝนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ครูเป็นผู้มีเมตตากรุณา เป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ ครูมีบทบาทหน้าที่ คือ เป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามแก่ศิษย์ ครูยังเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และธำรงศาสนาและวัฒนธรรม ครูจึงจำเป็นต้องมีค่านิยม พฤติกรรมบุคลิกภาพดีและมีจรรยาบรรณ โดยดำเนินชีวิตตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำวิธีการสอนทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ ซึ่งจะทำให้ครูได้รับความเคารพนับถือ ยกย่อง หรือเป็น “ปูชนียบุคคล” หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนามี เบญจศีล เบญจธรรม กุศลกรรมบถ อริยสัจ หลักธรรมที่ควรปฏิบัติในการพัฒนาตนมี สติ สัมปชัญญะ ขันติ โสรัจจะ หลักธรรมในการพัฒนาคนมี สังคหวัตถุ อัปหาริยธรรม หลักธรรมในการพัฒนางานมี ไตรสิกขา อิทธิบาท พละธรรม หลักธรรมที่ควรละเว้นมี อกุศลธรรม อบายมุข อุปกิเลส ซึ่งครูควรปฏิบัติตามธรรมที่ควรปฏิบัติและละเว้นธรรมจากที่ควรละเว้น จะทำให้ประสบผลสำเร็จ เจริญก้าวหน้า และมีความสุข ชัยรัตน์ คิดถูก, “ศึกษาการดำเนินชีวิตของครูตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา”

พระสราวุฒิ กิตฺติปณฺโญ (2554, หน้าบทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนนาหงษ์ อำเภาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนนาหงษ์ อำเภาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นด้านทานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านอัตถจริยา ด้านสมานัตตตา ด้านปิยวาจา และด้านทาน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ครอบครัว ระดับการศึกษา และรายได้ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วิภาพร เหล่าพรมมา (2555, หน้า 88-89) ได้ศึกษาการบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการวางตนเสมอต้นเสมอปลาย อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารทำตนเสมอต้นเสมอปลายกับผู้บังคับบัญชาทุกคน มีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ผู้บริหารทำตนเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารได้วางกฎระเบียบการให้บุคลากรพ้นจากงานอย่างเหมาะสม มีการประชุมคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาก่อนมีการโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่ง ตามความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ปิยะบุตร รักษ์วงษ์ (2556, หน้า บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่องศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ด้านที่มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง ได้แก่ด้านปิยวาจา และด้านสมานัตตตา รองลงมาได้แก่ ด้านอัตถจริยา ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านทาน

พรสันต์ เลิศวิทยวิวัฒน์ (2557, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์ ปีการศึกษา 2557 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอัตถจริยา รองลงมาคือ ด้านปิยะวาจา ด้านสมานัตตตา และด้านทานตามลำดับ โดยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า ท่านให้ความสนใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูสอน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประกันคุณภาพภายในทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือท่านกำหนดนโยบายสำคัญทางวิชาการที่จะทำให้นักเรียนและครูได้พัฒนาต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด และบุคลากรและนักเรียนพอใจที่จะให้ผู้อำนวยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการต่อไปอยู่ที่ระดับมากที่สุด

อาทิตย์ เรียงสาทร (2556, หน้า บทคัดย่อ) สังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมเบญจาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบสังคหวัตถุ 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวม ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสมานัตตตามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคลอื่นไว้ได้ เป็นการส่งเสริมความสามัคคีประสานหมู่ชนไว้ถ้าหากสังคมใดมีการให้ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือกัน มีการพูดจากันด้วยคำสุภาพอ่อนหวาน มีการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่น และมีความดีต่อกันอย่างสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย แน่นอนสังคมนั้นย่อมเกิดความเจริญกาวหน้าและมีความสุข ดังนั้นในการพัฒนาสังคม จึงต้องพัฒนาคนให้ปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการนี้ จึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 140 รูป/คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 รูป/คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2547, หน้า 149) โดยมีขั้นตอนดังนี้

จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 140 รูป/คน กำหนดค่าความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับ .05 สามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้

จากสูตร $$n = \frac{x^2Np(1-p)}{e^2(N-1)+x^2p(1-p)}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย
e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้มีค่าเท่ากับ .05
x^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่า 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% (x^2 = 3.841)
p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด p=0.5)

สามารถแทนค่าได้ดังนี้

แทนค่าจากสูตร $$n = \frac{3.841\times140\times0.5\times0.5}{(0.05)^2\times(140-1)+3.841\times0.5\times0.5}$$

$$n = 103.07$$

$$n = 103$$

$\therefore$ ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 103 คน

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.2.1 จำแนกประชากร 140 รูป/คน ตามรายชื่อสถานศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ (ตามหลักการแบ่งชั้นภูมิขนาดของโรงเรียน)

3.2.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ทดแทน ตามตารางที่ 3.1 - 3.3

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ลำดับ	ขนาดโรงเรียน	จำนวนครู	คำนวณจากสูตร	กลุ่มตัวอย่าง
1	โรงเรียนขนาดใหญ่	21	$\frac{103\times21}{140}$	15.5
2	โรงเรียนขนาดเล็ก	119	$\frac{103\times119}{140}$	87.5
	รวม	**140**		**103**

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนขนาดเล็ก

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
1	โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดกลาง	เมืองกาฬสินธุ์	14	10.29
2	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดปฐมแพงศรี	ร่องคำ	15	11.02
3	โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก	กุฉินารายณ์	15	11.02
4	โรงเรียนวัดบุญฑริกาวาส	กุฉินารายณ์	7	5.14
5	โรงเรียนพระปริยัติธรรมโพธิธรรมวิทยา	ยางตลาด	14	10.29
6	โรงเรียนหนองบัวพัฒนาวิทยา	หนองกุงศรี	14	10.29
7	โรงเรียนไชยวารวิทยาเสริม	หนองกุงศรี	12	8.82
8	โรงเรียนสมเด็จปริยัติ	สมเด็จ	17	12.5
9	โรงเรียนชัยมงคลวิทยา	กมลาไสย	11	8.08
	รวม		**119**	**87.5**

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนขนาดใหญ่

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	อำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
1	โรงเรียนวัดประชานิยม	เมืองกาฬสินธุ์	21	15.5
	รวม		**21**	**15.5**

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำตอบให้เลือกเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) โดยสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2. ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ 3. ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ 4. ด้านสมานัตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยกำหนดคะแนน 5,4,3,2 และ 1 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด Open-Ended ซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

3.4 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักดังนี้

3.4.1 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม จำนวน 4 ด้าน เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการสร้างเครื่องมือและแบบสอบถามจากเอกสาร ตำราแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ศึกษา รวมทั้งวิธีการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำผลสอบถามจากข้อ 1 มาสร้างแบบสอบถาม โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย นิยามศัพท์และกรอบแนวคิดในการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วยเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับคือ ความคิดเห็นมากที่สุด ความคิดเห็นมาก ความคิดเห็นปานกลาง ความคิดเห็นน้อย และความคิดเห็นน้อยที่สุด จำนวน 4 ด้าน รวม 28 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา

3.4.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และขั้นตอนที่ 2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตามรายละเอียด ดังนี้

1. ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบเนื้อหา และสำนวนภาษา รูปแบบของแบบสอบถามและความเที่ยงตรงของเนื้อหาข้อคำถามว่าตรงตามข้อวัตถุประสงค์วิจัยหรือไม่

1.2 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจ สอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรง โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบปรากฏว่า ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 (ภาคผนวก ง) ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1) พระครูศรีธรรมโกศล, ดร. : (ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย)
วุฒิการศึกษา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน : - ผู้อำนายการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก/รองเจ้า
- คณะอำเภอกุฉินารายณ์
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก
2) พระครูสังวรจิตตานุรักษ์ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ถ้อยคำและภาษา)
วุฒิการศึกษา : มหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ศษ.ม.)

ตำแหน่งปัจจุบัน : - รองผู้อำนายการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก/เจ้า
- อาวาสวัดกลางอุดมวารี
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก

3) ดร.จำปี โยธารินทร์ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)
วุฒิการศึกษา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)
ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท)
สถานที่ทำงาน : วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขและตรวจสอบความถูกต้องแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Power) โดยใช้วิธี Corrected Item – total correlation มีค่าระหว่าง 0.22 - 0.67 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.904 โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, หน้า 99) ซึ่งค่าแอลฟา (Alpha) ที่ใช้ได้ควรมีค่าสถิติตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป (ภาคผนวกหน้า 107 - 108)

2.2 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไข และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.5.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์

3.5.2 แจกแบบสอบถามไปยังครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยตนเองโดยขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถาม

3.5.3 ในการเก็บข้อมูลใช้วิธีแจกแบบสอบถาม จำนวน 103 ชุด สามารถเก็บกลับคืน จำนวน 103 ชุด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามพบว่า แบบสอบถามสมบูรณ์สามารถนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.5.4 รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รวบรวมจากแบบสอบถามมาเปลี่ยนเป็นรหัสตัวเลขเพื่อนไปคำนวณค่าทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) (บุญชม ศรีสะอาด 2545, หน้า 102) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

การให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน (ยุทธ ไกยวรรณ์ 2550, หน้า 100-102) ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
3 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
1 คะแนน หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การแปลความหมายของข้อมูล พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์จุดกลาง (Midpoint) ของระดับช่วงคะแนน 5 ระดับ (ยุทธ ไกยวรรณ์ 2550, หน้า 100-102) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย		**ความหมาย**
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00	แปลความหมายว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20	แปลความหมายว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40	แปลความหมายว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60	แปลความหมายว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80	แปลความหมายว่า	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงพิสัยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.80 ดังนี้

$$\text{ช่วงระหว่างระดับ (Range)} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

$$\text{ค่าเฉลี่ย} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.80$$

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบการบริหารตามหลักหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยการทดสอบค่าสมมติฐานด้วยการทดสอบค่า t-test สำหรับสมมติฐานข้อ 1 และ F-test (One-way-ANOVA) สำหรับสมมติฐานข้อ 2 โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่าง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารตามหลักหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยนำข้อมูลปรายเปิดจากเครื่องมือ(แบบสอบถาม) ทุกฉบับซึ่งเป็นการตอบคำถามสั้นๆ ข้อความที่เป็นข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่นๆ ผู้วิจัยนำมาตรวจความถี่สรุปเป็นความเรียง และจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 สถิติพื้นฐาน

1) ความถี่ (Frequency)

2) สถิติร้อยละ (Percentage)

3) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)

4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7.2 สถิติหาค่าคุณภาพเครื่องมือ

1) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination Power) โดยใช้วิธี Corrected Item – total correlation

2) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบทั้งฉบับ ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cornbach)

3.7.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน

1) ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล t-test ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรที่ศึกษาของประชากร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

2) ค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบข้อมูล F-test (One - way ANOVA) ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้สูตรของเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กลุ่ม 10 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

t แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญตามการแจกแจงแบบ t (t-distribution)

F แทน สถิติทดสอบที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญตามการแจกแจงแบบ F (F-distribution)

df แทน ชั้นความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

SS แทน ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง

Sig. แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามระดับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ กลุ่ม 10 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การวิเคราะห์หาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบกับการบรรยาย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ตามความคิดเห็นของครูใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายทั้งภาพรวม รายด้านและรายข้อ ใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

2. ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ
3. ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์
4. ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ตามความคิดเห็นของครูที่มีเพศ อายุ และประประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test ,F-test (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างทางนัยสำคัญทางสถิติ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe)

ตอนที่ 4 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยการนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ระบุถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

1. ด้านทาน คือ การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ด้านปิยวาจา คือ พูดน่าเคารพนับถือ
3. ด้านอัตถจริยา คือ การให้เพื่อประโยชน์
4. ด้านสมานัตตตา คือ ความเสมอต้นเสมอปลาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
บรรพชิต	37	35.90
ฆราวาส	66	64.10
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	87	84.50
ปริญญาโท	16	15.50
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
ไม่เกิน 5 ปี	51	49.50
6-10 ปี	42	40.80
11 ปีขึ้นไป	10	9.70

รวม	**103**	**100.00**

จากตารางที่ 4.1 พบว่าครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นฆราวาส จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 64.10 รองลองมาเป็นบรรพชิต จำนวน 37 รูป คิดเป็นร้อยละ 35.90 และระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 87 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลองมาระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 16 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 51 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 ประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี จำนวน 42 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 และประสบการณ์ในการทำงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 10 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 9.70

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

ผลวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.2 – 4.5

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม

การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขอผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10	**ระดับความคิดเห็น**		
	$\overline{X}$	**S.D**	**แปลผล**
1. ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	4.54	0.22	มากที่สุด
2. ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ	4.51	0.29	มากที่สุด
3. ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์	4.57	0.27	มากที่สุด
4. ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย	4.57	0.26	มากที่สุด
โดยรวม	**4.55**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.2 พบว่าครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55, S.D. = 0.22) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.26) ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.27) ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ($\overline{X}$ = 4.54, S.D. = 0.22) และด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.29)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขอผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1. ท่านเป็นผู้ที่มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของ ส่วนรวม	4.50	0.52	มากที่สุด
2. ท่านจะให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยไมตรีจิต	4.51	0.54	มากที่สุด
3. ท่านเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อคณะครูที่อยู่ใต้การปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด	4.56	0.49	มากที่สุด
4. ท่านวางแผนพัฒนาด้วยการสอนงานวิชาการให้บุคลากรที่ขาด ความรู้และประสบการณ์	4.49	0.54	มากที่สุด
5. ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาการสอนของบุคลากรในโรงเรียน	4.66	0.47	มากที่สุด
6. ท่านให้ความสำคัญและยกย่องชมเชยแก่ครูที่มีผลงานดีทั้งทางด้าน วิชาการและกิจกรรม	4.60	0.51	มากที่สุด
7. ท่านสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ	4.48	0.54	มากที่สุด
โดยรวม	**4.54**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54, S.D. = 0.22) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 5 ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาการสอนของบุคลากรในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.66 , S.D.=0.47) รองลงมา คือข้อที่ 2 ท่านจะให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยไมตรีจิต ($\overline{X}$ = 4.60 , S.D.=0.51) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 7 ท่านสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 4.48 , S.D.=0.54)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ

การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขอผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1. ท่านกล่าววาจาสุภาพน่าประทับใจไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา	4.45	0.59	มากที่สุด
2. ท่านมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติงานตามที่ ได้รับมอบหมาย	4.65	0.47	มากที่สุด
3. ท่านเป็นผู้ที่พูดจาด้วยความจริงใจไม่มีเสแสร้ง หรือหลอกให้ทำ	4.45	0.50	มากที่สุด
4. ท่านมักกล่าวยกย่อง และชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความสำเร็จ	4.42	0.51	มากที่สุด
5. ท่านไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา	4.40	0.56	มากที่สุด
6. ท่านให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนทำให้เกิดพลังใจในการ ปฏิบัติหน้าที่	4.57	0.49	มากที่สุด
7. ท่านใช้วาทศิลป์ในการพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูผู้สอนได้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่	4.65	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	**4.51**	**0.29**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.29) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ท่านมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ($\overline{X}$ = 4.65, S.D. = 0.47) และข้อที่ 7 ท่านใช้วาทศิลป์ในการพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูผู้สอนได้เกิดพลัง ใจในการปฏิบัติหน้าที่ ($\overline{X}$ = 4.65, S.D. = 0.47) รองลงมา คือข้อที่ 6 ท่านให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนทำให้เกิดพลังใจในการ
ปฏิบัติหน้าที่ ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.49) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 5 ท่านไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ อัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์

การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขอผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1. ท่านมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรครูทุกคนและนักเรียนทุกระดับชั้น	4.55	0.50	มากที่สุด
2. ท่านให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อจริงใจ	4.53	0.52	มากที่สุด
3. ท่านตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน คณะครู และนักเรียน	4.58	0.51	มากที่สุด
4. ท่านมักจะชักนำผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม	4.61	0.49	มากที่สุด
5. ท่านมีน้ำใจ เมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาเดือดร้อนและ/หรือขอความช่วยเหลือ	4.55	0.50	มากที่สุด
6. ท่านส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ความ ชำนาญในหน้าที่ของครู	4.55	0.51	มากที่สุด
7. ท่านมีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในแต่ละภาคการศึกษา	4.61	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	**4.57**	**0.27**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 อัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.27) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 4 ท่านมักจะชักนำผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.49) และข้อที่ 7 ท่านมีการวางแผนการพัฒนา คุณภาพบุคลากรในแต่ละภาคการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.49) รองลงมา คือข้อที่ 3 ท่านตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน คณะครู และนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.51) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 2 ท่านให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อจริงใจ ($\overline{X}$ = 4.53, S.D. = 0.52)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในจังหวัดกาฬสินธุ์ สมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย

การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขอผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10	ระดับความคิดเห็น		
	$\overline{X}$	S.D	แปลผล
1. ท่านวางตนได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เป็นที่ยอมรับในสังคม	4.58	0.49	มากที่สุด
2. ท่านเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนในตำแหน่งหน้าที่การงานได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย	4.68	0.46	มากที่สุด
3. ท่าน วางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความจริงใจ	4.54	0.53	มากที่สุด
4. ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งกาย วาจาใจ	4.55	0.51	มากที่สุด
5. ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง	4.48	0.55	มากที่สุด
6. ท่านบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โดยไม่ใช้หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน	4.52	0.54	มากที่สุด
7. ท่านให้บริการแก่ประชาชนทุกคนที่มารับบริการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม	4.68	0.46	มากที่สุด
โดยรวม	**4.57**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.26) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 2 ท่านเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนในตำแหน่งหน้าที่การงานได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ($\overline{X}$ = 4.68, S.D. = 0.46) และข้อที่ 7 ท่านให้บริการแก่ประชาชนทุกคนที่มารับบริการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม ($\overline{X}$ = 4.68, S.D. = 0.46) รองลงมา คือข้อที่ 1 ท่านวางตนได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เป็นที่ยอมรับในสังคม ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.49) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 5 ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.55)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.7-4.16

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
บรรพชิต	37	4.51	0.19	มากที่สุด
ฆราวาส	66	4.56	0.23	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.55**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งบรรพชิตและฆราวาส

ตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
บรรพชิต	37	4.51	0.19	-1.17	0.24
ฆราวาส	66	4.56	0.23		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ที่มีสถานภาพที่ต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
บรรพชิต	37	4.52	0.20	มากที่สุด
ฆราวาส	66	4.55	0.24	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.54**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งบรรพชิตและฆราวาส

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
บรรพชิต	37	4.52	0.20	-.73	0.46
ฆราวาส	66	4.55	0.24		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
บรรพชิต	37	4.48	0.26	มากที่สุด
ฆราวาส	66	4.52	0.30	มากที่สุด
รวม	103	4.51	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งบรรพชิตและฆราวาส

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
บรรพชิต	37	4.48	0.26	-.78	0.43
ฆราวาส	66	4.52	0.30		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.13 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
บรรพชิต	37	4.52	0.24	มากที่สุด
ฆราวาส	66	4.59	0.28	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.57**	**0.27**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร ด้าน

ปิยวาจา คือการให้เพื่อประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งบรรพชิตและฆราวาส

ตารางที่ 4.14 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig.
บรรพชิต	37	4.52	0.24	-1.24	0.21
ฆราวาส	66	4.59	0.28		

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีสถานภาพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
บรรพชิต	37	4.54	0.26	มากที่สุด
ฆราวาส	66	4.59	0.27	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.57**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามสถานภาพพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งบรรพชิตและฆราวาส

ตารางที่ 4.16 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
บรรพชิต	37	4.54	0.26	-1.04	0.31
ฆราวาส	66	4.59	0.27		

จากตารางที่ 4.16 ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีสถานภาพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	มากที่สุด
ปริญญาโท	16	4.42	0.29	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.57**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทั้ง 2 กลุ่ม

ตารางที่ 4.18 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	1.24	0.22
ปริญญาโท	16	4.42	0.29		

จากตารางที่ 4.18 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 มีในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	มากที่สุด
ปริญญาโท	16	4.42	0.29	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.57**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาเอก

ตารางที่ 4.20 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ระหว่างกลุ่ม	87	4.52	0.28	1.24	0.22
ภายในกลุ่ม	16	4.42	0.29		

จากตารางที่ 4.20 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่แตกต่างกัน

m

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	มากที่สุด
ปริญญาโท	16	4.42	0.29	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.57**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาเอก

ตารางที่ 4.22 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	1.24	0.22
ปริญญาโท	16	4.42	0.29		

จากตารางที่ 4.22 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	มากที่สุด
ปริญญาโท	16	4.42	0.29	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.57**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท

ตารางที่ 4.24 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	1.24	0.22
ปริญญาโท	16	4.52	0.29		

จากตารางที่ 4.24 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 สมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	มากที่สุด
ปริญญาโท	16	4.42	0.29	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.57**	**0.26**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ที่สุด เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท

ตารางที่ 4.26 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ปริญญาตรี	87	4.52	0.28	1.24	0.22
ปริญญาโท	16	4.42	0.29		

จากตารางที่ 4.26 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวม จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5 ปี	51	4.51	0.20	มากที่สุด
6 – 10 ปี	42	4.56	0.23	มากที่สุด
11 ปี	10	4.55	0.30	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.54**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกช่วงอายุการณ์ทำงาน

ตารางที่ 4.28 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	ss	df	ms	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.21	2.58	0.08
ภายในกลุ่ม	8.17	100	0.08		
รวม	**8.59**	**102**			

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.29 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อระดับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5 ปี	51	4.51	0.20	มากที่สุด
6 – 10 ปี	42	4.56	0.23	มากที่สุด
11 ปีขึ้นไป	10	4.55	0.30	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.51**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทั้ง 3 กลุ่ม

ตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	ss	df	ms	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.21	2.58	0.08
ภายในกลุ่ม	8.17	100	0.08		
รวม	**8.59**	**102**			

จากตารางที่ 4.30 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5 ปี	51	4.51	0.20	มากที่สุด
6 – 10 ปี	42	4.56	0.23	มากที่สุด
11 ปีขึ้นไป	10	4.55	0.30	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.54**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทั้ง 3 กลุ่ม

ตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	ss	df	ms	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.21	2.58	0.08
ภายในกลุ่ม	8.17	100	0.08		
รวม	**8.59**	**102**			

จากตารางที่ 4.32 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5 ปี	51	4.51	0.20	มากที่สุด
6 – 10 ปี	42	4.56	0.23	มากที่สุด
11 ปีขึ้นไป	10	4.55	0.30	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.54**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทั้ง 3 กลุ่ม

ตารางที่ 4.34 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	ss	df	ms	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.21	2.58	0.08
ภายในกลุ่ม	8.17	100	0.08		
รวม	**8.59**	**102**			

จากตารางที่ 4.34 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 มีในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.35 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตาคือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ไม่เกิน 5 ปี	51	4.51	0.20	มากที่สุด
6 – 10 ปี	42	4.56	0.23	มากที่สุด
11 ปีขึ้นไป	10	4.55	0.30	มากที่สุด
รวม	**103**	**4.54**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกันทั้ง 3 กลุ่ม

ตารางที่ 4.36 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน	ss	df	ms	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	0.43	2	0.21	2.58	.0.08
ภายในกลุ่ม	8.17	100	0.08		
รวม	**8.59**	**102**			

จากตารางที่ 4.36 พบว่าครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10

4.1.1 ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านทาน คือ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ รับผิดชอบ เมื่อสิ้นปีการศึกษา เช่น การให้โบนัส หรือแจกวัตถุทานต่างๆ เป็นต้น เพื่อเป็นขวัญและกาลังใจในการทำงาน

4.1.2 ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือ ไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ให้กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ผู้บริหารควรคิดก่อนพูด และควรพูดให้กำลังใจครู บุคลากรทางการศึกษา ไม่ใช้คำพูดที่หยาบคาย

4.1.3 ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือ ให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อ จริงใจไม่ควรเห็นประโยชน์ส่วนตนควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

4.1.4 ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังควัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือ บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสมอต้นเสมอปลาย

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 103 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวีของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปลานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ในเรื่องสถานภาพ และระดับการศึกษา ส่วน F-test (One-way ANOVA) ในการทดสอบความแปรปรวนในทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากกว่า 2 กลุ่ม ในเรื่องประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 นั้น พอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่เป็นฆราวาส จำหนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 64.1 เป็นบรรพชิต 37 รูป

คิดเป็นร้อยละ 35.9ประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 51 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 87 รูป/คน คิดเป็น ร้อยละ 84.5

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้

พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านอัตถจริยา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน ด้านปิยวาจา ตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านทาน พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียน รองลงมา คือ ท่านให้ความสำคัญและยกย่องชมเชยแก่ครูที่มีผลงานดีทั้งทางด้านวิชาการและกิจกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

2. ด้านปิยวาจา พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย และท่านใช้วาทศิลป์ในการพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูผู้สอนได้เกิดพลัง ใจในการปฏิบัติหน้าที่ รองลงมา คือ ท่านให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ครูทำให้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ด้านอัตถจิยา พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านมักจะชักนำผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และท่านมีการวางแผนการพัฒนา คุณภาพบุคลากรในแต่ละภาคการศึกษา รองลงมา คือ ท่านตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน คณะครู และนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อจริงใจ

4. ด้านสมานัตตตา พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา

เป็นรายข้อเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ท่านเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนในตำแหน่งหน้าที่การงานได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย และท่านให้บริการแก่ประชาชนทุกคนที่มารับบริการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม รองลงมา คือ ท่าน วางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความจริงใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ กลุ่ม 10 จำแนกตามสถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน และระดับการศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพ พบว่า ครูผู้สอนที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (Null Hypothesis)

2. ระดับการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (Null Hypothesis)

3. ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (Null Hypothesis)

5.1.4 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญศึกษา กลุ่ม 10

1. ด้านทาน ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านทาน คือ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ รับผิดชอบ เมื่อสิ้นปีการศึกษา เช่น การให้โบนัส หรือแจกวัตถุทานต่างๆ เป็นต้น เพื่อเป็นขวัญและกาลังใจในการทำงาน

2. ด้านปิยวาจา ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านปิยวาจา คือ ไม่กล่าววาจาส่อเสียดสร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ให้กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ผู้บริหารควรคิดก่อนพูด และควรพูดให้กำลังใจครู บุคลากรทางการศึกษา ไม่ใช้คำพูดที่หยาบคาย

3. ด้านอัตถจริยา ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านอัตถจริยา คือ ให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อ จริงใจไม่ควรเห็นประโยชน์ส่วนตน ควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

4. ด้านสมานัตตตา ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัด

กาฬสินธุ์ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านสมานัตตตา คือ บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสมอต้นเสมอ
ปลาย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 พบว่า จากการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสมานัตตตา คือ ความเสมอต้นเสมอปลาย โดยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านแสดงให้เห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารและประพฤติปฏิบัติตนตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นไปในทิศทางเชิงบวก อาจส่งผลดีต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ และการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกิดผลดีต่อนักเรียนโดยตรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรครูของโรงเรียนมีจำนวนไม่มากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการจะเกี่ยวข้องกับครูโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเกิดความพึงพอใจ และการยอมรับต่อผู้บริหารโดยภาพรวม และอาจเนื่องจากว่าภาระหน้าที่หลายประเด็นเกี่ยวข้องกับความสามารถในการสอนงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการสร้างผลงานให้กับบุคลากรครูแต่ละคนได้เห็นผลงานอย่างเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับพรสันต์ เลิศวิทยวิวัฒน์ (2557, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์ ปีการศึกษา 2557 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอัตถจริยา รองลงมาคือ ด้านปิยะวาจา ด้านสมานัตตตา และด้านทานตามลำดับ โดยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า ท่านให้ความสนใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูสอน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประกันคุณภาพภายในทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือท่านกำหนดนโยบายสำคัญทางวิชาการที่จะทำให้นักเรียนและครูได้พัฒนาต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด และบุคลากรและนักเรียนพอใจที่จะให้ผู้อำนวยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการต่อไปอยู่ที่ระดับมากที่สุด เมื่อแยกออกเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ต่อคณะครูที่อยู่ใต้การปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยไมตรีจิต สร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับแนวคิด

ของ วศิน อินทสระ (2544, หน้า 5) กล่าวไว้ว่า ทาน ตามตัวอักษรแปลวาการให้ จำแนกเป็น การให้สิ่งของเครื่องอุปโภค เรียก อามิสทาน การให้ธรรม คำแนะนำสั่งสอน ชักจูงในทางที่ดี เรียกว่าธรรมทานการให้อภัยไม่ถือโทษล่วงเกินของผู้อื่นโดยเฉพาะเมื่อเขารู้สำนึกผิดแล้วมาขอโทษ เรียกว่าอภัยทานการงดเว้นไม่เบียดเบียนชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่นก็เป็นอภัยทานเหมือนกัน อามิสทาน การให้วัตถุสิ่งของเครื่องอุปโภค บริโภค รวมเรียกว่า ปัจจัย 4 นั้นเป็นความจำเป็นสำหรับผู้อยู่ร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นการแสดงน้ำใจต่อกัน ทำให้ผู้มีใจผูกพันกันในด้านความสำนึกคุณ การให้ด้วยวัตถุประสงค์ 3 อย่าง การให้วัตถุสิ่งของ ผู้ให้ย่อมมีวัตถุประสงค์ต่างกัน ให้เพื่ออนุเคราะห์บ้างให้เพื่อสงเคราะห์บ้าง ให้เพื่อบูชาคุณบ้าง การให้แก่คนลำบากยากจน แร้นแค้นบากหน้าเข้ามาพึ่งพิงขอความช่วยเหลือ การให้แก่ผู้น้อย ช่วยเหลือเขาให้พ้นความลำบากด้วยความกรุณา เรียกว่าให้เพื่ออนุเคราะห์ การให้แก่คนเสมอกันเพื่อรักษาไมตรีและน้ำใจกันไว้ เป็นการแบ่งปั่นเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกนตามโอกาสที่มาถึงเข้าเรียกว่าให้เพื่อสงเคราะห์ท่าน 3 ประเภท หรือทายก 3 จำพวกทานทาสะ บางที่เรียก ทาสทาน ท่านหมายถึงการให้ของเลวเป็นทาน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะกระทำการและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับความรู้และแนวคิดที่มีเหตุผลและความถูกต้อง อันจะเป็นแนวทาง ขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเชื่อมั่นและมุ่งมั่นในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าว สอดคล้องกับแนวความคิดของ จันทรานี สงวนนาม (2551, หน้า 29) กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์เป็นความสามารถในการคิดตัดสินใจทำงานร่วมกับคนอื่น และทำให้คนอื่นให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้แก่ การจูงใจคนและการประยุกต์ภาวะผู้นำมาใช้ในการบริหารงานพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต, 2554, หน้า 412) สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน, คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้, หลักการสงเคราะห์ คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจา พูดจา น่ารัก น่านิยมนับถือ อัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้ เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน การบริหารตามหลักทาน หลักของทาน การให้สิ่งของของ ตนแก่คนที่ควรให้ สถาบันครอบครัวการให้สิ่งของเป็นสิ่งที่หัวหน้าครอบครัวต้องเรียนรู้ คือต้องรู้จัก การให้โดยเฉพาะการแบ่งปันทรัพย์สินหรือมรดกให้แก่สมาชิกในครอบครัวต้องทำด้วยความยุติธรรม ปราศจาก อคติ ทานในทางพระพุทธศาสนามี 2 อย่าง คือ อามิสทาน การให้สิ่งของ และธรรม ทาน การให้ธรรมะ ความหมายคุณธรรมและจริยธรรม ความหมายของคำว่า คุณธรรมนี้ มีนักการ ศึกษาหลายท่าน ได้เสนอแนวคิดซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ได้แก่ “คุณธรรม” คือ คุณ + ธรรมะ คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งรวมสรุปว่า คือ สภาพคุณงาม ความดี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อคณะครูที่อยู่ใต้การปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ท่านมีรางวัลตอบแทนให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีผลงานที่ดี เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติ

หน้าที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวความคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต, 2554, หน้า 412) สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่องที่จะสงเคราะห์กัน, คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้, หลักการสงเคราะห์ คือช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือสังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจา พูดจา น่ารัก น่านิยมนับถือ อัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้ เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน การบริหารตามหลักทาน หลักของทาน การให้สิ่งของของ ตนแก่คนที่ควรให้ สถาบันครอบครัวการให้สิ่งของเป็นสิ่งที่หัวหน้าครอบครัวต้องเรียนรู้ คือต้องรู้จัก การให้โดยเฉพาะการแบ่งปันทรัพย์สินหรือมรดกให้แก่สมาชิกในครอบครัวต้องทำด้วยความยุติธรรม ปราศจาก อคติ ทานในทางพระพุทธศาสนามี 2 อย่าง คือ อามิสทาน การให้สิ่งของ และธรรม ทาน การให้ธรรมะ ความหมายคุณธรรมและจริยธรรม ความหมายของคำว่า คุณธรรมนี้ มีนักการ ศึกษาหลายท่าน ได้เสนอแนวคิดซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ได้แก่ “คุณธรรม” คือ คุณ + ธรรมะ คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งรวมสรุปว่า คือ สภาพคุณงาม ความดี

2. ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ท่านมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย พูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูผู้สอนได้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความศรัทธาเพิ่มมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสันต์ เลิศวิทยวิวัฒน์ (2557, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์ ปีการศึกษา 2557 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านอัตถจริยา รองลงมาคือ ด้านปิยะวาจา ด้านสมานัตตตา และด้านทาน ตามลำดับ โดยทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นพบว่า ท่านให้ความสนใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูสอน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประกันคุณภาพภายในทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือท่านกำหนดนโยบายสำคัญทางวิชาการที่จะทำให้นักเรียนและครูได้พัฒนาต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด และบุคลากรและนักเรียนพอใจที่จะให้ผู้อำนวยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการต่อไปอยู่ที่ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะบุตร รักษ์วงษ์ (2556, หน้า บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่องศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 วิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่

หนึ่ง ได้แก่ด้านปิยวาจา และด้านสมานัตตตา รองลงมาได้แก่ ด้านอัตถจริยา ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านทาน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายและท่านใช้วาทศิลป์ในการพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูได้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า พูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน รู้จักใช้คำพูดในการบริหารบุคลากรยกย่องและชมเชยครู ที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน วางนโยบายแผนการบริหารตรงไปตรงมา เป็นที่ยอมรับนับถือ สร้างความเชื่อมันให้แก่บุคลากรเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ ขุนอาสา (2532, หน้า 86-87) ได้ศึกษาการใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีความรู้พื้นฐานในหลักสังคหวัตถุ 4 ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา ยังไม่ชัดเจนเพียงพอเช่นเดียวกับครูผู้สอน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนนำเอาหลักสังคหวัตถุธรรมทั้ง 4 ไปใช้กับครูผู้สอนได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามความหมายที่แท้จริงได้ ส่วนการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการบริหารงานนั้น ผู้บริหารนำหลัก “ ทาน” คือ การให้ไปปฏิบัติได้มากในส่วนที่เป็นวัตถุทาน วิทยาทาน แต่ในแง่ธรรมทานและอภัยทานนั้น ผู้บริหารยังนำไปปฏิบัติเป็นส่วนน้อย ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนต่างเห็นพ้องกันว่าผู้บริหารยังคอยจับผิดครูผู้สอนแล้วนำความผิดนั้นมาประกอบการพิจารณามอบหมายงาน แสดงว่ายังมีความผูกโกรธและไม่ได้ให้อภัย ซึ่งเป็นทานสูงสุดที่สาธุชนพึงปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตามหลัก “ปิยวาจา” ของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารพูดสุภาพอ่อนหวาน ยกย่องชมเชยครูผู้สอนพูดเพื่อให้เกิดความสามัคคีให้กำลังใจกับครูผู้สอน แต่ผู้บริหารยังมีการพูดเฉียบขาดเด็ดขาด และดุด่าผู้ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าผู้อื่น ซึ่งเป็นการพูดที่ไม่ประกอบด้วยเมตตาและไม่เป็นประโยชน์ ทั้งไม่เหมาะสมกาลเทศะด้วย การปฏิบัติตามหลัก “อัตถจริยา” ของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้ประพฤติประโยชน์ในแง่ให้คำแนะนำและสนับสนุนครูผู้สอนทั้งงานในหน้าที่และงานส่วนตัวที่ประสบปัญหา หากแต่การช่วยเหลือด้านทรัพย์สินหรือการเกื้อกูลครอบครัวผู้ใต้บังคับบัญชาในโอกาสอันควรผู้บริหารยังปฏิบัติน้อยไป การปฏิบัติตามหลัก “สมานัตตตา” ของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารคิดว่าได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอ เป็นมิตรกับทุกคน แต่ในการปฏิบัติจริงยังมีการใช้อำนาจและวางตนในฐานะผู้บังคับบัญชาของเพื่อนร่วมงานและยังข่มขู่ผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ ทั้งยังควบคุมอารมณ์ไม่ได้มาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ท่านพูดด้วยความจริงใจ ไม่หยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยใจสะเทือนใจ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน เจรจากันด้วยไมตรีและความปรารถนาดีต่อกัน สอดคล้องกับแนวความคิดของ พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล, 2554, ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ปิยวาจา หมายถึง วาจาที่น่ารัก ก่อให้เกิดความดูดดื่มใจ ในทางธรรมหมายถึง วาจาสุภาษิต มีประโยชน์ มีเหตุผลที่ทำตามแล้วให้เกิดประโยชน์ได้จริง ไม่ใช่วาจาที่พูดหลอกลวงประจบประแจงให้คนรัก คนหลงและเจือด้วยโทษ วาจาสุภาษิต นั้น พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่ามีองค์ประกอบ 5 ประการคือ 1) พูดถูกกาลเวลา 2) พูดคำจริง 3) พูดอ่อนหวาน 4) พูดมีประโยชน์ 5) พูดด้วยเมตตาจิตใน ขุททกนิกาย สุตตนิบาต พระไตรปิฎกเล่ม 25 หน้า 411

พระองค์ทรงแสดงวาจาสุภาษิต ว่าประกอบด้วยองค์ 4 คือ 1) กล่าวแต่วาจีที่ดี ไม่กล่าววาจาที่ชั่ว 2) กล่าวเป็นธรรม ไม่กล่าวคำที่ไม่เป็นธรรม 3) กล่าววาจาน่ารัก ไม่กล่าววาจาอันไม่น่ารัก 4) กล่าวคำจริง ไม่กล่าวคำเหลาะแหละรวมความว่าผิดวาจาก็คือวาจาสุภาษิต การพูดดี พูดถูกกาลเวลา พูดคำจริง พูดมีประโยชน์ พูดอ่อนหวาน และพูดด้วยจิตเมตตา ส่วนคำพูดน่ารัก พูดเพื่อให้คนอื่นรัก ให้คนอื่นหลงแต่ขาดลักษณะแห่งวาจาสุภาษิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำหลอกลวงแม้จะฟังดูน่ารักเพียงไรก็ตามที่ผู้พูดประดิษฐ์คิดขึ้นมา วาจาเช่นนั้นก็ไม่เป็นปิยวาจา เพราะคำพูดนั้นไปทำลายประโยชน์ของผู้ฟังและยังได้ให้ความหมายของ “ปิยวาจา” เพิ่มอีกว่าเป็นการเจรจาที่อ่อนหวาน คือวาจาที่ไพเราะสุภาพอ่อนโยนตามฐานะ ยอมเป็นที่ชื่นใจเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ฟังหรือผู้สนทนา ไม่มีใครชอบวาจาที่หยาบคายแข็งกระด้าง ดังมีนิทานชาวบ้านเล่าขานกันเป็นเชิงอุทาหรณ์ว่า มีกระทำชายนายหนึ่งเป็นคนมีศีรษะล้าน มีวัวหนุ่มกาลังดีรูปร่างงามคู่หนึ่งใครๆ เห็นก็อยากจะได้เป็นเจ้าของอยู่มาวันหนึ่งมีเศรษฐีคนหนึ่งชอบใจวัวคู่นี้มาก จึงไปเจรจาขอซื้อกับเจ้าของว่า “ไงเจ้าหัวล้าน วัวคู่นี้แกจะขายเท่าไร” เจ้าของวัวพอได้ยินวาจายกตนข่มท่านและเสียดแทงปมด้อยของตนเช่นนั้น ก็รู้สึกฉุนขึ้นมาทันที จึงตอบว่า “ข้าไม่ขาย” เศรษฐีจะบอกขึ้นราคาให้สักเท่าใด เจ้าของวัวก็ยืนกระต่ายขาเดียวว่าไม่ยอมขายให้ท่าเดียว เศรษฐีจนใจจึงกลับไปด้วยความผิดหวัง ต่อมาอีกไม่นานได้มีเพื่อนบ้านใกล้เคียงคนหนึ่งก็อยากจะได้วัวคู่นี้เหมือนกัน พอได้ยินข่าวว่าเศรษฐีเคยมาขอทุ่มเงินซื้อแต่ก็ไม่ได้เพราะมาเจรจาขอซื้อด้วยวาจาที่ยกตนข่มท่าน และด้วยวาจาที่เสียดแทงปมด้อยของเจ้าของวัว ซึ่งตนก็รู้อัธยาศัยของชายผู้นี้อยู่ว่าเป็นคนใจน้อย แต่ถ้าใครพูดถูกหู ถูกใจ อาจจะยกของให้เปล่าก็ได้ จึงได้ทดลองเข้าไปเจรจาขอซื้อด้วยกิริยามารยาทเรียบร้อย เมื่อไปถึงก็ยกมือไหว้ทักทายด้วยวาจาที่ไพเราะเสนาะหู วัวทั้งคู่นี้ฉันขอยกให้ เพื่อนบ้านคนนี้ไม่เหมือนเศรษฐีจอมเบ่งคนนั้น อย่างนี้ซิค่อยน่าคบค้าสมาคมด้วย จึงกล่าวว่า “พ่อพูดได้ไพเราะเสนาะหู วัวทั้งคู่นี้ ฉันยกให้” ด้วยกิริยาวาจาที่สุภาพไพเราะนั้น ได้วัวงามคู่นี้ ไปใช้ฟรี และเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันตลอดไป นิทานชาวบ้านเรื่องนี้ พอจะเป็นอุทาหรณ์ให้เข้าใจลึกซึ้ง ถึงหลักธรรมข้อวาจานี้ได้ดี

3.ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ท่านจะชักนำผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ท่านมีการวางแผนการพัฒนา คุณภาพบุคลากรในแต่ละภาคการศึกษา และข้อที่มีอีกทั้งยังช่วยเหลือครู บุคลากร และนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อจริงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านมักจะชักนำผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งมีค่าแปล ผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารส่งเสริมการมีคุณธรรม จริยธรรม การบำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริมการฝึกอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมให้ความรู้ ความสามารถ และทักษะให้กับบุคลากรในตำแหน่งงานต่างๆ ชี้แนะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สอดคล้องกับแนวความคิดของ อมรชัย ตันติเมธ (2542, หน้า 10) กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม ตลอดจนค่านิยมให้ตรงกับความต้องการของสังคม

สามารถเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบและไม่เป็นระเบียบ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อจริงใจ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนในด้านการเรียนการสอน เช่นเมื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนไม่มี ท่านก็จะหามาให้ เมื่อครูและนักเรียนเดือดร้อนท่านก็จะให้ความช่วยเหลือชี้แนะอย่างจริงใจ เพื่อให้ครูมีกำลังใจ รักที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ คิดถูก (2550, หน้า 65) ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตของตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า “ครู คือ ผู้ที่มีความรู้มาก และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้อบรมฝึกฝนเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ ครูเป็นผู้มีเมตตากรุณา เป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ ครูมีบทบาทหน้าที่ คือ เป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามแก่ศิษย์ ครูยังเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครองในระบอบประชาธิปไตย และธำรงศาสนาและวัฒนธรรม ครูจึงจำเป็นต้องมีค่านิยม พฤติกรรมบุคลิกภาพดี และมีจรรยาบรรณ โดยดำเนินชีวิตตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำวิธีการสอนทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ ซึ่งจะทำให้ครูได้รับความเคารพนับถือ ยกย่อง หรือเป็น “ปูชนียบุคคล” หลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนามี เบญจศีล เบญจธรรม กุศลกรรมบถ อริยสัจ หลักธรรมที่ควรปฏิบัติในการพัฒนาตนมี สติ สัมปชัญญะ ขันติ โสรัจจะ หลักธรรมในการพัฒนาคนมี สังคหวัตถุ อัปหาริยธรรม หลักธรรมในการพัฒนางานมี ไตรสิกขา อิทธิบาท พละธรรม หลักธรรมที่ควรละเว้นมี อกุศลธรรม อบายมุข อุปกิเลส ซึ่งครูควรปฏิบัติตามธรรมที่ควรปฏิบัติและละเว้นธรรมจากที่ควรละเว้น จะทำให้ประสบผลสำเร็จ เจริญก้าวหน้า และมีความสุข ชัยรัตน์ คิดถูก, “ศึกษาการดำเนินชีวิตของครูตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา

4. ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารทำตนเสมอต้น เสมอปลายกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดี มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวความคิดของ วิภาพร เหล่าพรมมา (2555, หน้า 88-89) ได้ศึกษาการบริหารบุคลากรทาง การศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการวางตนเสมอต้นเสมอปลาย อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารทำตนเสมอต้นเสมอปลายกับผู้บังคับบัญชาทุกคน มีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ผู้บริหารทำตนเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารได้วาง กฎระเบียบการให้บุคลากรพ้นจากงานอย่างเหมาะสม มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนมีการโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่ง ตามความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนในตำเหน่งหน้าที่การงานได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ท่านให้บริการแก่ประชาชนทุกคนที่มารับบริการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลายต่อการ วางตนเหมาะกับตำแหน่งหน้าที่ ครู/บุคลากรโดยรวมมีความพอใจในการบริหารงานในหลักสมานัตตตา ตามสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารทำให้ผู้บริหารทำตนเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวความคิดของ สมหมาย บัวจันทร์ (2551, หน้า 49) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตบางแคกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านสมานัตตตามากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือด้านทาน ด้านอัตถจริยา และลำดับสุดท้าย คือ ด้านปิยวาจา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งมีการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อธิบายได้ว่า สอดคล้องกับแนวความคิดของ รุจีร์ ภู่สาระ และจันทรานี สงวนนาม (2545, หน้า 4) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารเป็นเรื่องของ การกระทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิทูร, 2552, หน้า ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนในเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร” พบว่า มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

5.2.2 แสดงการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานภาพ พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่เป็นฆราวาส และอีกส่วนเป็นบรรพชิตซึ่งฆราวาสบางส่วนเคยเป็นบรรพชิตมาก่อนดังนั้นความคิดเห็นจึงไม่มีความแตกต่างกัน เพราะมีจรรยาบรรณ โดยดำเนินชีวิตตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาและนำวิธีการสอนทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ ซึ่งจะทำให้ครูได้รับความเคารพนับถือ ยกย่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาพร เหล่าพรมมา (2555, หน้า 88-89) ได้ศึกษาการบริหารบุคลากรทาง การศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การบริหารบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านการวางตนเสมอต้นเสมอปลาย อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารทำ

ตนเสมอต้นเสมอปลายกับผู้บังคับบัญชาทุกคน มีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน ผู้บริหารเป็น แบบอย่างสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ผู้บริหารทำตนเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ถือตัว เย่อหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารได้วาง กฎระเบียบการให้บุคลากรพ้นจากงานอย่างเหมาะสม มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนมีการโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่ง ตามความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญ ศึกษา กลุ่ม พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี รองลงมาคือระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ซึ่งทั้งสามระดับการศึกษาถึงแม้จะมีความรู้ที่ต่างกันแต่ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตย์ เรียงสาทร (2556 หน้า บทคัดย่อ) สังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมเบญจาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมเบญจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสมานัตตตามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

3. ประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10 พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่าในช่วงประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันมีระดับการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ด้านทาน คือ การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แตกต่างกันตามช่วงประสบการณ์ในการ ทำงาน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า มุมมองการทำงานของครูผู้สอนที่แตกต่างกัน อาจเกิดจากความมีประสบการณ์ใน การทำงานที่ต่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการวิเคราะห์ที่ต่างกันไปด้วย ดังนั้นจึงส่งผลให้ด้านทาน แตกต่างกันตาม ช่วงประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิตย์ เรียงสาทร (2556, หน้า บทคัดย่อ) สังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมเบญจาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมเบญจาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามประสบการณ์สอน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านทาน คือการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เนื่องจากผลการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด การที่จะรักษาระดับการปฏิบัติให้คงอยู่ไว้และดียิ่งขึ้นนั้น มีข้อเสนอแนะคือ ควรช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนร่วมงานตลอกจนประชาชนทั่วไปในทางที่ชอบและผู้บังคับบัญชาควรให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ใต้บังคับบัญชา

2. ด้านปิยวาจา คือพูดน่าเคารพนับถือ เนื่องจากผลการวิจัยอยู่ในระดับมากการที่จะรักษาระดับการปฏิบัติให้คงอยู่ไว้และดียิ่งขึ้นนั้น มีข้อเสนอแนะคือ ควรพูดจากับประชาชนด้วยความสุภาพจริงใจและพร้อมที่จะให้บริการและควรกล่าวคำยกย่องสรรเสริญผู้อื่นเมื่อขาดความดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. ด้านอัตถจริยา คือการให้เพื่อประโยชน์ เนื่องจากผลที่ได้จากการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด การที่จะรักษาระดับการปฏิบัติงานให้คงอยู่ไว้และดียิ่งขึ้นนั้น มีข้อเสนอแนะคือ ควรทำงานในหน้าที่โดยมีจิตสำนึกและหลักการในการรักษาผลประโยชน์ของทางโรงเรียนหรือทางราชการและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวมและควรให้บริการกับประชาชนโดยไม่มุ่งหวังที่จะได้รับผลตอบแทน สิ่งของหรือคำชมเชย

4. ด้านสมานัตตตา คือความเสมอต้นเสมอปลาย เนื่องจากผลที่ได้จากการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด การที่จะรักษาระดับการปฏิบัติงานให้คงอยู่ไว้และดียิ่งขึ้นนั้น มีข้อเสนอแนะคือ ควรไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาช่องว่างทางกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น และควรให้บริการแก่ประชาชนทุกคนที่มาติดต่อราชการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 เพิ่มเติมเพื่อนำผลที่ได้มาบริหารให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

2. ควรมีการศึกษาในส่วนของความต้องการของผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 เพิ่มเติมเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1) หนังสือทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กองพุทธศาสนศึกษา. (2557). คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

คณาจารย์ภาควิชาบริหารรัฐกิจ. (2549). สรุปเนื้อหาวิชาทฤษฎีองค์การ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จรวยพร ธรณินทร์. (2550). ทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพสำหรับนักบริหารระดับสูง. ข้าราชกาลครูและบุคลากรทางการศึกษา. 27 (4) : 7.

จงกลวรรณ พิสิฐพันพร. (2550) สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์, (เอกสารเชิงวิเคราะห์ การพัฒนาบุคลากร).

จันทรานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทบุ๊คพอยท์ จำกัด.

เติมศักดิ์ ทองอินทร์. (2547). เอกสารประกอบการสอน : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

โคลงโลกนิติ, www.st.acth/bhatips/loganit.com, 17 กันยายน 2559.

ทองหล่อ วงศ์ธรรมา. (2538). ปรัชญา 201 พุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอ เอส พริ้นติ้ง.

ทองทิพภา วิริยะพันธ์. (2550). ทักษะผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร : จี. พี ไซเบอร์พริ้นท์.

ธีรวุฒิ บุญโสภณและวีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2534). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: อักษรปริทรรศน์.

ธีระ รุญเจริญ. (2545). การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : เยลโล่การพิมพ์.

_____. (2548). สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์จำกัด.

นันทา ผลบุญ. (2550). วิธีการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

นพพงษ์ บุญยจิตราดุล (2553). ก้าวสู่ผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : อนงค์ศิลป์ การพิมพ์.

นันทิยา ศรีหลิ่ง. (2553). การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2544). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2542). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภา.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 12) กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระกิตติวงศ์ ทองดี สุรเตโช. (2548). ราชบัณฑิต.พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ชุดคำวัด. กรุงเทพมหานคร : วัดราชโอรสาราม.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีในการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2550). คนสำราญงานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนพลับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2554). ธรรมปริทัศน์ , พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร :มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระพรมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยตฺโต). (2554). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 16.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ภาษาธรรม 9, (www.buddhavihara.de), หน้า ก, (17 กันยายน 2559).

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) หน่วยการศึกษาที่ 3 คุณค่าและความหมายของชีวิต, (คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร, www.kroobannok.com), หน้า 15 (17 กันยายน 2559).

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (นครไธสง), (www.dhammadelivery.com), (18 กันยายน 2559).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540), หน้า 7-8.

มัลลิกา ต้นสอน. (2544). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเอ็กซ์เบอร์เน็ทจำกัด.

มนทิพย์ ทรงกิติพิศาล. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2550).หลักการทำวิจัยและการทำสารนิพนธ์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพมหานคร.

รุจีร์ ภู่สาระ. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์ โรงเรียนตังเอ็ง.

รัตนะ ปัญญาภา. (2553). หลักพุทธธรรมเอกสารประกอบการสอนรายวิชาพุทธธรรม.อุบลราชธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2554). ความเป็นครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 15. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริ หวานกราฟฟิก จำกัด.

สมยศ นาวีการ. (2544). การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.

สุรพล พุฒคำ. (2544). หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหารการศึกษา. เอกสารประกอบการสอน. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

สมคิด บางโม. (2549). จริยธรรมทางธุรกจิ . กรุงเทพฯ : พัฒนวิทย์การพิมพ์.

สมาน อัศวิภูมิ. (2549). การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2550). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ปัญญาชน

สุดาศิริ วศวงศ์ บริษัทลานนาอุตสาหกรรมเกษตรจำกัด, (ฝ่ายวิจัยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สรุปผลการปฏิบัติงาน, 2552), หน้า 19.

อมรชัย ตันติเมธ. (2542). การบริหารสถานศึกษาปฐมวัย. นนทบุรี : หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2542). การบริหาร หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.

วศิน อินทสระ. (2544). หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนธช การพิมพ์.

ไสว มาลาทอง. (2552). คู่มือการดำเนินงานเสริมสร้างศีลธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก. แบบรายงานข้อมูล จ.1,ร.1 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ประจำปีการศึกษา 2558 ครั้งที่ 2.

2) บทความวารสาร

จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. จังหวัดกาฬสินธุ์. https://th.wikipedia.org/wiki.เข้าถึงเมื่อ วันที่ 6 ธันวาคม 2560

อรศิริ เกตุศรีพงษ์. (2550). สังคหวัตถุ 4 : วัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการจัดการความรู้, วารสาร Productivity World เพื่อการเพิ่มผลผลิต ปี ที่ 12 ฉบับที่ 68

พระภาวนาวิสุทธิคุณ (เสริมชัย ชยมงฺคโล 2554, ออนไลน์) https://th.wikipedia.org/wiki/พระเทพญาณมงคล_(เสริมชัย_ชยมงฺคโล).

2. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และงานวิจัย

แก้วเวียง นำนาผล.(2550). “นโยบายและการวางแผนทางการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลให้นักบริหารประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการทำงาน” , วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยรัตน์ คิดถูก. (2550). ศึกษาการดำเนินชีวิตของครูตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา.สารนิพนธ์ศาสนศาตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ปิยะบุตร รักษ์วงษ์. (2556). ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสวิทยาลัยอาชีวศึกษาสระบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย ,มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปิยธรรมานุยุต, สว่าง บุราณเดช (2557). ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ ขุนอาสา. (2532). ผู้บริหารกับการใช้สังคหวัตถุธรรม: ศึกษากรณีผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พฤกษา พุทธรักษ์. (2550). การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรตามหลักสังคหวัตถุ 4 : กรณีศึกษาสหากรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดนครนายก, วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย) : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชรินทร์ ศรีสุวพันธ์. (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกบการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปี ที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1, ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและสถิติ ทาง การศึกษามหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาธฤติ วิโรจโน, รุ่งชัยวิฑูร (2552), “การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนในเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเสน่ห์ ไชยสุกา (2552), “การศึกษาและการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4” , ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชาจิตวิทยาการ แนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

พระครูปริยัติยานุกิจ สุจิตฺโต/เพียรสองชั้น. (2555). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พรสันต์ เลิศวิทยวิวัฒน์. (2557) ภาวะผู้นำการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศาสตร์. ออนไลน์ www.mtm.in.th/academic/myfile/150415165400_.

ภาวิดา ธาราศรีวิสุทธิและวิบูลย์ โตวณะบุตร. (2542). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิภาพร เหล่าพรมมา. (2555). การบริหารบุคลากรทาง การศึกษาตามหลักสังคหวัตถ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศิริพงษ์ เศาภายน.(2553). หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. พิมพค์ ฬั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.

สมหมาย บัวจันทร์, พันตรี (2551). การวิเคราะห์และยกระดับความพึงพอใจในการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสาวนีย์ สิชฌวัฒน์. (2548). คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร. โครงการปริญญาทางการบัญชีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.อรอนงค์ มหามิตร. (2554). การจัดสวัสดิการชุมชนด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของชุมชนหนองลูกช้างตำบลบ้านขาม อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัมพร พุดมี. (2551). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาทิตย์ เรียงสาทร. (2556 หน้า บทคัดย่อ). สังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมเบญจาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อุบล เพียรพิทักษ์. (2548). การศึกษาสภาพและปัญหาการปริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิต วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

2.ภาษาอังกฤษ

Prof. Elton Mayo. (1924 - 1932). Western Electric Company Hawthorne studies. In Houston, USA.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) พระครูศรีธรรมโกศล,ดร. : (ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัย)

วุฒิการศึกษา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)

ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้อำนายการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก/รองเจ้าคณะอำเภอกุฉินารายณ์

สถานที่ทำงาน : โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก

2) พระครูสังวรจิตตานุรักษ์ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ถ้อยคำและภาษา)

วุฒิการศึกษา : มหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ศษ.ม.)

ตำแหน่งปัจจุบัน : รองผู้อำนายการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก/เจ้าอาวาสวัดกลางอุดมวารี

สถานที่ทำงาน : โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก

3) ดร.จำปี โยธารินทร์ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา)

วุฒิการศึกษา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตการบริหารการศึกษา (ปร.ด.)

ตำแหน่งปัจจุบัน : อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท)

สถานที่ทำงาน : วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีมานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/ว ๓๔๐

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร พระครูศรีธรรมโกศล, ดร.

ด้วย **นางสาวอัจฉราภรณ์ บาลศรี** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง **"การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๐"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

(พระครูศรีธรรมโกศล, ดร.)

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๘๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีนานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/ว ๓๔๐

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร. ลำปี โยธาวินทร์

ด้วย **นางสาวอัจฉราภรณ์ บาลศรี** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง **"การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๐"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

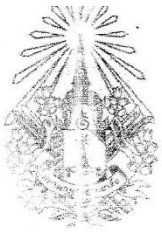
ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

- พิจารณา
- อนุมัติ เป็น ผู้เชี่ยวชาญ

(ดร. ลำปี โยธาวินทร์)
๙ พ.ค. ๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔๔/๑ วัดประชานิยม ถนนถีมานนท์ ตำบลกาฬสินธุ์
อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ๔๖๐๐๐
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓ โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๔๕๕

ที่ ศธ ๖๐๒๐ (๘.๕)/ว ๓๔๐

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร พระครูสังฆรักษ์ศุภกฤษ์

ด้วย **นางสาวอัจฉราภรณ์ บาลศรี** นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ทำสารนิพนธ์เรื่อง **"การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๑๐"** เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม)

ดังนั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์ท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อทราบและพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีวรสาร, ดร.)
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐-๔๓๘๑-๕๓๙๓, โทรสาร ๐-๔๓๘๑-๕๘๕๕

ภาคผนวก ค
ค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Item Objective Congruence : IOC)

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของเครื่องมือ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			
	1	2	3	IOC
ด้านทาน				
1.ท่านเป็นผู้ที่มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม	1	1	1	1
2.ท่านจะให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยไมตรีจิต	1	1	1	1
3.ท่านเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อคณะครูที่อยู่ใต้การปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด	1	1	1	1
4.ท่านวางแผนพัฒนาด้วยการสอนงานวิชาการให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์	1	1	1	1
5.ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาการสอนของบุคลากรในโรงเรียน	1	1	1	1
6.ท่านให้ความสำคัญและยกย่องชมเชยแก่ครูที่มีผลงานดีทั้งทางด้านวิชาการและกิจกรรม	1	1	1	1
7.ท่านสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ	0	1	1	0.67
ด้านปิยวาจา				
8.ท่านกล่าววาจาสุภาพ น่าประทับใจ ไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา	1	1	1	1
9.ท่านมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย	1	1	1	1
10.ท่านเป็นผู้ที่พูดจาด้วยความจริงใจไม่มีเสแสร้ง หรือหลอกให้ทำ	0	1	1	0.67
11.ท่านมักกล่าวยกย่อง และชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความความสำเร็จ	1	1	1	1
12.ท่านไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ น้อยใจ ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา	0	1	1	0.67

การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10	ผู้เชี่ยวชาญคนที่			
	1	2	3	IOC
13.ท่านให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ครู/นักเรียนทำให้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่	1	1	1	1
14.ท่านใช้วาทศิลป์ในการพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครู/นักเรียนได้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่	0	1	1	0.67
ด้านอัตถจริยา 15.ท่านมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรครูทุกคนและนักเรียนทุกระดับชั้น	1	1	1	1
16.ท่านให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อ จริงใจ	1	1	1	1
17.ท่านตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน คณะครู และนักเรียน	0	1	1	0.67
18.ท่านมักจะชักนำผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม	1	1	1	1
19.ท่านมีน้ำใจ เมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาเดือดร้อนและ/หรือขอความช่วยเหลือ	1	1	1	1
20.ท่านส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในหน้าที่ของครู	1	1	1	1
21.ท่านมีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในแต่ละภาคการศึกษา	1	1	1	1
ด้านสมานัตตตา 22.ท่านวางตนได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่เป็นที่ยอมรับในสังคม	1	1	0	0.67
23.ท่านเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนในตำเหน่งหน้าที่การงานได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย	1	1	1	1
24.ท่าน วางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความจริงใจ	1	0	1	0.67
25.ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งกาย วาจา ใจ	1	1	1	1

การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10	**ผู้เชี่ยวชาญคนที่**			
	1	**2**	**3**	**IOC**
26.ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง	1	1	0	0.67
27.ท่านบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ อย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1
28.ท่านบริการประชาชนทุกคนที่มารับบริการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม	1	1	1	1

ภาคผนวก ง
สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม
โดยใช้วิธี Corrected Item- Total Correlation

ข้อที่	Corrected Item-Total Correlation	ข้อที่	Corrected Item-Total Correlation
1	0.60	15	0.65
2	0.45	16	0.48
3	0.24	17	0.57
4	0.43	18	0.52
5	0.37	19	0.50
6	0.23	20	0.47
7	0.43	21	0.45
8	0.48	22	0.56
9	0.37	23	0.33
10	0.67	24	0.49
11	0.34	25	0.46
12	0.22	26	0.55
13	0.51	27	0.63
14	0.30	28	0.55

N of Cases = 30.0 N of Items = 28

Alpha = 0.904

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่อง
การบริหารจัดการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

.....

คำชี้แจง : แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1. เป็นข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 10

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลเสียต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งในหน้าที่และการปฏิบัติงานแต่อย่างใด

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

นางสาวอัจฉราภรณ์ บาลศรี

นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับคำตอบของท่านหรือเติมข้อความให้สมบูรณ์

1. สถานภาพ
   - ( ) บรรพชิต
   - ( ) ฆราวาส

2. ระดับการศึกษา
   - ( ) ปริญญาตรี
   - ( ) ปริญญาโท

3. ประสบการณ์ในการทำงาน
   - ( ) ไม่เกิน 5 ปี
   - ( ) 6 – 10 ปี
   - ( ) 11 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของท่าน มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มากที่สุด
4 หมายถึง มีระดับการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 มาก
3 หมายถึง มีระดับการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ปานกลาง
2 หมายถึง มีระดับการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 น้อย
1 หมายถึง มีระดับการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 น้อยที่สุด

ข้อที่	การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้าน ทาน					
1	ท่านเป็นผู้ที่มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม					
2	ท่านจะให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยไมตรีจิต					
3	ท่านเป็นผู้ที่มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อคณะครูที่อยู่ใต้การปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด					
4	ท่านวางแผนพัฒนาด้วยการสอนงานวิชาการให้บุคลากรที่ขาดความรู้และประสบการณ์					
5	ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาการสอนของครูในโรงเรียน					
6	ท่านให้ความสำคัญและยกย่องชมเชยแก่ครูที่มีผลงานดีทั้งทางด้านวิชาการและกิจกรรม					
7	ท่านสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ					

ด้าน ปิยวาจา						
8	ท่านกล่าววาจาสุภาพ น่าประทับใจ ไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือดูถูกผู้ใต้บังคับบัญชา					
ข้อที่	**การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10**	**ระดับความคิดเห็น**				
		5	4	3	**2**	1
9	ท่านมีวาทศิลป์ดึงดูดใจผู้ฟังให้ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย					
10	ท่านเป็นผู้ที่พูดจาด้วยความจริงใจไม่มีเสแสร้ง หรือหลอกให้ทำ					
11	ท่านมักกล่าวยกย่อง และชมเชยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประสบความความสำเร็จ					
12	ท่านไม่กล่าววาจาส่อเสียด สร้างความรู้สึกสะเทือนใจน้อยใจ ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา					
13	ท่านให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ครูทำให้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่					
14	ท่านใช้วาทศิลป์ในการพูดอย่างสร้างสรรค์ให้ครูได้เกิดพลังใจในการปฏิบัติหน้าที่					
ด้านอัตถจริยา						
15	ท่านมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรครูทุกคนและนักเรียนทุกระดับชั้น					
16	ท่านให้ความช่วยเหลือครูและนักเรียนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อ จริงใจ					
17	ท่านตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน คณะครู และนักเรียน					

18	ท่านมักจะชักนำผู้ใต้บังคับบัญชาให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม					
19	ท่านมีน้ำใจ เมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาเดือดร้อนหรือขอความช่วยเหลือ					
ข้อที่	**การใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10**	**ระดับความคิดเห็น**				
		5	4	3	**2**	1
20	ท่านส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญในหน้าที่ของครู					
21	ท่านมีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพบุคลากรในแต่ละภาคการศึกษา					
	ด้านสมานัตตตา					
22	ท่านวางตนได้อย่างเหมาะสมกับต่ำเหน่งหน้าที่เป็นที่ยอมรับในสังคม					
23	ท่าน เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนในตำเหน่งหน้าที่การงานได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย					
24	ท่าน วางตนเป็นกลาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น หรือคำติชมจากผู้อื่นด้วยความจริงใจ					
25	ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งกาย วาจา ใจ					
26	ท่านปฏิบัติหน้าที่โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง					
27	ท่านบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ อย่างมีประสิทธิภาพ					

28	ท่านให้บริการแก่ประชาชนทุกคนที่มารับบริการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 10

1. ทาน (การให้ เอื้อเฟื้อ เสียสละ แบ่งปันในการปฏิบัติงาน)

.....
.....
.....
.....
.....

2. ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะในการปฏิบัติงาน)

.....
.....
.....
.....
.....

3. อัตถจริยา (การประพฤติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน)

.....
.....
.....
.....
.....4. สมานัตตตา (การวางตนเสมอต้นเสมอปลายในการปฏิบัติงาน)

.....
.....
.....
.....
.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวอัจฉราภรณ์ บาลศรี
วัน เดือน ปีเกิด	29 กรกฎาคม 2530
สถานที่เกิด	อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	223 หมู่ที่ 3 บ้านนาโก ตำบลนาโก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46110

ตำแหน่งและประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่การเงินและการบัญชี โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก
พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่พัสดุ โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก
พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน	ครูพิเศษ (คอมพิวเตอร์) โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสิมนาโก

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2554	บริหารธุรกิจ สาขาวิชา การบัญชี ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยอาชีวศึกษาไทยเทคเอเชีย
พ.ศ. 2557	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการ) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ